**České vysoké učení technické v Praze**
**Masarykův ústav vyšších studií**

**Řízení rozvojových projektů**

**Bc. Adéla Braunová**

# Analýza financování a hospodaření obce Hořepník

Diplomová práce

Praha 2016

Vedoucí diplomové práce: Ing. Jiří Macháček

Oponent diplomové práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

# ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE
# MASARYKŮV ÚSTAV VYŠŠÍCH STUDIÍ

---

## Zadání diplomové práce

Školní rok: 2014/2015

Jméno a příjmení: Bc. Adéla Braunová

Studijní program: Řízení rozvojových projektů

Obor studia: Řízení regionálních projektů

Forma studia: prezenční

**Téma práce:** Analýza financování a hospodaření obce Hořepník

**Téma práce v anglickém jazyce:** Analysis of Financing and Municipal Management in Hořepník

### Zásady pro vypracování práce

**Cíl práce (stručné vymezení zkoumaného problému):**

Cílem práce je provést analýzu financování a hospodaření obce Hořepník a na základě analýzy navrhnout možná opatření vedoucí ke zlepšení hospodaření obce a odstranění případných nedostatků.

**Teoretická východiska:**

Diplomová práce Analýza financování obce Hořepník je zaměřena na problematiku hospodaření municipalit a veřejných financí. Hlavním cílem práce je prozkoumat a analyzovat financování a hospodaření obce a navrhnout nové možnosti řešení problematických prvků financování obce či případných nových možností financování. Teoretickým východiskem práce je legislativa, zejména zákon č. 128/2000Sb. a zákon č.243/2000Sb., a dále teoretické prameny zaměřené na fiskální federalismus.

Práce má primární návaznost na předměty Regionální a municipální ekonomika a Fungování, organizace a legislativa veřejné správy. Dále využívá poznatky z předmětů Regionální politika, Podnikové účetnictví, Hospodářská, sociální a ekonomická soudržnost EU a Programování a projektování v ČR a EU.

**Metody práce:**

Práce zahrnuje kvalitativní i kvantitativní výzkum. Jednotlivými metodami budou: analýza dokumentů, řízený rozhovor s představiteli obce a dále dotazníkové šetření. Cílem kvalitativního výzkumu je získat komplexní informace o obci, na jejichž základě bude zpracována SWOT analýza obce, socioekonomická a finanční analýza. Cílem kvantitativního výzkumu je zjistit veřejné mínění občanů o financování a hospodaření obce na základě dotazníkového šetření.

**Rámcová osnova:**

1. Vysvětlení základních pojmů veřejné správy, obcí a financování obcí.
2. Socioekonomická analýza obce.
3. Analýza financování a hospodaření obce.
4. Vyhodnocení získaných poznatků prostřednictvím SWOT analýzy.
5. Návrhy a opatření.

**Základní odborná literatura:**

BALÍK, Stanislav, PILNÝ Jaroslav a JETMAR Marek. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 250 s. Politologie (Grada). ISBN 978-802-4729-084.

PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ Jaroslav a JETMAR Marek. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 587 s. ISBN 978-807-3576-141.

PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ Jaroslav a JETMAR Marek. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 485 s. ISBN 978-807-3579-364.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana a SEDLÁČKOVÁ Olga. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009, 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9.

WOKOUN, René. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: A. Čeněk, 2011, 474 p. ISBN 978-807-3803-049.

**Vedoucí práce:** Ing. Jiří Macháček

**Podpis vedoucího práce:**

**Datum odevzdání zadání:** 5. 12. 2014

**Datum odevzdání práce:**

**Podpis studenta stvrzující přijetí zadání práce:** Braunová

***Toto zadání platí tři po sobě jdoucí semestry od data odevzdání zadání.***

**Schválení zadání DP**

5. 12. 2014

**Datum a podpis vedoucího programu**

**podpis ředitele MÚVS**

**Prohlášení:**

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje.

V Praze, dne 4.1.2016

……..

podpis diplomanta

**PODĚKOVÁNÍ**

Děkuji svému vedoucímu diplomové práce Ing. Jiřímu Macháčkovi za podnětné rady, připomínky a čas, který mi věnoval při zpracování práce. Mé poděkování patří také starostovi obce Hořepník, panu Vladimírovi Kotýnkovi a hospodářce obce Hořepník, paní Aleně Buchtové, za jejich vstřícnost, ochotu a poskytnutí potřebných informací. V neposlední řadě bych chtěla velmi poděkovat své rodině, za její obrovskou podporu, která mne provázela celým mým dosavadním studiem.

**Identifikační záznam**

Bc. Adéla Braunová. *Analýza financování a hospodaření obce Hořepník.* Praha, 2016. 95, 19. Diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií, Řízení rozvojových projektů. Ing. Jiří Macháček.

**Abstrakt**

Tato diplomová práce se zabývá analýzou hospodaření a financování municipalit v České republice. První část je zaměřena na obecnou charakteristiku obcí a rozdělování veřejných financí samosprávám. Konkrétněji se zaměřuje na představení teorie fiskálního federalismu, vývoj rozpočtového určení daní v ČR, rozpočtový proces, rozpočtovou skladbu a také na hodnocení hospodaření a financování obcí podle metody FAMA.

V druhé části práce jsou aplikovány získané znalosti na reálném příkladu obce Hořepník. Nejprve je obec představena z pohledu socioekonomické charakteristiky a analýzy SWOT. Následně se práce zabývá analýzou hospodaření a financování v letech 2007 – 2014, která je završena shrnutím celkových výsledků provázaných s výsledky dotazníkového šetření a řízeného rozhovoru. Nakonec je představena návrhová část diplomové práce a celkový závěr práce. Celá práce je komponována s cílem najít optimální řešení pro zlepšení hospodaření obce Hořepník.

**Abstrakt v anglickém jazyce**

This thesis analyzes the management and financing of municipalities in the Czech Republic. The first part is focused on the general characteristics of municipalities and allocation of public finance to municipalities. Namely presents the introduction of fiscal federalism theory, the development of tax assignment in the Czech Republic, budget process, budget structure as well as the evaluation of management and financing methods for municipalities by FAMA.

The second part deals with application of this knowledge to the real example of the village Hořepník. At first, the municipality is presented from the perspective of socio-economic characteristics and SWOT analysis. Then the thesis is focused on analyzes the management and financing in years 2007 – 2014 which is topped with

a summary of findings of the both two parts, reflecting the results of the questionnaire and controlled interview. Finally, it introduced the design part of the dissertation and the overall conclusion of the work. The work is composed in order to find optimal solutions to improve the management of the municipality Hořepník.

**Klíčová slova**

Hospodaření, financování obcí, rozpočtová skladba, rozpočtové určení daní, FAMA, fiskální federalismus.

**Klíčová slova v anglickém jazyce**

Management, municipal financing, budget structure, budget allocation of taxes, FAMA, fiscal federalism.

# Obsah

Předmluva ..... 1
Úvod ..... 2
1 Veřejná správa v ČR ..... 3
1.1 Reformy veřejné správy a územní samosprávy v ČR ..... 3
1.1.1 První fáze reformy územní veřejné správy ..... 4
1.1.2 Druhá fáze reformy územní veřejné správy ..... 5
2 Obec ..... 10
2.1 Působnost obce ..... 11
2.2 Orgány obce ..... 14
3 Fiskální federalismus ..... 19
5 Rozpočet obce ..... 34
5.1 Rozpočtový proces ..... 35
5.2 Obsah rozpočtu ..... 38
5.3 Rozpočtová skladba ..... 41
6 Finanční a majetková analýza hospodaření obce ..... 46
7 Obec Hořepník ..... 51
7. 1 Analýza obce Hořepník ..... 53
8 Analýza hospodaření obce ..... 56
8.1 Analýza celkových příjmů ..... 57
8. 1. 1 Analýza plnění rozpočtových příjmů ..... 58
8.1.2 Struktura rozpočtových příjmů ..... 59
*8.1.2.1 Daňové příjmy* ..... 61
*8.1.2.2 Nedaňové příjmy* ..... 62
*8.1.2.3 Kapitálové příjmy* ..... 63
*8.1.2.4 Přijaté dotace* ..... 64
8.2 Analýza celkových výdajů ..... 66
8.2.1 Analýza plnění rozpočtových výdajů ..... 67
8.2.2 Struktura rozpočtových výdajů ..... 69
*8.2.2.1 Analýza běžných výdajů* ..... 69
*8.2.2.1 Analýza kapitálových výdajů* ..... 73
8.3 Výsledek hospodaření a financování ..... 74
9 FA(M)A hospodaření obce ..... 76
10 Shrnutí analýzy hospodaření a financování ..... 86

11 Návrh projektu ..... 90
Závěr ..... 94
Seznam použité literatury ..... 96
Seznam obrázků, tabulek a grafů ..... 99
Příloha č. 1: Rozhovor se starostou obce Hořepník ..... 102
Příloha č. 2: Dotazníkové šetření ..... 105
*2.1 Metodika průzkumu* ..... 105
*2.2 Cíl průzkumu* ..... 106
*2.3 Výsledky dotazníkového šetření* ..... 106
Příloha č. 3: Dotazník ..... 116

# Předmluva

Tato diplomová práce je zaměřena na problematiku hospodaření municipalit a veřejných financí v České republice. Osobně si myslím, že každý občan by měl mít alespoň základní povědomí o tom, jak funguje veřejná správa a co všechno provází rozpočet územní samosprávy, protože jsme touto problematikou neustále obklopováni, ať už si to uvědomujeme více či méně. To je první důvod, proč jsem si zvolila toto téma jako svou diplomovou práci. Jako obec, jejímž rozpočtem se budu hlouběji zabývat, jsem prvotně zamýšlela obec Bořetice, ve které žiji. Bohužel se jedná o velmi malou obec, jejíž rozpočet neskýtá takové možnosti, jako rozpočet naší sousední obce – Hořepník, která je mi také blízká. To byl druhý důvod, který mne dovedl k vytvoření diplomové práce Analýza financování a hospodaření obce Hořepník.

Jak jsem uvedla již na začátku, považuji hospodaření a financování rozpočtu územních samospráv za nedílnou součást našeho každodenního života, protože ovlivňuje to, jak vypadá obec či město, v němž žijeme a co nám může nabídnout. Myslím si, že toto téma bude vždy mít důležitou roli v našich životech.

Na závěr bych ráda uvedla informaci o modifikaci obsahu vzhledem k zadání práce. Změnou oproti zadání diplomové práce je, vzhledem k rozsahu práce, vyloučení návazností na předměty Hospodářská, sociální a ekonomická soudržnost EU a Programování a projektování v ČR a EU.

# Úvod

Cílem mé práce je provést analýzu hospodaření a financování obce Hořepník a na základě této analýzy, SWOT analýzy obce, dotazníkového šetření a řízeného rozhovoru s představiteli obce navrhnout možná opatření ke zlepšení hospodaření obce a odstranění případných nedostatků.

Tuto práci jsem rozdělila na dva větší celky. V první části jsem se zabývala vysvětlením nejdůležitějších souvislostí, pojmů a náležitostí spojených s hospodařením samospráv v České republice. V této části jsem tedy představila dosavadní vývoj veřejné správy v ČR, základní pojetí obce a jejich působnost, teorii Fiskálního federalismu, rozpočtové určení daní v ČR a také rozpočtový proces a rozpočtovou skladbou. To vše považuji za nedílnou součást problematiky hospodaření samosprávných celků. Pro analýzu hospodaření a financování rozpočtu lze také využít jako jednu z metod metodu FAMA, kterou jsem také nastínila v první části a následně ji také použila při analýze v druhé části práce.

V druhé části mé diplomové práce jsem aplikovala získané teoretické poznatky na reálném příkladu obce Hořepník vypracováním analýzy rozpočtu obce v letech 2007-2014. Zabývala jsem se celkovým rozpočtem, strukturou příjmů a výdajů, plněním rozpočtu a také změnami způsobenými novelami rozpočtového určení daní. Nakonec jsem také použila jednotlivé ukazatele metody FAMA, na jejichž výsledcích lze také vyvodit mnoho informací o hospodaření a financování obce. V závěru práce jsem zpracovala návrhovou část, která je reflexí získaných poznatků a navrhuje opatření ke zlepšení hospodaření obce a financování rozpočtu do budoucna.

Celkový rozsah práce bez příloh je 93 stran. Součástí práce jsou tři přílohy, které tvoří řízený rozhovor, dotazníkové šetření a samotný dotazník. Všechny informační zdroje jsou citovány dle normy ISO 690.

# 1 Veřejná správa v ČR

Rozsah a okruh činností spadající pod veřejnou správu v průběhu času mění a proto neexistuje její jediná konkrétní definice. Veřejnou správu lze pojmout jako správu věcí veřejných ve veřejném zájmu, či jako souhrn záměrných činností, zabezpečující úkoly ve veřejném zájmu (Peková, 2012, s. 103) nebo můžeme veřejnou správu také definovat jako správu veřejných záležitostí, uskutečňovanou výkonnou mocí státu.

Veřejnou správu lze členit na státní správu a samosprávu. Tato práce je zaměřena na samosprávu, konkrétně na její dílčí část – územní samosprávu, která je zaručena Ústavou České republiky v článku 8. Dle Ústavy ČR se územní samospráva člení na vyšší samosprávné celky, jimiž jsou kraje, a základní samosprávné celky, které tvoří obce a jsou vždy součástí vyššího samosprávného celku. Samospráva je definována jako právo občanů žijících na určitém území samostatně si spravovat své záležitosti v rozsahu vymezeném zákony a je charakteristická svými znaky, lišícími se od znaků správy státní. Znaky samosprávy jsou:

- autonomie rozhodování je omezená pouze zákonem,
- neplatnost vertikální hierarchie,
- kolegiální způsob rozhodování,
- ustanovování orgánů volbou.

## 1.1 Reformy veřejné správy a územní samosprávy v ČR

Reforma je dlouhodobý proces změn, který reaguje na současné podmínky s cílem změnit aktuální situaci, s významnými dopady do všech úrovní státní správy pro její lepší a efektivnější fungování. Veřejná správa v České republice prošla mnohými změnami. Prvopočátky poslední velké reformy veřejné správy v České republice sahají do 90. let 20. století.

Po roce 1989 bylo nutné transformovat veřejnou správu na takovou, jež bude založena na principech demokracie. Ta se začala formovat v roce 1990, kdy byla nahrazena soustava národních výborů obecním zřízením a okresními úřady. Na úrovni místních národních výborů se obnovilo obecní zřízení a městské národní výbory byly nahrazeny okresními úřady. Krajské národní výbory byly taktéž zrušeny, avšak na jejich úroveň nebyla zřízena žádná odpovídající rovina samosprávy. S obnovou obecního zřízení (zákon č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení)), se obce staly základními územními samosprávnými celky a konaly se první volby do obecních zastupitelstev. Obce ke svému hospodaření získaly majetek od státu. Důležitým prvkem reforem v 90. letech byla i změna struktury státní správy.

Po rozpadu Československé federace v roce 1993 následovala celá řada reforem veřejné správy. Hlavními důvody reforem bylo řešení problémů v souvislosti s územním členěním státu, decentralizací státní moci – oddělení státní správy a samosprávy a vytvoření legislativních a ekonomických podmínek pro fungování samosprávy (Peková, 2012, s. 116). Podle problematiky, kterou se dané reformy zabývaly, je možné je rozčlenit na tři hlavní oblasti – jedná se o reformu územní veřejné správy, ústřední státní správy a reformu způsobu výkonu veřejné správy. Tato práce je zaměřena na územní samosprávu, proto se nyní bude věnovat reformě územní veřejné správy.

### 1.1.1 První fáze reformy územní veřejné správy

V druhé polovině 90. let disponovala územní veřejná správa České republiky obecním zřízením, obcemi s pověřeným obecním úřadem a 73 okresními úřady. Jednoznačně zde tedy chyběl užší mezičlánek mezi státní správou a územní veřejnou správou. Řízení nižších úrovní veřejné správy bylo špatně uchopitelné a dlouhodobě neudržitelné. Na tento problém začala reagovat druhá velká reforma územní veřejné správy s cílem vytvořit vyšší územní samosprávné celky pro lepší řízení z úrovně státu a také kvůli požadavku Evropské unie pro vstup do EU. Změny započaly v roce 1997, kdy vstoupil v platnost zákon č.347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Dopady tohoto zákona je

možné rozdělit na dvě fáze. V první fázi reformy územní veřejné správy tento zákon považuje za základní samosprávný celek obce a za vyšší samosprávný celek stanovuje nově vzniklé územní celky - kraje. Významným přínosem zmíněného zákona bylo rozdělení České republiky na 14 krajů, jejichž členění známe dodnes: hlavní město Praha jako samostatný kraj a dále kraje Středočeský, Jihočeský, Plzeňský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Vysočina (původně zamýšlený „Jihlavský kraj“), Jihomoravský, Olomoucký, Moravskoslezský a Zlínský kraj. Účinnosti zákon nabyl dne **1. ledna 2000** a měl obrovský význam pro řízení územních samospráv a pozdější uspořádání územních celků pro čerpání dotací z Evropské unie (NUTS II).

Dosavadní zákon však neřešil problematiku kompetencí daných krajů, proto vzniknul až zákon o krajích (krajské zřízení) č. 129/2000 Sb., vymezující například pravomoc, působnost, kompetence kraje, vztahy k jiným subjektům veřejné správy a orgány kraje. Jeho obdobou pro obce je zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), který bude podrobněji přiblížen v kapitole o obcích. Dalším významným zákonem reforem veřejné správy zákon č. 131/2000 Sb. zákon o hlavním městě Praze.

V roce 2000 se územní veřejná správa České republiky skládala z obecního zřízení, 389 obcemi s pověřeným obecním úřadem, 73 okresními úřady a 14 krajskými úřady. Tímto skončila první fáze, a začala se formovat druhá fáze reformy.

### 1.1.2 Druhá fáze reformy územní veřejné správy

Cílem druhé etapy bylo decentralizovat a dekoncentrovat státní moc a přiblížit státní správu občanům v souladu s principem subsidiarity, tzn. vykonávat prvoinstanční rozhodnutí na co nejnižší možné úrovni státní správy za předpokladu, že daný stupeň bude schopen zabezpečit efektivní, kvalitní a hospodárný výkon veřejné správy. Aby se naplnil princip subsidiarity, bylo rozhodnuto o zrušení okresních úřadů a vytvoření správních obvodů, kdy každý obvod měl mít nejméně 15 000 obyvatel.

**Zrušení okresních úřadů**

O změně uspořádání územní veřejné správy i na okresním stupni se uvažovalo již při přípravě první fáze reformy územní veřejné správy. Tato změna hrála důležitou roli pro decentralizační a dekoncentrační tendence, tzn. přenést úkoly státní správy na orgány samosprávy. Jedním z důvodů pro zrušení okresních úřadů bylo změnit dosavadní územní uspořádání výkonu veřejné správy, které vzniklo v roce 1960. Dalším důvodem byl fakt, že okresní úřady jakožto orgány výlučně státní správy byly představitelem odděleného modelu výkonu veřejné správy, nikoli spojeného modelu, který se již uplatňoval na úrovni obcí a krajů. A právě zrušení okresních úřadů a přechod jejich kompetencí na jiné orgány veřejné správy je hlavní náplní druhé etapy reformy územní veřejné správy.

Otázkou však zůstávalo, na jaké orgány veřejné správy by měla většina kompetencí okresních úřadů přejít. Jedním z navrhovaných řešení bylo přenesení kompetencí na některé z 389 pověřených úřadů. Toto řešení by ovšem nebylo hospodárné, jelikož leckteré pověřené úřady sídlili v relativně malých centrech a měli velmi malé územní obvody. Nakonec se odsouhlasilo řešení navrhující přenos kompetencí na obce s rozšířenou působností.

**Vznik obcí s rozšířenou působností**

Tento typ obcí vzniká k 1. lednu 2003, a to povýšením některých obcí s pověřeným obecním úřadem. Konkretizovaný výčet obcí, které se stávají ORP (tzv. obce typu III), a které jsou obcí s pověřeným obecním úřadem (obce typu II) jsou uvedeny v zákoně č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, a vyhlášce ministerstva vnitra č. 388/2002 Sb., o stanovení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Prvotní návrh zákona č. 314/2002 Sb. navrhoval povýšení 194 obcí s pověřeným obecním úřadem na obce s rozšířenou působností. Tento návrh byl doplněn v Poslanecké sněmovně na 195 a následně Senátem na konečný počet 205 obcí. Tento návrh zcela odpovídal představě o funkční decentralizaci a dekoncentraci výkonu státní správy, a proto byl dne 13. června 2002 schválen s platností od 1. ledna 2003. Mezi kompetence obce s rozšířenou působností patří:

- evidence obyvatel,
- vydávání cestovních a osobních dokladů, řidičských průkazů, technických průkazů,
- živnostenské oprávnění,
- výplata sociálních dávek,
- sociálně-právní ochrana dětí,
- péče o staré a zdravotně postižené,
- vodoprávní řízení, odpadové hospodářství a ochrana životního prostředí,
- státní správa na úseku lesů, myslivosti a rybářství,
- doprava a silniční hospodářství (evidence motorových vozidel, evidence bodů za přestupky…).

K naplnění cíle druhé fáze došlo tedy **1. ledna 2003.** Ke dni 31. prosince 2002 byla zrušena činnost okresních úřadů (nikoli však okresů) a přibližně 80% jejich kompetencí bylo přeneseno na orgány územních samospráv - na nově vzniklých 205 obcí s rozšířenou působností. Zbylé pravomocí bylo rozděleno mezi krajské úřady či jiné správní orgány, kterými jsou Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (ve správě Ministerstva financí) a Pozemkové úřady (spadající pod Ministerstvo zemědělství).

Současné členění veřejné správy po zmíněných reformách je následující:

*Obr. č. 1: Členění veřejné správy ČR, Zdroj: Vlastní zpracování*

**Problémy spojené realizací reformy územní veřejné správy**

Fakt, že došlo k naplnění cíle a fungování výkonu státní správy na úrovni obcí s rozšířenou působností neznamená, že se tak stalo u všech vybraných obcí k 1. lednu 2003. Vzhledem k tomu, že byl zákon č. 314/2002 schválen dne 13. června 2002 a platný měl být od ledna následujícího roku, nastaly mnoha obcím problémy s přípravou a realizací.

Prvním a zásadním problémem byla časová tíseň obcí na vybavení budov, kde bude probíhat výkon veřejné správy v rámci obecního úřadu s rozšířenou působností. Druhým problémem bylo personální obsazení – tedy sehnat dostatek kvalifikovaných pracovníků úřadu, případně mít dostatek času na proškolení nových, nekvalifikovaných úředníků. Kupodivu jediný problém nebyl s financováním, protože obce, které se připravovaly na jejich transformaci na obce s rozšířeným obecním úřadem získaly od státu finanční příspěvek na přípravu, a dodnes získávají určitý příspěvek na výkon státní správy, který se vyčíslí dle daného koeficientu. Reálná situace však byla taková, že z 205 obcí nebyla k 1. lednu 2003 připravena ani polovina z nich k plnohodnotnému a funkčnímu výkonu.

Řešením této situace spočívalo v tzv. veřejnoprávních smlouvách. **Veřejnoprávní smlouva** řeší problémy spojené se zabezpečováním přeneseného výkonu státní správy (např. personální zabezpečení - nedostatek kvalifikovaných pracovníků, nemožnost zajistit zastupitelnost, chybějící prostory pro výkon přenesené působnosti, nedostatečné technické vybavení úřadu, neefektivní vykonávání rozsahem malé agendy). Jedná se o smlouvu mezi obcemi s rozšířenou působností, jejichž obecní úřady vykonávají přenesenou působnost ve správním obvodu jednoho krajského úřadu. Tato smlouva se uzavírá podle potřeb obcí (smluvních stran) na celou přenesenou působnost nebo pouze na její část. Veřejnoprávní smlouvy se mohou uzavírat na dobu určitou nebo neurčitou, a k jejich uzavření je zapotřebí souhlasu Ministerstva vnitra. Součástí převzetí výkonu územní správy za jinou obec je také přidělení příspěvku na výkon této správy, který by připadl ORP, za níž je vykonávána správa. V roce 2003 bylo uzavřeno přibližně 180 veřejnoprávních smluv, což jasně poukazuje na realizační problémy spojené se vznikem a fungováním obcí s rozšířenou působností. Aktuálně, tedy v březnu 2015 existuje 18 veřejnoprávních smluv (MV ČR,

Veřejnoprávní smlouvy, 2015, online). Tyto smlouvy už samozřejmě nejsou uzavřeny z toho důvodu, že by se některá obec ještě nestihla připravit na výkon státní správy, ale protože by se jednalo o zmíněný neefektivní výkon malé agendy.

**Závěrečné shrnutí**

První reforma územní veřejné správy proběhla v roce 1990, kdy došlo ke zrušení soustavy národních výborů, jež byly nahrazeny obecním zřízením a okresními úřady. Na úrovni již zrušených krajských národních výborů nevznikl žádný článek, což se později ukázalo jako velký problém při snaze o efektivní řízení veřejné správy z pozice státu. Tato situace si vyžádala dlouhodobé řešení v podobě další reformy. Ta se počala formovat v roce 1997, kdy byl schválen zákon č.347/1997 Sb., „o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky“. Tento zákon pouze konkrétně stanovil, z jakých okresů se budou skládat jednotlivé kraje, které vzniknou k 1. lednu 2000. Kompetence krajů a další podstatné náležitosti související s výkonem veřejné správy na úrovni krajů řeší až pozdější zákon č.129/2000Sb., o krajích. Tímto se skončila první fáze reformy územní veřejné správy.

Druhá etapa územní veřejné správy se vyznačuje zrušením okresních úřadů k 31. prosinci 2002. Došlo ke zrušení pouze okresních úřadů, kterých bylo 73 (Praha není okres a města Brno, Ostrava a Plzeň byla v té době již statutárními městy bez okresních úřadů). Avšak okresy jako součást územního členění ČR stále existují a jsou využívány. Česká republika disponuje celkem 76 okresy, jejichž členění se dodnes používá například při členění okresních správ- policie, soudů, státních zastupitelství a také jsou stále využívané jako statistická jednotka ČSÚ (Balík, 2009, s. 24).

Většina kompetencí okresních úřadů byla převedena na 205 obcí s rozšířenou působností, které vznikly povýšením obcí s pověřeným úřadem, v té době 389, dnes čítajících 393 obcí. Přenesení kompetencí ze 73 okresních úřadů na 205 ORP dokazuje, že hlavního cíle 2. etapy reformy - tedy decentralizovat a dekoncentrovat státní moc, přiblížit státní správu občanům v souladu s principem subsidiarity, bylo dosaženo.

Náklady druhé fáze reformy územní veřejné správy byly vyčísleny v roce 2002 na přibližně 1,2 miliardy Kč, v roce 2003 na 1,4 miliardy Kč. Celkové vyčíslené náklady jsou cca 2,6 miliardy Kč, nicméně v širších souvislostech jsou odhadovány na přibližnou částku 7 miliard Kč.

Osobně vidím jako slabý článek celé reformy rychlý sled událostí- tedy čas mezi přijetím zákona č. 314/2002 Sb., a časem na přípravu obcí na výkon přenesené působnosti v rozsahu určeným zákonem. Na druhou stranu zastávám názor, že tento problém byl dobře vyřešen za pomocí veřejnoprávních smluv. Co se týče nákladů spojených s reformou, myslím si, že s ohledem na důležitost a přínos reformy a také v porovnání s výdaji, které stát vydává za leckdy mnohem dražší a méně podstatnější záležitosti, jsou zanedbatelné a zajisté smysluplně vydané.

# 2 Obec

Nový zákon o obcích (obecní zřízení) č. 128/2000Sb. přinesl mnoho změn. Zákon definuje obec jako základní územní samosprávnou jednotku charakterizovanou jako územní celek tvořený společenstvím občanů, hranicí území, symboly, orgány místní správy, vlastním majetkem a hospodaření dle rozpočtu dle zásady správného hospodáře. Obec je nově vymezena jako veřejnoprávní korporace, vlastnící svůj majetek a vystupující svým jménem, na svou odpovědnost, pečující o všestranný rozvoj svého území a potřeby občanů, k čemuž ji slouží i možnost právotvorby. Zásah státu do samosprávy obce je možný pouze v případě, kdy je nutná ochrana zákona, a to způsobem stanoveným zákonem (zákon 128/2000 Sb.).

S tímto zákonem získaly obce větší volnost a staly se méně závislé na finančních prostředcích ze státního rozpočtu, avšak neexistuje naprostá volnost- hospodaření obce dle vlastního rozpočtu, získávání příjmů a vynakládání výdajů je omezeno zákonem č. 250/2000Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Zákon o obcích rozlišuje:

- obce,
- městyse,
- města a
- statutární města.

Obce mohou nově vznikat rozdělením, pod podmínkou, že nově vzniklá obec a stávající obec bude mít nejméně 1000 občanů. Další možností je vznik nové obce v případě změny nebo zrušení vojenského újezdu či sloučením dvou nebo více sousedících obcí. V případě, že daná obec má alespoň 3000 obyvatel, se může stát městem, pokud tak stanoví předseda vlády po vyjádření vlády k návrhu obce. Městysem se může stát obec, která podá návrh a předseda vlády tento návrh schválí po vyjádření vlády. Zvláštní postavení mají takzvaná statutární města, jež se dále mohou členit na městské obvody či městské části. Těmito městy jsou dle zákona č.128/2000Sb., o obcích (obecní zřízení): Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná a Mladá Boleslav.

## 2.1 Působnost obce

Působnost obce se liší podle okruhu kompetencí a odpovědnosti jí svěřené a specifikované zákonem. V České republice rozlišujeme dvě možné působnosti obce a to samostatnou a přenesenou působnost. Rozdílnost těchto působností bude nyní blíže specifikována.

**Samostatná působnost**

Obec v samostatné působnosti má právo samostatně spravovat záležitosti v zájmu obce a svých občanů, čím se rozumí především vytváření a rozvíjení podmínek pro rozvoj obce, které jsou ve veřejném zájmu a každá obec má právo na samosprávu, zaručené Ústavou České republiky. Důležitým úkolem každé obce je péče o sociálně-ekonomický rozvoj svého území a potřeb občanů, zejména

v oblasti bydlení, ochrany a zlepšování zdraví, dopravy, výchovy, vzdělání, celkového kulturního rozvoje, ochrany veřejného pořádku, informovanosti občanů atd. Pro své občany tedy zabezpečuje veřejné služby, k čemuž může zřizovat neziskové organizace, vydávat obecně závazné vyhlášky či například zřizovat obecní policii, jakožto nositel veřejné moci v mezích zákona. Existují i další nástroje, s jejichž pomocí může obec korigovat svůj rozvoj, například plán rozvoje obce, který může, avšak nutně nemusí (jako je tomu u krajů) sestavovat nebo se může sdružovat do dobrovolných svazků s ostatními obcemi, například pro řešení problematiky zasahující více územních celků. V neposlední řadě má obec pravomoc schvalovat územní plán, díky němuž může z dlouhodobého hlediska také ovlivňovat ekonomický rozvoj svého území.

V rámci samostatné působnosti vystupuje obec jako samostatný ekonomický subjekt, tzv. právnická osoba, jež má v právních záležitostech svou právní subjektivitu a autonomii, vystupuje svým vlastním jménem, nese i právní odpovědnost za svá rozhodnutí, smí vstupovat do smluvních vztahů, například v záležitostech týkajících se zadávání veřejných zakázek. Z hlediska hospodaření je zaručena obci určitá finanční suverenita, vymezena zákonem o rozpočtových pravidlech, umožňující finanční nezávislost na státu. Díky tomu je možné pro obec vlastnit majetek, nakládat s ním, vkládat ho do obecních podniků, vytvářet peněžní fondy, hospodařit dle vlastního obecního rozpočtu či vytvářet peněžní fondy (Peková, 2011b, s. 346).

Obce mohou majetek:

- prodávat, nakupovat, vkládat, vyvářet, budovat, spravovat,
- dědit, dostat darem, poskytnout jako výpůjčku, pronajímat,
- směnit, pojistit, ručit s ním.

Při hospodaření s majetkem obce platí vždy zásada, že obec musí daný majetek využívat účelně a hospodárně, chránit ho před zničením, poškozením, odcizením či zneužitím a také o něj pečovat takovým způsobem, který zajistí jeho zachování, případně rozvoj (zákon č.128/2000 Sb.).

Majetek obce může být:

- hmotný – nemovitosti, movité věci, majetková práva, pohledávky, peněžní prostředky, cenné papíry,
- nehmotný – software aj.,
- technická infrastruktura – technické sítě (elektrické vedení, vodovody, kanalizace…), energetická a vodní hospodářství atd.,
- sociální služby – školství, zdravotnictví, kulturní zařízení, sportovní zařízení, bydlení a údržba bytového fondu aj.

**Přenesená působnost**

Přenesená působnost nabyla svého významu v roce 2003 a to díky zániku okresních úřadů k 31. prosinci 2002 a následnou decentralizací moci. Přenesenou působností se rozumí přenesení některých pravomocí a odpovědnosti spojené s výkonem státní správy na orgány nižších samosprávných celků. V přenesené působnosti tedy plní obec určité úkony státní správy, které je vhodnější vykonávat na úrovni obcí. Na plnění těchto úkolů dostává obec příspěvek ze státního rozpočtu, jelikož náklady spojené se zabezpečením výkonu státní správy je značně finančně náročné a pro obecní rozpočet by to byla příliš velká přítěž. Pro obec v přenesené působnosti platí, že je podřízena orgánům vyšších územních celků, tedy krajům (pozn. obce v samostatné působnosti nejsou podřízeny krajům), a také orgánům státní správy- autonomie rozhodování je omezena a začíná platit vertikální hierarchická struktura. Při delegování úkolů je nutné vzít v potaz kapacitu a možnosti daného úřadu a podle toho je obci v přenesené působnosti přidělen určitý rozsah činností. Každá obec v přenesené působnosti tudíž nemá stejný rozsah úkolů a pravomocí, na rozdíl od samostatné působnosti.

Dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) je možné rozlišit následující úrovně přenesené působnosti:

1. Přenesená působnost v základním rozsahu vykonávaná orgány obce, kdy správním obvodem je území obce. Přenesená působnost obce nebo její část může být vykonávána organy jiné obce, pokud mezi sebou dané obce uzavřou veřejnoprávní smlouvu.

2. Přenesená působnost vykonávaná pověřeným obecním úřadem - obce vykonávají kromě přenesené působnosti v základním rozsahu i přenesenou působnost ve správním obvodu určeným prováděcím předpisem.

3. Výkon přenesené působnosti v rámci rozšířené působnosti. V tomto případě obec s rozšířenou působností vykonává kromě základního a přeneseného rozsahu navíc ještě širší rozsah přenesené působnosti.

## 2.2 Orgány obce

Zaručeným právem každé obce je k výkonu své samosprávy zřizovat řídící orgány, pomocí kterých se rozhoduje o dění v obci. Orgány obce jsou dané zákonem č.128/2000 Sb., jenž definuje jednotlivé orgány a možný počet jejich členů. Jako jediný orgán obce volitelný přímou volbou občany je zastupitelstvo obce, na personální obsazení ve zbývajících funkcích nemají občané přímý vliv.

Zákon č. 128/2000 Sb. stanovuje povinné orgány obce, jimiž je:

- zastupitelstvo obce,
- starosta,
- obecní úřad,
- rada obce a
- komise.

**Zastupitelstvo obce**

Zastupitelstvo obce je jediným řídícím orgánem oproti ostatním, jež má ústavní základ. Ústava České republiky hovoří o zastupitelstvu jako o orgánu, jímž je obec samostatně spravována, garantuje mu možnost vydávání obecně závazných vyhlášek v mezích své působnosti a dále zmiňuje způsob volby a funkční období tohoto řídícího orgánu. Zastupitelstvo obce je voleno přímou volbou v podobě tajného hlasování na období následujících čtyř let. Počet členů zastupitelstva se stanoví podle velikosti dané obce, zákon o obcích č. 128/2000 Sb., nenařizuje

konkrétní počet zastupitelů, avšak ukládá jistý rozsah členů dle velikosti obce a to následovně:

**Tabulka č. 1: Počet členů zastupitelstva obce**

| Počet obyvatel obce | Počet členů zastupitelstva |
|---|---|
| **do 500** | 5 -15 |
| **nad 500 do 3 000** | 7 -15 |
| **nad 3000 do 10 000** | 11-25 |
| **nad 10 000 do 50 000** | 15-35 |
| **nad 50 000 do 150 000** | 25-45 |
| **nad 150 000** | 35-55 |

*Zdroj: Vlastní zpracování dle: §68 zákon 128/2000Sb., o obcích (obecní zřízení).*

Při stanovení počtu členů do zastupitelstva je rozhodující počet obyvatel dané obce k 1. lednu roku, v němž se volby konají, a pokud zastupitelstvo neurčí jinak, tak se volí stejný počet zastupitelů, jako tomu je v současném volebním období. Každá obec si volí počet zastupitelů v souladu s uvedeným rozmezím daným zákonem, a to nejpozději do 85 dnů před konáním komunálních voleb. Dohodnutý počet volených členů v následujících volbách musí být nejpozději do dvou dnů po jeho stanovení na úřední desce, případně může být kromě toho uveřejněn jiným způsobem obvyklým v dané obci. Mandát člena vzniká zvolením, člen při prvním zasedání musí složit slib a stvrdit jej svým podpisem. Pokud je pro vykonávání této funkce potřeba dlouhodobého uvolnění člena z jeho dosavadního zaměstnání – tzv. uvolněný zastupitel, pak má tento člen ze zákona nárok na odměnu za výkon funkce (zákon 128/2000Sb.).

Zastupitelstvo obce má pravomoc rozhodovat o věcech týkajících se samostatné působnosti obce, konkrétně může:

- schvalovat program rozvoje obce, rozpočet obce, závěrečný účet obce a účetní závěrku obce sestavenou k rozvahovému dni,
- zřizovat trvalé a dočasné peněžní fondy obce, zřizovat a rušit příspěvkové organizace a organizační složky obce, schvalovat jejich zřizovací listiny,
- vydávat obecně závazné vyhlášky obce, rozhodovat o vyhlášení místního referenda,

- navrhovat změny katastrálních území uvnitř obce, schvalovat dohody o změně hranic obce a o slučování obcí,
- volit z řad členů zastupitelstva starostu, místostarosty a další členy rady obce (radní) a odvolávat je z funkce, stanovit počet členů rady obce, jakož i počet dlouhodobě uvolněných členů tohoto zastupitelstva, zřizovat a zrušovat výbory, volit jejich předsedy a další členy a odvolávat je z funkce,
- zřizovat a zrušovat obecní policii a další (§84, zákon 128/2000Sb.).

Po volbách do zastupitelstva svolá dosavadní starosta první schůzi, která se může konat nejdříve po 15 dnech od uplynutí lhůty stanovené zákonem. Na této první schůzi členové skládají svůj slib a volí ze svých řad starostu, místostarostu a další členy rady obce. Následující zasedání se konají dle potřeby, nejméně však alespoň jednou za tři měsíce, a nejdéle 7 dní před konáním schůze zastupitelstva (pokud se nejedná o krizový stav, pak je lhůta 2 dny) musí být uveřejněny informace o této schůzi na úřední desce, po případně i na jiném obvyklém místě uveřejňování informací v obci, protože jednání zastupitelstva je veřejné a každý občan má právo předem zažádat o svolení k vstupu do programu zasedání.

**Rada obce**

Výkonným orgánem obce v samostatné působnosti je rada obce, která se ze své činnosti zodpovídá zastupitelstvu. Postavení rady obce v rozhodování pro přenesenou působnost je odlišné, zde smí rada rozhodovat pouze v situacích stanovených zákonem. Rada obce je tvořena starostou, místostarostou a dalšími členy zvolenými ze zastupitelstva. Jedná se tedy o kolegiální orgán, jenž musí mít vždy lichý počet členů v rozmezí 5 až 11, a počet členů rady nesmí být vyšší než jedna třetina počtu zastupitelů. Tento orgán nemusí vzniknout, pokud platí podmínka, že daná obec má méně než 15 zastupitelů. V takovém případě pak funkci rady plní starosta obce. Pokud by starosta či místostarosta, který vykonává i funkci rady, z funkce odstoupil nebo byl odvolán, pak platí, že již nemůže být ani členem rady.

Radě obce jsou vyhrazené zákonem 128/2000 Sb. následující pravomoci:

- zabezpečování hospodaření obce dle schváleného rozpočtu, provádění rozpočtových opatření v rozsahu stanoveném zastupitelstvem obce,

- vydávání nařízení obce,
- projednávání a řešení návrhů, připomínek a podnětů předložených členy zastupitelstva obce nebo komisemi rady obce,
- rozdělování pravomocí v obecním úřadu, zřizování a zrušování odborů a oddělení obecního úřadu,
- kontrolování plnění úkolů obecního úřadu a komisí v oblasti samostatné působnosti obce,
- ukládání pokut ve věcech samostatné působnosti aj.

Protože v obci Hořepník je počet členů zastupitelstva 13, není zde zřízen samostatný orgán rady obce a tuto činnost vykonává starosta obce. Bližší podrobnosti ohledně fungování rady a náležitostí s tímto orgánem spojené považuji tedy za nadbytečné.

**Starosta a místostarosta obce**

Důležitou a nepostradatelnou roli hraje ve správě obce starosta. Ten má zejména za úkol reprezentovat obec a být hlavním zastupujícím orgánem obce navenek, svolávat a vést schůzi zastupitelstva a rady obce, z nichž je povinen podepisovat zápis schůze. Mezi další úkoly a pravomoci starosty obce dle zákona 128/2000Sb. patří například:

- včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý rok,
- informování veřejnosti o činnosti obce,
- starosta může po Policii ČR požadovat spolupráci při zabezpečení místního veřejného pořádku,
- plnit úkoly zaměstnavatele - uzavírat a ukončovat pracovní poměr se zaměstnanci obce a stanovit jim plat dle zvláštních předpisů,
- v obcích kde není tajemník, zabezpečuje výkon přenesené působnosti.

V případě nepřítomnosti starosty ho zastupuje místostarosta. Pokud je v obci více místostarostů, pak má každý z nich jasně definované úkoly a místostarostou zastupující starostu je ten, který byl na tuto funkci zvolen zastupitelstvem. Starosta i místostarosta obce musí být občanem ČR a jeho post vzniká zvolením z řad zastupitelů na prvním zasedání zastupitelstva. Z toho logicky vyplývá, že za výkon své funkce starosta i místostarosta odpovídají

zastupitelstvu obce, které je zvolilo. Společnou úlohou starosty i místostarosty, na které se ze zákona musí oba participovat, je podepisování právních předpisů obce.

**Obecní úřad**

V čele obecního úřadu je starosta, který dále spolu s místostarostou, tajemníkem (pokud je tato funkce zřízena) a zaměstnanci obce zařazenými do obecního úřadu, tvoří společně obecní úřad. Činnosti spadající pod výkon obecního úřadu se liší podle toho, zda se jedná o samostatnou či přenesenou působnost. V rámci samostatné působnosti plní obecní úřad úkoly, jenž mu byly přiděleny zastupitelstvem nebo radou obce a je nápomocný výborům a komisím. Obecní úřad v přenesené působnosti vykonává ty činnosti, které mu ukládá zákon o obcích.

**Orgány zastupitelstva obce a rady obce**

Zastupitelstvo obce si může zřídit své iniciativní a kontrolní orgány, tzv. výbory. Mezi zřizované výbory neodmyslitelně patří finanční a kontrolní výbor, které jsou obligatorní, což znamená, že musí být zřízeny. Oproti tomu je možné zřídit fakultativní výbory. V případě, že v obci trvale žije více jak 10% obyvatel jiné než české národnosti, dle statistiky z posledního sčítání lidu, je nutné založit též výbor pro národnostní menšiny. Každý výbor má svého předsedu, jímž musí být vždy některý z členů zastupitelstva. Výbor dále disponuje členy, jejichž počet být vždy lichý, a kteří plní úkoly zadané zastupitelstvem, kterému je ze své činnosti odpovědný.

Kontrolní a finanční výbor musí mít vždy nejméně tři členy, přičemž se jejich členem nemůže stát starosta, místostarosta, tajemník obecního úřadu ani osoby zabezpečující rozpočtové a účetní práce na obecním úřadu. Hlavní podstatou finančního výboru je provádění kontroly hospodaření obce s majetkem a jinými finančními prostředky obce. Kontrolní výbor, jak již vyplývá z jeho názvu, kontroluje, zda zastupitelstvo a rada obce plní svá usnesení a zda i ostatní výbory při své činnosti dbají na dodržování právních předpisů. Z průběhu každé kontroly se pořídí zápis, jenž obsahuje podrobný popis provedené kontroly – co bylo kontrolováno, zjištěné nedostatky a navržená opatření k jejich odstranění. Příkladem fakultativního výboru může být tzv. osadní, nebo také místní výbor.

Orgán zřizovaný radou obce jako iniciativní a poradní orgán je nazýván komise. Komise může být v případě přenesené působnosti i orgánem výkonným, kdy je odpovědná starostovi obce, v případě samostatné působnosti pak zodpovídá radě obce. Hlavním úkolem komise je předkládat radě obce svá stanoviska a náměty (zákon 128/2000Sb.).

# 3 Fiskální federalismus

Vnitřní uspořádání státu a územní samosprávy by mělo být vždy funkční a to nejen na úrovni správní či politické, ale také na úrovni rozpočtové. Rozpočet hraje důležitou roli pro efektivní využití financí při zabezpečování veřejných potřeb na úrovni státu, regionu i lokálních územních samospráv. V poslední době se v teorii veřejných financí věnuje čím dál větší pozornost rozpočtům na úrovni místních územních samospráv, avšak je zapotřebí znát širší kontext veřejných financí, ke kterým neodmyslitelně patří i teorie fiskálního federalismu (Theory of Fiscal Federalism).

Teorie fiskálního federalismu patří mezi novodobější teorie veřejných financí z druhé poloviny 20. století, a o její rozpracování a aplikací poznatků do praxe se zasloužili zejména ekonomové Wallace Oates a Richard Musgrave, následování mnoha dalšími. Slovo federalismus má v odborné literatuře několik významů, nejčastěji je však na něj nahlíženo v politické souvislosti – tedy jako na politické uspořádání státu na více úrovních vlády, z nichž každá je do určité míry suverénní, a v demokraciích působí jako protipól centrální moci. Pojem fiskální federalismus použil jako první Richard Musgrave a následně Wallace Oates, jenž vysvětluje tento pojem v širším pojetí, tedy nejen jako politické uspořádání státu, protože fiskální federalismus nefunguje pouze ve federativně uspořádaných státech. Každý veřejný sektor má federativní povahu a odpovídá za fiskální rozhodnutí. Teorie fiskálního federalismu vznikla díky neefektivní alokaci finančních prostředků na zabezpečování veřejných statků z úrovně ústřední vlády. Dalším faktem pro vznik teorie byly počínající tendence posilování role územní samosprávy, především svěřování odpovědnosti a pravomocí v rozhodování municipalit i po ekonomické stránce (Provazníková, 2011, s. 39).

Podstatou teorie fiskálního federalismu je zkoumání finančních vztahů mezi ústřední vládou a nižšími správními úrovněmi v rámci veřejného sektoru, kde je zapotřebí se zabývat optimálním přiřazením příjmů, rozdělení odpovědnosti za zabezpečování a financování veřejných statků mezi jednotlivými úrovněmi a články fiskálního systému (Provazníková, 2011, s. 39). Důležitou roli zde hraje i rozdělení pravomocí a odpovědnosti za jednotlivé výdajové oblasti, daňových pravomocí na jednotlivých vládních úrovních, s daňovým určením a využitím transferů čili dotací. Fiskální federalismus se také zabývá určením optimální míry decentralizace některých netržních činností státu na nižší vládní úrovně tak, aby tato decentralizace byla účelná, vedla k vyšší efektivnosti a alespoň zčásti stabilizovala regionální a místní politiku (Peková, 2011a, s. 96). Následně se teorie zabývá příčinami neefektivní alokace finančních prostředků v rozpočtových soustavách a hledá nástroje, jak dosáhnout požadované efektivity a jaká je optimální míra decentralizace funkcí veřejných financí- alokační, redistribuční a stabilizační, s cílem zvýšit jejich efektivnost.

**Alokační funkcí** veřejných financí se rozumí decentralizované zajišťování a financování veřejných statků na vládní úrovni i na úrovni územní samosprávy. Pro využití alokační funkce se nabízí otázka, které veřejné statky mají být financovány z úrovně státu a které nikoli. Odpověď na tuto otázku lze nalézt v analýze prospěchu, tedy že financovat statky má ten, kdo z nich má prospěch. Například obrana státu je ve prospěch všech občanů státu, proto by měla být financována a zabezpečována z nejvyšší úrovně, zatímco například výstavba veřejného osvětlení v obci XY je jednoznačně prospěšná zejména obyvatelům této obce, a proto by si obec XY měla tuto potřebu financovat pomocí vlastních zdrojů. Dle teorie fiskálního federalismu by z centrální úrovně měly být zabezpečovány veřejné statky, z nichž mohou mít užitek obyvatelé celého státu. Některé z těchto veřejných statků může zabezpečovat a financovat také obec, kdy se rozlišuje, zda jde o národní veřejné statky (např. základní vzdělávání, výstavba a údržba pozemních komunikací) či lokální statky, které jsou určeny spíše vlastním občanům a jejich užívání je místně ohraničeno (např. zdravotnictví, sociální služby, zásobování pitnou vodou, čištění odpadních vod, třídění a likvidace komunálního odpadu, městská hromadná doprava, péče o veřejné komunikace, veřejnou zeleň, veřejné osvětlení, veřejné knihovny, muzea atd.). Některé národní i regionální

statky jsou také zajišťovány z úrovně kraje, a pak mají zpravidla užitek pro obyvatele hned několika obcí (Peková, 2011a, s.97). Hlavním smyslem decentralizace alokační funkce je zajistit financování veřejných statků potřebných pro občany na té úrovni, která může nejlépe a nejefektivněji na dané potřeby občanů reagovat, která má nejlepší informace o stavu lokální a regionální ekonomiky a o potřebách obyvatelstva na svém území (Musgrave, 1989, s. 8).

Druhou zmíněnou funkcí veřejných financí je **funkce redistribuční**. Jejím úkolem je snižovat sociální a důchodové nerovnosti ve společnosti, a pomocí opětovného rozdělování důchodů a využití progresivního zdanění zlepšit distribuční spravedlnost. To se děje především z pozice centrální vlády, která má k dispozici zákonodárnou moc a státní rozpočet, z něhož dále rozděluje prostředky v rámci rozpočtové soustavy. Na úrovni ústřední vlády je také možné rozhodnout o progresivním zdanění, sociálních výdajích státního rozpočtu či o sociálním zabezpečení. Proto je redistribuční funkce veřejných financí centralizována zejména v rukou státu. Ten se poté snaží vyrovnávat rozdíly mezi jednotlivými regiony, mikroregiony a obcemi díky přerozdělování daňových výnosů a dotací, v souladu se zásadou spravedlnosti v rozdělování a solidarity jako způsobu fiskálního vyrovnání (Musgrave, 1989, s. 9). Na úrovni krajů a obcí lze v omezené míře také najít prvky redistribuční funkce veřejných financí, a to ve formě sociálních výpomocí, které jsou nepravidelné, nad rámec sociálního zabezpečení a územní samosprávy si o nich mohou rozhodovat sami (Peková, 2011a, s. 101).

Významnou a nedílnou součástí státního rozpočtu je poslední ze zmíněných funkcí veřejných financí – **funkce stabilizační**. Hlavní podstatou je zasahování státu do hospodářského mechanismu s využitím státního rozpočtu, daní, výdajů státního rozpočtu či tvorba povinných rezerv (Musgrave, 1989, s. 11). Cílem těchto zásahů je stimulace nedostatečné agregátní poptávky, a to takovým způsobem, že stát sám vytvoří poptávku po produktech soukromého sektoru a pak je využije k zajištění veřejných statků v sektoru veřejném, především formou veřejných zakázek. Získání veřejné zakázky pro soukromý subjekt znamená růst produkce, zisku a potažmo i navýšení počtu zaměstnanců. Z pohledu státu je pak přínosem zrychlení hospodářského růstu, zmírnění cyklických výkyvů ekonomiky čili její stabilizace a pokles míry nezaměstnanosti. Okrajově lze do stabilizační funkce řízenou státem zahrnout například i emisi státních dluhopisů, jejichž cílem je

vyrovnat deficit státního rozpočtu, který je překážkou pro zmíněné vytváření agregátní poptávky (vyjma situace kdy je stát na pokraji bankrotu). Na úrovni územních samospráv lze také hovořit o stabilizační funkci. Nejčastěji se jedná o veřejné zakázky a partnerství, fungující na stejném principu jako u státu. Cílem je pak stabilizovat ekonomiku a zaměstnanost na svém území. Dále mají územní samosprávy možnost v určité míře podpořit regionální ekonomiku. Regiony a obce mají k dispozici nástroje k růstu regionální ekonomiky - vytvoření vhodných podmínek pro fungování soukromých sektorů na svém území, zvýšení kapitálu díky investorům nebo vytvoření pracovních míst (Peková, 2011a, s. 103).

**Zásady fiskálního federalismu**

Fiskální federalismus by měl při decentralizovaném výkonu vlády splňovat určité základní zásady a požadavky. Dle Provazníkové (2011, s. 52) se jedná zejména o tyto zásady:

- **Zásada rozdílnosti** – respektování rozdílů v preferenci obyvatel určitého území pro odlišnou strukturu veřejných statků. Každá obec má své potřeby, jak využít veřejné finance a měla by ji být poskytnuta určitá volnost pro nakládání s nimi.

- **Zásada centralizace přerozdělování** - ústřední vláda by měla provádět redistribuční funkce fiskální politiky (tj. progresivní zdanění a transfery), protože disponuje potřebnými nástroji a informacemi k efektivní alokaci veřejných prostředků na celém území.

- **Zásada centralizované stabilizace** – tato zásada spočívá v tom, že stabilizační a prorůstovou politiku by měla vykonávat ústřední vláda a to z toho důvodu, že je jediným článkem, který disponuje příslušnými ekonomickými a politickými nástroji k dosažení cílů na celém území státu.

- **Zásada zajištění minimální úrovně základních veřejných služeb** – ústřední vláda by měla zajistit všem občanům bez rozdílu alespoň minimální úroveň veřejných služeb, jakými je například základní sociální zabezpečení, zdravotnické služby, školství atd.

- **Zásada vyrovnání fiskální pozice** – cílem této zásady je vyrovnávat významné fiskální rozdíly mezi jednotlivými místními vládami a zajistit z pozice ústřední vlády alespoň minimální úrovně základních veřejných statků v jednotlivých oblastech při srovnatelném daňovém zatížení.

- **Zásada (lokační) neutrality** – *„ústřední vláda by měla usilovat o minimalizaci rozdílů v daních ukládaných jednotlivými oblastmi, které by byly příčinou lokačních distorzí v rozhodování ekonomických subjektů (měly by se rozhodovat na základě ekonomických aspektů a ne na základě zdanění).“ (Provazníková, 2011, s. 52).*

Všechny zásady v praxi není vždy možné naplnit, protože si některé vzájemně nekorespondují nebo dokonce vzájemně kolidují. Z toho vyplývá, že pojetí fiskálního federalismu je jakýmsi kompromisem mezi zmíněnými zásadami, odvíjející se od historických a dalších souvislostí dané země. U států, jež se vyznačují decentralizací a autonomií místních a regionálních vlád, zajisté nalezneme také dodržování především dvou zásad - rozdílnosti a ekvivalence, které jsou s tímto uspořádáním neodlučně spojeny (Provazníková, 2011, s. 53).

**Fiskální federalismus v České republice**

V současné době České republice využívá tzv. kombinovaný model fiskálního federalismu. Podstatou tohoto modelu je, že každá vládní úroveň včetně územní samosprávy má vyčleněny vlastní příjmy. Na nižší vládní úrovně je alokována část daňových výnosů, jakými jsou například svěřené a sdílené daně, a dále nedaňové příjmy, které obce získávají ve formě dotací. Problematika rozdělování financí na nižší vládní úrovně je blíže specifikována v zákoně o rozpočtovém určení daní, o rozpočtových pravidlech republiky a taktéž územních rozpočtů, a zákon o státním rozpočtu na příslušný rok.

Díky tomuto přerozdělovacímu procesu může stát pozitivně ovlivnit příjmy územních celků tím, že reguluje příjmy jednotlivých regionů dle jejich potřeby tak, aby byly snižovány velké regionální disparity a aby bylo územním samosprávám na celém území státu umožněno zabezpečení základních lokálních a regionálních statků veřejných statků ve srovnatelné kvalitě.

Ani v současném pojetí kombinovaného modelu fiskálního federalismu nejsou ani kraje ani obce zcela finančně soběstačné. Prvopočátky zvýšení finanční soběstačnosti obcí v České republice se objevily v roce 1993. Tehdy začaly do rozpočtů obcí plynout příjmy určené zákonem o rozpočtovém určení daní, daně důchodového typu a od roku 2001 jsou příjmy obecních rozpočtů navýšeny o podíl na DPH. Vzhledem k faktu, že v České republice převažuje více centralizace daňových příjmů do státního rozpočtu a decentralizované daňové příjmy nejsou dostatečné pro krytí výdajů krajů a obcí, je zapotřebí, aby byly prostředky ze státního rozpočtu (a státních fondů) přerozdělovány na nižší úrovně. Do rozpočtů obcí a krajů pak tyto prostředky plynou ve formě dotací, které jsou určeny částečně k vyrovnání nerovností v daňových příjmech a částečně na zajištění financování veřejných statků, jak v samostatné působnosti, tak i v působnosti přenesené. V současné době jsou kraje stále závislé zejména na dotacích ze státního rozpočtu, příjmy z daní, tedy podíl na daních z příjmů a DPH je relativně nízký. Problematika nízkého podílu na příjmech z daní se odráží také v obecních rozpočtech, což se snaží řešit dílčí úprava rozpočtového určení daní z roku 2008, jejíž snahou je posílit daňové příjmy především v malých obcích (Peková, 2011b, s. 453; Provazníková, 2011, s. 43).

**Obr. č. 2: Současný model fiskálního federalismu v ČR**

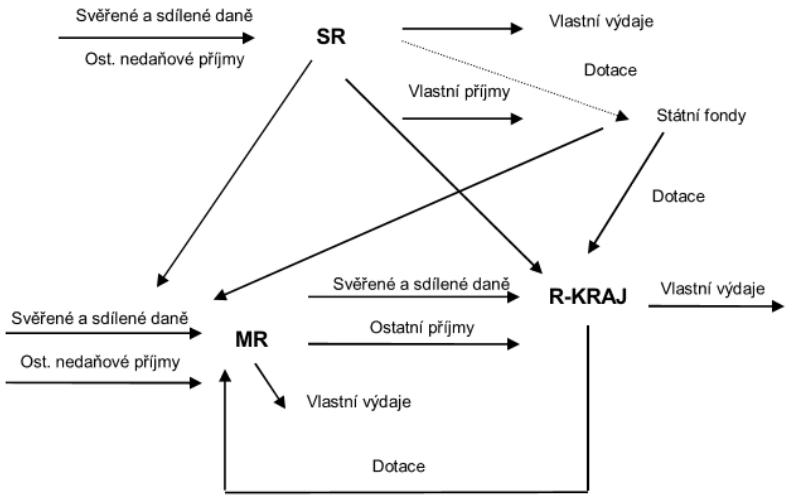


*Zdroj: PROVAZNÍKOVÁ, 2011, s. 43. SR = státní rozpočet, MR = místní rozpočet; Pozn.: Některé dotace ze SR do rozpočtů obcí plynou formálně přes rozpočet kraje.*

# 4 Rozpočtové určení daní

Prvopočátky vzniku rozpočtového určení daní v České republice se začaly formulovat v roce 1990, kdy došlo ke zrušení národních výborů a obnově samosprávného postavení obcí již zmiňovaným zákonem č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení). Tato změna měla zaručit obcím jistou autonomii a zvýšení odpovědnosti za vlastní hospodaření tím, že obec dostává od státu jistý podíl z výnosu vybraných daní (viz teorie fiskálního federalismu). O samostatném financování obcí je však možné hovořit až od roku 1993 v souvislosti s přijetím nové daňové soustavy České republiky, která byla prosazena přijetím zákona č.212/1992 Sb., o soustavě daní. Hlavním přínosem této reformy pro obce bylo získání příjmů nejen z vlastní činnosti, ale hlavně daňových příjmů z podílu na výnosu vybraných státních daní. Ty tvoří podstatnou část příjmů obcí – zhruba polovinu celkových příjmů obce, a proto jsou důležitou součástí rozpočtu, která může ovlivnit finanční stabilitu obce. Rozpočtové určení daní postupem času v reflexi na potřeby daného období prošlo několika změnami. Struktura daňových příjmů se od roku 1993 po současnost změnila mnohokrát, a lze ji tedy rozdělit do několika etap: období 1993 – 1995, 1996 – 2000, 2001- 2007, 2008 – 2012 a soudobou etapu fungující od roku 2013. Pro účely této diplomové práce si nyní přiblížíme hlavní změny rozpočtového určení daní (dále jen RUD) od roku 2001.

**Rozpočtové určení daní obcím v letech 2001-2007**

V období let 2001 až 2007 došlo v rozpočtovém určení daní pro obce k několika změnám. Dosavadní zákon České národní rady č.576/1990Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky) byl k 1. lednu 2001 nahrazen zákonem č. 243/2000Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). Hlavním smyslem přijetí tohoto zákona mělo být vyřešení tří zásadních problematik. Prvním z problematických okruhů byla snaha o odstranění rozdílů daňových výnosů u srovnatelných obcí. Druhým dosavadním problémem, který se snaží tento nový zákon odstranit, jsou spekulativní aktivity obcí ve snaze zvýšit své příjmy. K tomu docházelo u daně z příjmů fyzických osob z podnikání, která byla

vázána na trvalý pobyt podnikatele. Každý podnikatel platil zálohy na tuto daň, která byla finálně inkasována obcí, v níž měl trvalé bydliště, a po zúčtovacím období si mohl v místě svého trvalého bydliště zažádat o tzv. vratku daně. V praxi však docházelo k tomu, že ke konci zúčtovacího období podnikatelé měnili svá trvalá bydliště a vratku požadovali z pokladny nového místa bydliště, v němž zálohy sice neplatili, ale kde jim ji museli ze svých příjmů vyplatit. K tomuto „obchodování“ s trvalým pobytem docházelo především v letech 1996 až 1999, kdy si s příjmy polepšily především malé obce do 50 obyvatel. Pokud bychom přepočítali výši daňových příjmů na obyvatele, pak leckde převyšovaly i hlavní město Prahu (Tesař, 2000). Třetím důležitým faktorem pro novelu RUD byl vznik vyšších územně samosprávných celků, tedy krajů, které je třeba finančně zajistit z úrovně státu.

Od roku 2001 do roku 2007 došlo tedy v návaznosti na zmíněné problémy k následujícím změnám v rozpočtovém určení daní:

Svěřenou daní zůstala daň z nemovitosti a DPPO placená obcemi. Mezi daně sdílené se zařadily:

- Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti,
- daň z příjmů fyzických osob samostatně výdělečně činných (pouze 70% z celkového výnosu),
- daň z příjmů fyzických osob vybíraná srážkou,
- daň z příjmů právnických osob, pokud nejsou poplatníkem samy obce,
- daň z přidané hodnoty.

U daně z příjmů fyzických osob samostatně výdělečně činných byl obcím ponechán pouze 30% podíl na výnosu této daně, aby nedocházelo ke zmíněnému „přetahování“ podnikatelů mezi obcemi, avšak aby i nadále zůstala pro obce jistá motivace k podpoře podnikání na svém území. Ze zbylých sdílených daní získaly obce podíl ve výši 20,59% z celostátního výnosu, který se dále kalkuluje pro konkrétní obce. Kalkulace výsledné částky je ovlivněna podílem obyvatel obce na celkovém počtu obyvatel ČR k 1. lednu běžného roku a výsledný podíl je upraven přepočítávacím koeficientem. Koeficienty byly rozděleny podle 14 velikostních

kategorií obcí, a to s ohledem na předpoklad, že s velikostí obcí roste rozsah její přenesené působnosti, a tudíž i náklady na výkon správy.

**Tab. č. 2: Koeficienty velikostní kategorie obce 2000 - 2007**

| Obce s počtem obyvatel od-do | Koeficienty velikostní kategorie obcí |
|---|---|
| **do 100 obyvatel** | 0,4213 |
| **101-200 obyvatel** | 0,5370 |
| **201-300 obyvatel** | 0,5630 |
| **301- 1 500 obyvatel** | 0,5881 |
| **1 501- 5 000 obyvatel** | 0,5977 |
| **5 001- 10 000 obyvatel** | 0,6150 |
| **10 001- 20 000 obyvatel** | 0,7016 |
| **20 001-30 000 obyvatel** | 0,7102 |
| **30 001- 40 000 obyvatel** | 0,7449 |
| **40 001- 50 000 obyvatel** | 0,8142 |
| **50 001- 100 000 obyvatel** | 0,8487 |
| **101 001-150 000 obyvatel** | 1,0393 |
| **150 001 a více obyvatel** | 2,7611 |

*Zdroj: Zákon o rozpočtovém určení daní č. 243/2000Sb.*

Kalkulace daňového výnosu konkrétní obce lze nyní vypočítat následovně:

$$\frac{\text{počet obyvatel obce x KVKO}}{\text{suma násobků z čitatele za všechny obce ČR}} \text{ x } 20{,}59\% / 100 \text{ x objem daní}$$

Do konce roku 2007 prošlo RUD ještě několika dílčími změnami, podmíněnými vznikem krajů v roce 2003. Aby mohli i kraje samostatně vykonávat přenesenou státní správu bylo zapotřebí, aby měli zajištěné příjmy. To zajistila novela zákona RUD, která snížila původní 70% sdílený podíl daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti na 60% podíl, jenž připadl krajům (každému kraji dle stanoveného procenta). Zbývající 10% podíl z celostátního výnosu připadl do státního rozpočtu jako výlučná daň. U obcí se ponechal 30% podíl z celostátního výnosu DPFO. Novinkou v příjmech obcí se stal 1,5% podíl z celostátního výnosu daně z příjmů ze závislé činnosti a funkčních

požitků. Tento daňový příjem se mezi obce rozděloval podle počtu zaměstnanců v dané obci k celkovému počtu zaměstnanců v ČR. Účelem tohoto rozdělení byla snaha posílit zaměstnanost (Provazníková, 2011, s. 135). Do roku 2007 byly v RUD provedeny některé další změny, které se zaměřovaly na daňové příjmy krajů.

Zmíněné změny v RUD zajistily zvýšení daňových příjmů obcí, a tím i zlepšení jejich finanční stability, ale přinesly i negativní dopady, zejména pro malé obce do 100 obyvatel. To předpokládala i důvodová zpráva k novele zákona, která uvádí, že příjmy přibližně tří čtvrtin (77,8%) obcí se zvýší, a přibližně jedna čtvrtina (22,2%) obcí bude tratit na svých příjmech (Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 243/2000 Sb., 2000). „*Zatímco ve většině velikostních kategorií byl koeficient odvozen tak, aby odpovídal průměrné výši stávajících příjmů, jedině u mikroobcí byl koeficient stanoven podstatně níže a jedná se tedy o politický záměr.“(*Blažek, 2000, s. 23). Jak napovídá už citát z článku a důvodová zpráva, jednalo se o záměrné snížení příjmů mikroobcí, jehož záměrem bylo slučování malých obcí, čímž by se odstranila rozdrobenost samosprávy. Negativní dopad měly také skokové koeficienty. Například obec patřící do kategorie 50 001-100 tisíc obyvatel měla koeficient pro výpočet daňového podílu 0,8487 a obce mající 101 001 – 150 tisíc obyvatel měly už koeficient nastaveny ve výši 1,0393. To v praxi znamenalo, že obec, která nepřekročila hranici do vyššího koeficientu třeba jen o 1000 obyvatel, přišla přibližně o 20% daňových příjmů na obyvatele. Jako příklad uvádím rozdíl v daňových příjmech mezi Olomoucí a Libercem v roce 2006:

**Tab. č. 3: Srovnání daňových příjmů podle RUD v roce 2006 a 2007**

| | Počet obyvatel k 1. 1. 2007 | Daňové příjmy dle RUD 2006 [Kč] | Daňové příjmy dle RUD 2007 [Kč] | Průměr/1 obyvatele v roce 2007 |
|---|---|---|---|---|
| **Liberec** | 98 781 | 929 405 980 | 1 015 655 650 | 10 281,89 |
| **Olomouc** | 100 168 | 1 156 401 460 | 1 253 703 780 | 12 516,01 |
| **Rozdíl** | **1 387** | **226 995 480** | **238 048 130** | **2 234,12** |

*Zdroj: Vlastní zpracování dle: NETOLICKÝ, 2010. s. 149)*

Jak je vidět, mezi Olomoucí a Libercem byl rozdíl v počtu obyvatel ve výši 1387 obyvatel, což zapříčinilo už odlišné koeficienty při výpočtu podílu na daňových příjmech, a výsledný rozdíl v těchto příjmech se pohyboval okolo 230 milionů Kč. V praxi pak docházelo k tomu, že se zastupitelstva snažila dostat do vyšší kategorie tím, že za přihlášení trvalého pobytu do dané obce nabízela finanční odměny.

**Rozpočtové určení daní obcím v letech 2008 – 2012**

Nerovnoměrně rozdělení daňových výnosů způsobené vysokou váhou koeficientů velikostních kategorií s jediným kritériem, velký rozdíl mezi koeficienty mezi největšími a nejmenšími obcemi a také zmíněné skokové přechody byly podnětem pro novelizaci rozpočtového určení daní. V roce 2007 byla schválena novela RUD jako zákon č. 377/2007 Sb., s účinností od 1. ledna 2008. Cílem této novely bylo vyřešit uvedené problémy a zvýšit výdajové možnosti malých obcí (Provazníková, 2011, s. 140).

Největší změnou, která se odehrála, bylo zohlednění skutečnosti, že výdaje obcí jsou ovlivňovány mnoha dalšími faktory, než pouze počtem obyvatel. Tyto další faktory se snažila novela zákona RUD zahrnout. Novými kritérii pro určení podílu na výnosu sdílených daní se staly dle Provazníkové (2011, s. 140):

- Kritérium celkové výměry obce s váhou 3%,
- kritérium prostého počtu obyvatel obce s váhou 3%,
- modifikace stávajícího kritéria – počet obyvatel obce upravený koeficienty velikostních kategorií obcí s váhou 94%.

Zohlednění prvního kritéria – výměry obce, by mělo zvýhodňovat obce s nižší hustotou obyvatelstva, protože se zde zároveň předpokládají zvýšené náklady na opravu a údržbu místních komunikací či výdaje na dopravní obslužnost. Druhou změnou je tříprocentní váha prostého počtu obyvatel, která má za úkol odstranit skokové rozdíly mezi daňovými příjmy obcí (viz příklad Liberce a Olomouce). Třetí úprava v RUD přinesla změnu v koeficientech - nově jsou stanoveny pouze čtyři velikostní kategorie obcí a nové koeficienty postupných přechodů.

**Tabulka č. 4: Koeficienty postupných přechodů a násobky postupných přechodů od r. 2008**

| Obce s počtem od - do obyvatel | Koeficienty postupných přechodů | Násobek postupných přechodů |
|---|---|---|
| **0 – 300** | 1,0000 | 1,0000 x počet obyvatel obce |
| **301 – 5 000** | 1,0640 | 300 + 1,0640 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 300 |
| **5001 – 30 000** | 1,3872 | 5 300,8 + 1,3872 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 5 000 |
| **30 001 a více** | 1,7629 | 39 980,8 + 1,7629 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 30 000 |

*Zdroj: Příloha č. 2 k zákonu č.243/2000Sb. ve znění zákona č.377/2007 Sb.*

Zmíněné koeficienty postupných přechodů neplatí pro hl. m. Prahu, Plzeň, Ostravu a Brno. Výsledný podíl dané obce na celostátním hrubém výnosu sdílených daní se vypočítá dle propočtu stanoveného vyhláškou MF ČR s účinností k 1. září běžného roku (Peková, 2011a, s. 456).

Struktura sdílených daní zůstala i nadále stejná, ale její výše se změnila z 20,59% na 21,4% podílu na celostátním hrubém výnosu sdílených daní. Pro srovnání uvádím opět konkrétní příklad na městech Liberec a Olomouc:

**Tab. č. 5: Srovnání daňových příjmů dle RUD v letech 2007 - 2009**

| | Počet obyvatel k 1.1. 2009 | DP dle RUD 2007 [Kč] | DP dle RUD 2008 [Kč] | DP dle RUD 2009 [Kč] | Průměr/ 1 obyvatele v r. 2009 |
|---|---|---|---|---|---|
| **Liberec** | 100 914 | 1 015 655 650 | 1 152 710 570 | 1 035 917 520 | 10 256,35 |
| **Olomouc** | 100 373 | 1 253 703 780 | 1 193 469 260 | 1 002 776 230 | 9 990,50 |
| **Rozdíl** | **541** | **238 048 130** | **40 758 690** | **33 141 290** | **274,85** |

*Zdroj: Vlastní zpracování dle: NETOLICKÝ, 2010. s. 157.*

Největší přínos měla tato novela pro malé obce do 300 obyvatel, kterým se až několikanásobně zvýšily daňové příjmy, aniž by se jakkoli rozšířily jejich kompetence či povinnosti, a to díky novému kritériu rozlohy obce. Negativní dopad měla novela na obce od 1000 do 30 000 obyvatel, která se ocitla na dně tzv. U-křivky, i to i přesto, že se ve velké míře jedná o spádová města, které zajišťují služby pro své i okolní obyvatele a mají vyšší náklady spojené s údržbou majetku. Druhotný problém novely se následně projevil u statutárních měst, kde byly nastaveny neodůvodněně odlišné koeficienty, díky čemuž nastaly mnohdy velké rozdíly v daňových příjmech u srovnatelně velkých měst, viz tabulka č. 6:

**Tab. č. 6: Srovnání daňových příjmů statutárních měst v roce 2010**

| Pořadí dle velikostí | Pořadí dle RUD | Město | Počet obyvatel | RUD/1 obyvatele [tis. Kč] |
|---|---|---|---|---|
| 1 | 1 | Praha | 1 249 026 | 31,7 |
| 4 | 2 | Plzeň | 169 935 | 19,4 |
| 2 | 3 | Brno | 371 399 | 19,1 |
| 3 | 4 | Ostrava | 306 006 | 18,6 |
| 6 | 5 | Olomouc | 100 362 | 12,2 |
| 9 | 6 | Hradec Králové | 94 493 | 13,1 |
| 10 | 7 | Pardubice | 90 077 | 13,0 |
| 15 | 8 | Karviná | 61 948 | 11,8 |
| 17 | 9 | Opava | 58 440 | 11,5 |
| 8 | 12 | České Budějovice | 94 865 | 10,9 |
| 5 | 15 | Liberec | 101 625 | 11,8 |

*Zdroj: Návrh novely rozpočtového určení daní – nový model sdílených daní. Obec & finance: odborné periodikum pro ekonomické otázky obcí a měst, 2011, roč. 16, č. 3, s. 7.*

V roce 2012 došlo ještě v RUD k jedné změně na základě zákona č. 370/2011 Sb., s účinností od 1. ledna 2012. Tou bylo snížení podílu na výnosu DPH z 21,4% na 19,93%. Cílem této novely bylo zvýšit příjmy státního rozpočtu pro realizaci plánované penzijní reformy, celkový dopad na příjmy obcí neměl být znatelný.

**Rozpočtové určení daní obcí od roku 2013**

Poslední změny v rozpočtovém určení daní obcí se odehrály přijetím vládního návrhu, jenž byl přijat parlamentem 16. srpna 2012 a vyhlášen ve sbírce zákonů s číslem 295/2012 Sb., s účinností od 1edna 2013. Hlavním důvodem novely se stala potřeba „narovnat“ již zmíněnou U-křivku (také někdy označovanou jako J- křivku). K dosažení tohoto cíle měla napomoci úprava koeficientů postupných přechodů a zařazení handicapované skupiny obcí s počtem obyvatel od 2 000 do 30 000, která nově získává vlastní skupinu a koeficient postupných přechodů. Nově jsou koeficienty dle zákona č. 295/2012 Sb. stanoveny následovně:

**Tab. č. 7: Koeficienty postupných přechodů a násobky postupných přechodů od r. 2013**

| Obce s počtem od - do obyvatel | Koeficienty PP | Násobek postupných přechodů |
|---|---|---|
| **0 – 50** | 1,0000 | 1,0000 x počet obyvatel obce |
| **51 – 2 000** | 1,0700 | 50 + 1,0700 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 50 |
| **2001 – 30 000** | 1,1523 | 2 136,5 + 1,1523 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 2 000 |
| **30 001 a více** | 1,3663 | 34 400,9 + 1,3663 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 30 000 |

*Zdroj: Vlastní zpracování dle: příloha č. 2 k zákonu č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní ve znění p. p.*

Obdobně jako v předchozí novele i zde platí výjimka pro čtyři největší města České republiky - hl. m. Prahu, Brno, Plzeň a Ostravu, které mají zcela logicky nastavené odlišné přepočítávací koeficienty.

Druhou změnou od roku 2013 zaznamenaly procentní podíly u některých sdílených daní. Procentní podíly byly upraveny následovně:

- DPH – změna z původních 19,93% na 20,83%,
- DPFO ze závislé činnosti a funkčních požitků z původních 21,4% na 22,87%,

- DPFO z podnikání z původních 21,4% na 23,58%,
- DPPO (vyjma PO, kterou je obec) z 21,4% na 23,58%.

Novinkou v rozpočtovém určení daní obcí se stalo kritérium počtu dětí a žáků navštěvující školu zřizovanou obcí. Do počtu dětí a žáků se zahrnují všechny děti účastnící se předškolního vzdělávání a povinné školní docházky, tedy děti navštěvují MŠ, ZŠ či nižší stupně osmiletých a šestiletých gymnázií. Každé školské zařízení má povinnost evidovat počet dětí a tato data předat MŠMT, které je následně předá MF se stavy k 30. září běžného roku. Ministerstvo financí pak na základě těchto údajů vypočítá daňový podíl dané obce, který jí přísluší v následujícím rozpočtovém období. Kritérium počtu žáků má celkovou váhu 7% a celkový podíl na sdílených daní se vypočítá jako poměr počtu žáků a dětí navštěvujících školu zřizovanou obcí k celkovému počtu dětí a žáků za všechny obce, násobený 7% vahou. Přínosem zavedení tohoto kriteria by měl být příspěvek na žáka přímo té obci, která je zřizovatelem školy, nikoli obci, ve které má žák své trvalé bydliště. Následně by měli obcím odpadnout neinvestiční výdaje na dojíždějícího žáka směrované obcím, kam děti a žáci dojíždějí za vzděláváním (Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 243/2000 Sb., 2012).

Poslední změnou, jež novela RUD od roku 2013 přinesla, je změna výše vah u jednotlivých kritérií:

- prostý počet obyvatel – původní 3% váha se zvyšuje na 10%,
- postupné přechody – původní váha 94% se snižuje na 80%,
- celková výměra katastru – původní váha 3% se nemění, avšak je stanovena hranice 10ha na obyvatele (u obcí, jejichž katastrální území převyšuje v přepočtu na 1 obyvatele hranici 10ha, dojde ke snížení daňových příjmů za toto kritérium oproti předcházejícím obdobím).

# 5 Rozpočet obce

Obce hospodařící se svým majetkem by měly znát nebo alespoň umět co nejlépe odhadnout své budoucí příjmy a výdaje a jejich časovou posloupnost, aby znaly své finanční možnosti a mohly efektivně plánovat, které ze svých potřeb budou financovat dříve. Z toho také vyplývá povinnost určená zákonem plánovat rozpočet na následující rok. Rozpočet územních samosprávných celků je ve své podstatě decentralizovaným peněžním fondem, v němž se shromažďují na jedné straně příjmy, které obec nebo kraj získá na základě jejich přerozdělení v rozpočtové soustavě, dále příjmy, které si obec či kraj vygenerují sami ze své činnosti, a na straně druhé výdaje. Rozpočet obce jednak slouží jako finanční plán na dobu jednoho kalendářního roku, je nejvýznamnějším nástrojem komunální politiky, zároveň je bilancí příjmů a výdajů za dané rozpočtové období a tudíž je důležitým nástrojem pro hospodaření obce. Z jednoduchého vzorce bilance lze totiž rychle a jednoduše vyvodit, jakým je obec hospodářem. Bilanční rovnice pro rozpočet je následující:

$$\boldsymbol{F_1 + P - V = F_2}$$

Kde: $F_1$ = stav peněžních prostředků v rozpočtu na počátku období, V = výdaje,

P = příjmy, $F_2$ = stav peněžních prostředků v rozpočtu na konci období.

Z této bilance pak jasně vyplývá, zda je rozpočet vyrovnaný nebo zda se tvoří finanční rezervy pro další rozpočtové období ($F_2 > F_1$ ). Další variantou je případ, kdy $F_1 > F_2$ , pak je nutné využít finančních prostředků z rezerv předešlých rozpočtových období či jiných zdrojů na vyrovnání rozpočtové bilance (Provazníková, 2011, s. 57).

Hospodaření územních samosprávných celků se řídí zákonem č.250/2000Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, jenž vymezuje nejen pravidla hospodaření s finančními prostředky obcí, ale také se zaměřuje i na tvorbu, obsah, postavení a funkce obecního rozpočtu.

Druhým důležitým nástrojem pro finanční hospodaření územních samosprávných celků je rozpočtový výhled. Rozpočtový výhled je podpůrným

nástrojem k střednědobému plánování hospodaření obce. Jak již samotný název napovídá, jedná se o předběžný, výhledový rozpočet, který reflektuje již uzavřené smluvní vztahy, přijaté závazky či plánované závazky na období 2 až 5 let následující po roce, na který se sestavuje roční rozpočet. Rozpočtový výhled tedy musí obsahovat informace o plánovaných příjmech, výdajích, dlouhodobých závazcích a pohledávkách, o finančních zdrojích a plánovaných dlouhodobých záměrů, u nichž se navíc uvádějí dopady na hospodaření územního správního celku či svazku obcí. Na jeho základě se poté sestavuje roční rozpočet na následující rok (zákon č. 250/2000 Sb.).

## 5.1 Rozpočtový proces

Rozpočtový proces se skládá z několika následujících kroků:

- sestavení návrhu rozpočtu,
- projednání návrhu rozpočtu,
- schválení návrhu rozpočtu,
- realizace neboli plnění rozpočtu,
- průběžná a závěrečná kontrola realizace rozpočtu.

Návrh rozpočtu obce je tedy plánem budoucích příjmů a výdajů na období následujícího kalendářního roku, vycházející z minulých rozpočtů, plánovaných investic a rozpočtového výhledu. Tento plán sestavuje obvykle na větších obcích či na úrovni kraje finanční či ekonomický odbor obce, který jej následně předá ke schválení radě. Rada obce může tento plán vrátit zpět k přepracování nebo ho schválí a předá ho dále zastupitelstvu obce ke schválení. Zastupitelstvo může rozpočet buď schválit, a pak se stává rozpočtem závazným, anebo jej neschválí a celý rozpočtový proces se znovu opakuje. Na úrovni menších obcí sestavuje plán rozpočtu finanční výbor, jenž ho předává starostovi obce a dále je schvalován zastupitelstvem obce. Pro přijetí ročního rozpočtu na následující rok musí hlasovat minimálně nadpoloviční většina všech členů zastupitelstva obce.

V případě, že zastupitelstvo nestihne odsouhlasit rozpočet následujícího roku do konce současného roku, postupuje v novém roce podle tzv. rozpočtového provizoria. **Rozpočtové provizorium** je plánem hospodaření obce, kdy každý měsíc se může hospodařit pouze s 1/12 rozpočtu minulého roku. Obec hospodařící dle zmíněného provizoria nesmí investovat ani si brát jakoukoli finanční půjčku, dokud nemá řádně schválený roční rozpočet na daný rok. Při sestavování obecního rozpočtu by se měly dodržovat jisté obecné zásady. Mezi ně patří: zásada každoročního sestavování a schvalování rozpočtu, pravdivosti a reálnosti rozpočtu, dlouhodobé vyrovnanosti, účelovosti, úplnosti a jednotnosti, transparentnosti a publicity, efektivnosti a hospodárnosti rozpočtu.

Většinou se rozpočet sestavuje jako vyrovnaný. V případě, že je plánováno některé příjmy současného kalendářního roku využít až v roce následujícím či je využít jako splátku jistiny úvěrů z předchozích let, je možné schválit rozpočet jako přebytkový. Na druhé straně může být schválen i rozpočet schodkový, pokud schodek bude možné uhradit finančními přebytky z minulých let nebo smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí anebo příjmem z prodeje komunálních dluhopisů územního samosprávného celku. Dojde-li k nižšímu profinancování než bylo plánováno, a v rozpočtu vznikne finanční přebytek, pak se buď převádí k hospodaření v následujícím roce, anebo se převádí do peněžních fondů. Nastane-li situace, kdy v rozpočtu vznikne schodek, pak se buď uhradí z finančních prostředků z minulých let, anebo se může vykrýt z návratných zdrojů, které budou splatné až z prostředků rozpočtu následujícího roku (zákon č.250/2000 Sb.).

Územní samosprávné celky a svazky obcí mohou zřizovat peněžní fondy, jež jsou zřizovány za konkrétním účelem nebo bez určení účelu a zdrojem těchto peněžních fondů pak může dle zákona č.250/2000 Sb. být:

- *přebytky hospodaření z minulých let,*
- *příjmy běžného roku, které nejsou určeny k využití v běžném roce,*
- *převody prostředků z rozpočtu během roku do účelových peněžních fondů.*

Hospodaření obce by se v zásadě mělo řídit schváleným rozpočtem a každý územní samosprávný celek by měl vykonávat průběžnou kontrolu po celý

kalendářní rok, zda hospodaří v souladu s plánem či nikoliv. V průběhu roku může dojít k odchýlení od schváleného rozpočtu, například z důvodu organizační změny v hospodářství financovaného rozpočtem, změny právních předpisů ovlivňující výši rozpočtovaných příjmů nebo výdajů (např. regulace cen) nebo změny objektivně působících skutečností ovlivňující plnění rozpočtu příjmů či výdajů (věcné změny). Tyto nastalé změny je možné řešit tzv. rozpočtovým opatřením. **Rozpočtové opatření** je nutné provést vždy, pokud se jedná o změny ve finančních vztazích k jinému rozpočtu, změnu závazných ukazatelů vůči dalším osobám, nebo v případě, kdy danou změnou hrozí vznik rozpočtového schodku. Dle zákona č.250/2000Sb. je rozpočtovým opatřením:

- *„přesun rozpočtových prostředků, při němž se jednotlivé příjmy nebo výdaje navzájem ovlivňují, aniž by se změnil jejich celkový objem nebo schválený rozdíl celkových příjmů a výdajů,*
- *použití nových, rozpočtem nepředvídatelných příjmů k úhradě nových, rozpočtem nezajištěných výdajů, čímž se zvýší celkový objem rozpočtu,*
- *vázaní rozpočtových výdajů, jestliže je jejich krytí ohroženo neplněním rozpočtových příjmů; tímto opatřením se objem rozpočtu snižuje.“*

Po skončení kalendářního roku zpracovává obec souhrnné informace o svém ročním hospodaření do **závěrečného účtu**, obsahujícího údaje o plnění rozpočtu příjmů a výdajů v plném členění dle rozpočtové skladby, o hospodaření s majetkem, tvorbě a využití fondů a o dalších finančních operacích. Závěrečný účet také reflektuje finanční vztahy ke státnímu rozpočtu, rozpočtům krajů, obcí, státním fondům, jiným rozpočtům a k hospodaření dalších osob (zákon č.250/2000Sb.). Součástí závěrečného účtu je zpráva o výsledku přezkoumání hospodaření, které je každá obec a svazek obcí povinen podstoupit. Obdobně jako návrh rozpočtu musí být i návrh závěrečného rozpočtu, spolu se zprávou o výsledku přezkoumání hospodaření obce, zveřejněn nejméně 15 dnů před jeho projednáváním zastupitelstvem obce. Občané obce se mohou k tomuto návrhu závěrečného rozpočtu vyjádřit stejně jako v případě návrhu rozpočtu na následující rok (tzv. písemně ve stanovené lhůtě či ústně při projednávání zastupitelstvem). Závěrečný účet se uzavírá projednáním zastupitelstvem, které může skončit souhlasem bez výhrad k závěrečnému rozpočtu nebo souhlasem s výhradami, na

jejichž základě jsou přijata opatření k odstranění nedostatků (zákon č.250/2000Sb.).

## 5.2 Obsah rozpočtu

Rozpočet obce představuje jeho příjmy, výdaje, dále ostatní peněžní operace a také tvorbu a použití peněžních fondů, které neprobíhají výlučně mimo rozpočet. Vedle rozpočtu lze uskutečňovat a vykazovat také určité peněžní operace, které se týkají cizích prostředků nebo prostředků sdružených. Každá obec či svazek obcí také mohou být podnikatelským subjektem a v tom případě se pak daná podnikatelská činnost také sleduje mimo rozpočtové příjmy a výdaje. Do obecního rozpočtu se promítne až výsledek této podnikatelské činnosti, a to konkrétně až v závěrečném účtu daného územního samosprávného celku či svazku obcí (zákon č. 250/2000 Sb.).

Hodnocení hospodaření obce probíhá na základě skutečně inkasovaných příjmů a reálně již profinancovaných výdajů. Jako podklad k tomuto hodnocení slouží, jako většině podnikatelských subjektů, přehled transakcí na běžném účtu. Menší obce si většinou zřizují pouze jeden běžný účet, ve kterém se promítají jak položky příjmové, tak i výdajové. U větších obcí se většinou vedle běžného účtu zřizuje pro lepší přehlednost také účet příjmový a vkladový výdajový účet.

### 5.2.1 Příjmy rozpočtu obce

Obecně pod pojmem příjmy rozumíme veškeré přijaté finanční prostředky. V pojetí příjmů obecních rozpočtů se dále rozlišují příjmy návratné a nenávratné.

Obce mohou získávat tzv. **návratné příjmy**, neboli příjmy ve formě úvěrů a půjček, které se obec zavazuje ve smluvené lhůtě splatit, nebo se může jednat o tzv. návratnou finanční výpomoc. Návratnou finanční výpomoc může obec získat v případě, kdy potřebuje vykrýt finanční schodek mezi čerpáním rozpočtových výdajů a plněním rozpočtových příjmů. Obce mají možnost tyto finance získat ze státního rozpočtu, z rozpočtu kraje nebo z rozpočtu jiné obce, a tato návratná

finanční výpomoc musí být vždy bezúročná. Dojde-li však k jejímu opožděnému splácení, pak se toto zdržení považuje za zadržení peněžních prostředků.

Další možností příjmů do rozpočtu jsou **nenávratné příjmy**. Mezi ně patří daňové příjmy (výlučné a sdílené daně, místní a správní poplatky), nedaňové příjmy (např. z pronájmu obecního majetku, dary, pokuty, dědictví), dále příjmy kapitálové (z prodeje majetku) a posledním druhem nenávratných příjmů jsou dotace.

**Daňové příjmy** obce tvoří většinou největší podíl, a to okolo 2/3 všech nenávratných příjmů rozpočtu. Jsou tvořeny výlučnými (svěřenými) a sdílenými daněmi a poplatky. Za výlučné daně jsou označovány ty daně, jejichž celý podíl jde do rozpočtu obce. Příkladem je daň z nemovitosti nebo daň z příjmů právnických osob, kdy právnickou osobou je sama obec (např. vlastník dopravního podniku, komunálních služeb aj.) a odvádí celou daň do obecního rozpočtu. Druhou kategorií jsou daňové příjmy sdílené, kdy je daňový příjem rozdělen mezi několik subjektů, kterými jsou stát, kraje a obce. Mezi ně spadá daň z příjmů právnických a fyzických osob, daň z příjmů OSVČ a daň z přidané hodnoty (viz kapitola 4). Jejich výše pro konkrétní obec se stanovuje dle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní. V daňových příjmech se dále objevují také příjmy z poplatků. Ty lze rozdělit na poplatky správní (za výkon veřejné správy) a místní poplatky. Místní poplatky se mohou v různých obcích lišit v závislosti na tom, jakou výši poplatku stanoví zastupitelstvo obce obecně závaznou vyhláškou, které může stanovit výši poplatku v rozmezí daném státem. Místními poplatky jsou dle zákona č.565/1990 Sb., o místních poplatcích:

a) *„poplatek ze psů,*

b) *poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt,*

c) *poplatek za užívání veřejného prostranství,*

d) *poplatek ze vstupného,*

e) *poplatek z ubytovací kapacity,*

f) *za povolení vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst,*

g) *poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu,*

h) *poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace.“*

Kromě daňových příjmů má obec možnost získat i jiné, nenávratné příjmy. Příjmy z pronájmu obecního majetku, z podnikatelské činnosti, dary, dědictví a pokuty jsou **nedaňovými příjmy** a tvoří zhruba 10% všech nenávratných příjmů obecních rozpočtů. Pokud obec získá finanční prostředky díky prodeji svého majetku, pak se jedná o tzv. **kapitálové příjmy**. Posledním zmíněným způsobem příjmů jsou **dotace**. Ty mohou mít podobu buď investiční, anebo neinvestiční.

### 5.2.2 Výdaje rozpočtu obce

Výdajem se obecně rozumí určitá profinancovaná částka, která byla již reálně vynaložena na úhradu určitého statku či služby. Každá obec musí vynakládat určité výdaje, aby zabezpečila veřejné statky svým občanům a mohla plnit své základní úlohy, například péči o rozvoj obce. Většinou obce k profinancování peněžních prostředků využívají své běžné účty, které zároveň slouží jako podklady ke kontrole a hodnocení užití finančních prostředků obce. Právě z profinancovaných výdajů pak následně obec hodnotí plnění rozpočtu.

Výdaje obecních rozpočtů lze rozdělit na dvě skupiny, a to na běžné a kapitálové výdaje. Výdaje běžné jsou neinvestičního charakteru a mají za úkol financovat běžné potřeby obce. Za **běžné výdaje** se tedy obecně považuje například výdaje spojené s provozem místní správy, výdaje na školství, na bydlení, na kulturní činnosti či na komunální služby. Druhým typem výdajů jsou **kapitálové výdaje**. Ty tvoří menší část celkových výdajů rozpočtu a mají investiční charakter. Při financování dlouhodobějších záměrů mohou přesahovat do více rozpočtových období. Kapitálové výdaje tvoří zejména výdaje na pořízení dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku, kapitálové dotace pro organizační složky obce, investiční příspěvky příspěvkovým organizacím a výdaje spojené s nákupem cenných papírů. Dle zákona č.250/2000 Sb., se z obecního rozpočtu pak hradí zejména výdaje na závazky vyplývající pro obec ze zákona, na vlastní činnost, na péči o majetek a rozvoj obce, vyplývající ze smluvních vztahů a další.

Kromě výše uvedených výdajů obec hradí ze svého rozpočtu také splátky přijatých půjček, úvěrů a návratných výpomocí a splátky jistiny vlastních dluhopisů jejich vlastníkům (zákon č. 250/2000Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů).

## 5.3 Rozpočtová skladba

Všechny veřejné rozpočty v České republice musí mít uspořádané příjmy a výdaje dle takzvané rozpočtové skladby, kterou upravuje Ministerstvo financí vyhláškou č.323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě. Ta třídí rozpočtové příjmy a rozpočtové výdaje dle daných kritérií. Rozpočtová skladba slouží především k jednotnosti a přehlednosti celé rozpočtové soustavy, k porovnání jednotlivých rozpočtů navzájem, jak časově, tak i prostorově, k následné analýze hospodaření a krytí schodku rozpočtu. Rozpočtové příjmy a výdaje jsou tříděny jako peněžní operace tj. inkasa jako přijaté prostředky na účet a platby jako vydané prostředky z účtu. Díky rozpočtové skladbě je možné stanovit obsah jednotlivých položek příjmů a výdajů rozpočtu, odpovědnost za jejich plnění a získat informace o plánovaných a realizovaných finančních operacích. Rozpočtová skladba je závazná jak pro rozpočty krajů, obcí, dobrovolné svazky obcí, tak i pro státní rozpočet a státní fondy. Rozpočtová skladba dle vyhlášky č. 323/2002 Sb. obsahuje tyto druhy třídění příjmů a výdajů:

- odpovědnostní,
- druhové,
- odvětvové a
- konsolidační.

### 5.3.1 Odpovědnostní třídění

Odpovědnostní třídění využívá především státní rozpočet, pro který je povinné. Jedná se o třídění příjmů a výdajů podle jednotlivých kapitol a jejich správců, kteří zodpovídají za hospodaření s danými prostředky rozpočtu. Tento

druh rozpočtového třídění je také někdy nazýván jako kapitolní třídění. Mezi kapitoly třídění patří například:

- 302 Poslanecká sněmovna Parlamentu
- 312 Ministerstvo financí
- 345 Český statistický úřad
- 358 Ústavní soud
- 381 Nejvyšší kontrolní úřad

### 5.3.2 Druhové třídění

Druhové třídění se zaměřuje na ekonomickou klasifikaci finančních operací. Tento způsob rozpočtové skladby se zaměřuje na rozlišení příjmů, výdajů a financování a je spolu s odvětvovým tříděním nejvíce využívaným systémem obcemi a kraji. V základu se toto třídění rozděluje na dvě kategorie – příjmy a výdaje. Za příjmy jsou zde považovány všechny nenávratně inkasované finanční prostředky na bankovní účet, včetně darů, dotací a přijaté splátky půjček za účelem rozpočtové politiky. Z hlediska druhového třídění nejsou však za příjem považována ta inkasa, která představují vypůjčené finanční prostředky (např. úvěry, návratné půjčky, příjmy z emise vlastních cenný papírů - obligací ). Dále nelze považovat za příjem přijaté splátky půjček, které byly dříve poskytnuty jako prostředek pro řízení likvidity a finančního investování. Neprofinancované návratné prostředky se následně promítnou do přírůstku stavu bankovního účtu (Provazníková, 2011, s. 115).

Z hlediska druhového jsou finanční operace rozděleny v sedmi základních třídách, které se dále člení na seskupení rozpočtových položek, podseskupení rozpočtových položek a na nejnižší úroveň třídění, kterou jsou takzvané rozpočtové položky. Každá třída je označena jednomístným číslem, seskupení položek se vyznačuje dvojčíslím, podseskupení rozpočtových položek je značeno trojčíslím a dílčí položky rozlišují čísla čtyřmístná.

Rozpočtová skladba definuje tyto rozpočtové třídy:

**Tab. č. 8: Druhové třídění**

| Příjmy | Výdaje |
|---|---|
| **Třída 1 – Daňové příjmy** | **Třída 5 – Běžné výdaje** |
| **Třída 2 – Nedaňové příjmy** | **Třída 6 – Kapitálové výdaje** |
| **Třída 3 – kapitálové příjmy** | |
| **Třída 4 – Přijaté transfery** | **Třída 8 - Financování** |

*Zdroj: Vlastní zpracování dle vyhlášky č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě.*

Konkrétní příklad druhového třídění dle vyhlášky č. 323/2002Sb., o rozpočtové skladbě, uvádím kód 1341:

| | | |
|---|---|---|
| Třída | 1 | Daňové příjmy |
| Seskupení položek | 13 | Daně a poplatky z vybraných činností a služeb |
| Podseskupení položek | 134 | Místní poplatky z vybraných činností a služeb |
| Dílčí položky | 1341 | Poplatek ze psů |

Za zmínku zajisté patří složení třídy 8 - Financování. Do této třídy se řadí dle vyhlášky č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě: pohyby bankovních účtů, mající povahu:

- přijetí peněžních prostředků za účelem úhrady schodku obdržených půjček či jiných zdrojů, do kterých mají být vráceny (včetně obdržených příjmů z prodeje vlastních dluhopisů),
- příjmů získaných z prodeje akcií nebo majetku, pořízených z dočasně volných prostředků peněžního fondu, s úmyslem později je se ziskem prodat,
- opravné položky – např. má-li obec příjmy z vlastní podnikatelské činnosti a zároveň vlastní pouze jeden bankovní účet, pak se tyto příjmy promítnou do třídy 8 – Financování. Tak mohou činit pouze ty obce, které prozatím nepřešly na sledování příjmů a výdajů z podnikatelské činnosti na oddělený bankovní účet.

Přijetí peněžních prostředků do třídy 8 se zapisuje se znaménkem plus a naopak vydané prostředky se znaménkem mínus. Výjimku tvoří opravné položky, jako například převody mezi vlastními účty, vratky mylných plateb, které se nezapisují se znaménkem. Potřebu financování k uhrazení schodku či naopak možnost využití volných peněžních prostředků můžeme zjistit dle následující rovnice:

**Příjmy – Výdaje = Přebytek (+) / Schodek (-) = minus (schopnost)/ plus (potřeba) FINANCOVÁNÍ**

### 5.3.3 Odvětvové třídění

Na rozdíl od druhového třídění se toto třídění zaměřuje na funkci peněžní operace, tedy na jakou oblast čili odvětví se využívá. Toto členění finančních operací je důležité pro zjištění, kam které prostředky plynou a lze tak získat informace o tom, jakým směrem se daná rozpočtová politika ubírá. U odvětvového třídění se využívá obdobně jako u druhového třídění čtyřmístné klasifikace jednotlivých položek. Na nejvyšší úrovni jsou tzv. rozpočtové skupiny, které se následně dělí na rozpočtové oddíly, členící se na pododdíly a nejnižší stupeň specifikace klasifikace jsou paragrafy.

**Rozpočtovými skupinami jsou:**

- Skupina 1- Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství
- Skupina 2 – Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství
- Skupina 3 – Služby pro obyvatelstvo
- Skupina 4 – Sociální věci a politika zaměstnanosti
- Skupina 5 - Bezpečnost státu a právní ochrana
- Skupina 6 – Všeobecná veřejná správa a služby

Příklad odvětvového členění dle vyhlášky č. 323/2002Sb., o rozpočtové skladbě:

| | | |
|---|---|---|
| Skupina | 3 | Služby pro obyvatelstvo |
| Oddíl | 35 | Zdravotnictví |
| Pododdíl | 351 | Ambulantní péče |

| | | |
|---|---|---|
| Paragraf | 3511 | Všeobecná ambulantní péče |
| | 3512 | Stomatologická péče |
| | 3513 | Lékařská služba první pomoci |

### 5.3.4 Konsolidační třídění

Nedílnou součástí rozpočtové skladby je i konsolidační třídění, jenž slouží ke konsolidaci dat, které je většinou také využíváno obcemi a kraji. Konsolidace dat se provádí za účelem vyloučení interních přesunů peněžních prostředků uvnitř rozpočtu. Konsolidace dat umožňuje vyloučit duplicity na základě interních transferů mezi fondy a korekcí příjmů a výdajů při započítávání příjmů a výdajů (vyloučením peněžních převodů mezi fondy a rozpočtem, převodů mezi zřizovatelem a organizační složkou a mezi veřejnými rozpočty různých úrovní (Wokoun, 2011, s. 204). Cílem konsolidace je tedy vyloučení nerozpočtovaných příjmů a výdajů. Konsolidační třídění využívá klasifikace v takzvaných záznamových jednotkách. Příklad konsolidačního třídění:

| | | |
|---|---|---|
| Záznamová jednotka | 023 | Převody uvnitř peněžního fondu |
| | 024 | Transfery přijaté z území jiného okresu |
| | 025 | Splátky půjčených prostředků přijatých z území jiného okresu |

Základním pravidlem při konsolidaci dat je, že se výše konsolidovaných příjmů musí vždy rovnat výši konsolidovaných výdajů.

# 6 Finanční a majetková analýza hospodaření obce

Reformy týkající se rozpočtového určení daní přinesly mnohé změny ve financování obcí. Konkrétně přijetím zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní došlo u municipalit z hlediska financí ke zvýšení pravomoci a soběstačnosti v hospodaření.

Nejčastější způsobí analýzy hospodaření samosprávného územního celku je finanční analýza, vycházející z dat rozpočtu obce. Ta se provádí porovnáním dat schváleného rozpočtu, rozpočtu po změnách a skutečného plnění. Z daného porovnání lze vyvozovat, zda je rozpočet vyrovnaný, přebytkový či schodkový, jaké skutečnosti ho v průběhu rozpočtového roku výrazně ovlivnili a také jaký je dlouhodobý vývoj rozpočtu.

Pokud bychom chtěli rozpočet obce porovnat s rozpočtem jiné, obdobné obce, budeme k této komparaci potřebovat takzvanou analýzu FAMA (finanční a majetková analýza obce). Tato analýza se oproti zmíněné analýze rozpočtu navíc zabývá také vývojem počtu obyvatelstva, stavu majetku, příjmů a výdajů a mnoha dalších ukazatelů. Finanční a majetková analýza FAMA je sama o sobě rozsáhlá problematika, jejíž úplné zmapování by rozsahem stačilo na samostatnou diplomovou práci. Proto ji a její využití pouze stručně představím. Důležitým aspektem pro provedení analýzy FAMA je několikaletá databáze sledovaných ukazatelů, na jejímž základě lze provést retrospektivní analýzu a v návaznosti na ni i prospektivní analýzu, s jejíž pomocí lze predikovat vývoj daných veličin, například investiční potřeby a možnosti budoucího úvěrování, a je důležitou základnou pro tvorbu programu rozvoje obce a také reflektuje silné a slabé stránky SWOT analýzy (Toth, 2005, s. 223).

Cílem finanční a majetkové analýzy je zmapovat celkový socioekonomický rozvoj municipality. Z výsledků analýzy je možné vyvodit, zda jsou finanční prostředky využívány efektivně, jak hospodárně obec se svým majetkem hospodaří a jaké jsou tendence a předpoklady analyzovaného rozpočtu. K tomu se využívají

propočtové a podílové ukazatele, které vycházejí z druhového členění rozpočtové skladby. V následující tabulce jsou základná ukazatelé finanční a majetkové analýzy, včetně jejich zařazení v druhovém členění rozpočtové skladby. U každého ukazatele je uvedeno také číslo příslušného řádku, které bude následně sloužit pro sestavení podílových ukazatelů.

**Tab. č. 9: Základní ukazatelé FAMA**

| **Číslo řádku** | **Název položky** | **Přiřazení položek dle platné druhové rozpočtové skladby** |
|---|---|---|
| 1 | DPFO ze závislé činnosti | 1111 |
| 2 | DPFO z vlastní činnosti | 1112 – 1119 |
| 3 | DPPO bez obcí | 1121 |
| 4 | DPPO za obce | 1122 |
| 5 | DPH | 1211 |
| 6 | Daň z nemovitosti | 1511 |
| 7 | Místní poplatky | 1341 – 1349 |
| **8** | **Daňové příjmy celkem** | **1111 - 1706** |
| 9 | Příjmy z vlastní činnosti | 2111 - 2151 |
| 10 | Neinvestiční dotace | 4111 - 4160 |
| **11** | **Běžně se opakující příjmy** | **Součet (ř. 8+9+10)** |
| 12 | Ostatní příjmy | 2211 - 2482 |
| 13 | Kapitálové příjmy | 3111 - 3209 |
| 14 | z toho z prodeje dlouhodobého majetku | 3111 - 3119 |
| 15 | Kapitálové dotace | 4211 - 4240 |
| **16** | **Příjmy celkem (po konsolidaci)** | **Součet (ř. 11+12+13+15)** |
| 17 | Běžné výdaje | 5011 - 5909 |
| 18 | Investiční výdaje | 6111 - 6909 |
| **19** | **Výdaje celkem (po konsolidaci)** | **Součet (ř. 17+18)** |
| 20 | Financování | 8111 – 8905 |
| 21 | z toho splátky úvěrů a půjček | 8112+8114+8122+8124+8212+8214+8222+8224+5141+5142+5143+5149 |
| **22** | **Výsledek hospodaření** | **Součet (ř. 16–19+20)** |
| 23 | Stavby | |
| 24 | Dlouhodobý hmotný majetek | |
| 25 | Majetek celkem | |
| 26 | Počet obyvatel obce | |

*Zdroj:Převzato a aktualizováno z: TOTH, 2005, s. 225.*

Pokud bychom chtěli porovnávat finanční situaci několika municipalit (obdobného základu – vždy je třeba brát zřetel na historické, přírodní, socioekonomické a další faktory, které mohou významně odlišit i zdánlivě podobné obce), pak nelze tyto obce porovnávat pomocí absolutních čísel, ale pomocí tzv. podílových a relativních ukazatelů. Tyto ukazatele mají za úkol zjednodušit a zpřehlednit základní rozpočtové ukazatele. Pro výpočet jednotlivých ukazatelů bude využita předchozí tabulka č. 9, zobrazující základní data rozpočtu a jednotlivé nasčítané položky, ze kterých budou dané ukazatele vypočítány.

Podle rozpočtové oblasti lze rozdělit ukazatele do pěti skupin. První skupinou jsou rozpočtové ukazatele týkající se příjmů, druhou skupinu tvoří rozpočtové ukazatele spadající do skupiny výdajů, třetí skupinou jsou ukazatele skupiny příjmů a výdajů zároveň a poslední skupinou budou ukazatele dluhové služby. Toth (2005, s. 227) uvádí jednotlivé rozpočtové a podílové ukazatele, které nyní představím, a které budou následně využity a popsány přímo na konkrétním případu obce Hořepník.

**Rozpočtové ukazatele týkající se příjmů**

**Míra soběstačnosti** – uvádí procentuální zastoupení vlastních příjmů (= příjmy očištěné o dotace a úvěry) v příjmech celkových. Míra soběstačnosti se uvádí v %.

**PŘÍJMY Z VLASTNÍ ČINNOSTI / CELKOVÉ PŘÍJMY**

(ř. 9) / (ř. 16)

**Daňové příjmy na obyvatele** – tento ukazatel vyjadřuje míru daňové výtěžnosti v přepočtu na 1 obyvatele. Z toho výpočtu lze vyvodit i jisté pravidelné příjmy rozpočtu obce, které by měli sloužit ke krytí provozních a běžných výdajů. Dále lze částečně vyvodit velikost a koncentraci podnikatelských subjektů, ekonomických aktivit či úroveň mezd a platů. Daňové příjmy na obyvatele lze vypočítat jako podíl celkových daňových příjmů (první třída druhového členění) a počtu obyvatel.

**DAŇOVÉ PŘÍJMY CELKEM / POČET OBYVATEL**

(ř. 8) / ( ř. 26)

**Celkové rozpočtové příjmy na obyvatele** – zobrazují finanční sílu municipality. Problémem tohoto ukazatele je zahrnutí vnějších zdrojů, tedy úvěrů a dotací, které mohou zkreslit výslednou hodnotu, a proto není vhodné tento ukazatel zahrnovat do analýzy při porovnávání několika municipalit.

**CELKOVÉ PŘÍJMY / POČET OBYVATEL**

(ř. 16) / (ř. 26)

**Vlastní příjmy na obyvatele** – je vhodnějším ukazatelem nežli celkové rozpočtové příjmy na obyvatele, protože se zde uvažuje pouze s příjmy očištěnými od vnějších finančních zdrojů. Tento ukazatel je tedy vhodnější při porovnávání hospodaření municipalit.

**(CELKOVÉ PŘÍJMY – DOTACE- PŘIJATÉ ÚVĚRY) / POČET OBYVATEL**

**Míra závislosti na neopakovatelných příjmech** – je vyjádřena v procentech, a informuje o tom, v jaké míře je daná municipalita závislá na neopakovatelných příjmech, tedy na kapitálových příjmech, ostatních příjmech a investičních dotacích.

**[1 – (BĚŽNĚ SE OPAKUJÍCÍ PŘÍJMY / PŘÍJMY CELKEM)]*100**

$$[1 - \frac{ř.11}{ř.16}]*100$$

**<u>Rozpočtové ukazatele týkající se výdajů</u>**

**Investiční podíl (%)** – se vypočítá jako podíl kapitálových výdajů na celkových výdajích. Z tohoto vzorce lze vyvodit informace o rychlosti reprodukce a rozvoje majetku, konkrétně nám tento ukazatel říká, kolik haléřů z jedné koruny celkových výdajů obec investuje.

Při zdravém rozvoji obce by se tento ukazatel měl pohybovat nad 25%, což je známka investování do rozvoje obce. Pokud se tento ukazatel pohybuje mezi 20 a

25 %, pak se dá konstatovat, že obec stagnuje, a výsledek pod 20% značí úpadek v rozvoji obce. Platí zde však pravidlo, že na výsledná čísla je potřeba vždy nahlížet v horizontu 3- 5 let zpět a v širším kontextu, protože v předchozích letech mohlo dojít k velkým investicím, které obec nyní splácí, a proto aktuálně nemá investiční výdaje.

**INVESTIČNÍ VÝDAJE / CELKOVÉ VÝDAJE**

**(ř. 18) / (ř. 19)**

**Rozpočtové ukazatele týkající se příjmů a výdajů současně**

**Míra krytí běžných výdajů (%) –** vyjadřuje podíl běžně se opakujících příjmů na běžných výdajích. Výsledek nám udává, jak je obec schopna financovat běžné výdaje bez čerpání cizích prostředků.

**BĚŽNÉ VÝDAJE / BĚŽNĚ SE OPAKUJÍCÍ PŘÍJMY**

**(ř. 17) / (ř. 11)**

**Hrubá úspora** – se vypočítá jako rozdíl celkových příjmů a běžných výdajů. Výsledná hodnota udává výši přebytku celkových příjmů nad běžnými výdaji, které je možné využít na financování investic, avšak je potřeba nezapomenout na externí zdroje příjmů v celkových příjmech; lepší vypovídající schopnost má ukazatel čisté úspory.

**CELKOVÉ PŘÍJMY – BĚŽNÉ VÝDAJE**

**(ř. 16) – (ř. 17)**

**Čistá úspora –** je objem finančních prostředků, který lze celý využít na financování investičních výdajů. Vypočítá se jako hrubá úspora očištěná od splátek úvěrů.

**CELKOVÉ PŘÍJMY – SPLÁTKY ÚVĚRŮ A PŮJČEK – BĚŽNÉ VÝDAJE**

**(ř. 16) – (ř. 23) – (ř. 17)**

**Rozpočtové ukazatele dluhové služby**

**Relativní dluhová služba** – výpočet relativní dluhové služby byl stanoven MF v rámci usnesení vlády ČR v roce 2004 o regulaci zadlužení obcí a krajů. Relativní dluhová služba se vypočítá následovně:

**DLUHOVÁ SLUŽBA / DLUHOVÁ ZÁKLADNA**

Mezi položky dluhové služby se řadí zaplacené úroky, uhrazené splátky vydaných dluhopisů, splátky jistin a splátky leasingu, tedy řádku č. 21 – „z toho splátky úvěrů, půjček a obligací“. Dluhovou základnu tvoří položky skutečně dosažených daňových příjmů, nedaňové příjmy a dotace, což odpovídá řádku č. 11 v tabulce – „běžně se opakující příjmy“ (Toth, 2005, s. 228).

**SPLÁTKY ÚVĚRŮ A PŮJČEK / BĚŽNĚ SE OPAKUJÍCÍ PŘÍJMY**

**(ř. 21) / (ř. 11)**

# 7 Obec Hořepník

Obec Hořepník se nachází na severozápadě kraje Vysočina, přibližně 20km severozápadně od města Pelhřimov a 23km západně od města Humpolec. Nejbližší sousední kraj - středočeský se nachází od obce Hořepník 17km severozápadně, druhým blízkým krajem je kraj Jihočeský, který se nachází 23km jihozápadně. Obec Hořepník tvoří celkem 636 obyvatel žijící na katastrálním území o výměře 1 363ha. Obec se člení na čtyři místní části, které tvoří obce Hořepník, Březina, Mašovice a Vítovice. Současně je také součástí mikroregionu Hořepnicka, který je tvořen obcemi Arneštovice, Bořetice, Rovná a Útěchovice.

Mezi dominanty hořepnické krajiny neodmyslitelně patří Čertův vrch a vrch Strážiště, nejvýše položený bod obce se nachází 478 m.n.m. Nejnižším bodem obce je říčka Trnava, která se nachází v nadmořské výšce 440 m.n.m. Přes Trnavu je

možné se dostat díky jedné z dominant obce - po železobetonovém mostě Ing. Bechyně, pocházející z roku 1912, který patří k nejstarším mostům svého typu ve střední Evropě. Další velkou dominantou obce je kostel Nejsvětější trojice a přilehlá fara, zámek, židovský hřbitov a barokní zámeček v místní části Březina. K dalším památkám patří socha sv. Václava, památník obětem 1. a 2. světové války, stará (1881) a nová (1970) budova Základní školy a další historické domy, včetně budovy dnešní radnice.

Co se týče společenského a kulturního života v obci, obec pořádá řadu akcí. Mezi nejznámější akce patří letní rockové koncerty na místním letním parketu a soutěž Klobása Vysočina, pořádané dobrovolným svazkem obcí Hořepnicko. V zimních měsících jsou v Hořepníku pořádány adventní trhy, vánoční koncert žáků školy v kostele, a zpravidla 3 plesy. Jejich organizaci zajišťuje Myslivecké sdružení Hořepník, Sbor dobrovolných hasičů působící v obci od roku 1878 a Základní škola. Již tradičně se také koná v Hořepníku posvícenská zábava, masopustní průvod a maškarní ples pro děti. Pro další společenské akce lze také v obci využít místní sál, kde se konají převážně akce dětí z místní mateřské a základní školy a také kinosál, který dříve sloužil jako letní kino, avšak protože v posledních letech došlo k digitalizaci filmu, dnes slouží už jen jako sál pro přednášky a divadlo žákům ZŠ. Mezi další akce patří také například čertovská diskotéka a pohádkový les pro děti či soutěž rybářů.

Myslím si, že z hlediska kulturního a společenského života, je zde mnoho možností, mezi kterými si najde každý tu svou. Společenské vyžití v obci je rozhodně jednou z jejích silných stránek a nejvíce bych ocenila početné akce pro děti. Je vidět, že se obec snaží neusnout na vavřínech, a stále pořádá různorodé akce, aby obec žila. To dosvědčuje i fakt, že v létě roku 2014 byly uspořádány přátelské soutěžní „Hry bez hranic, aneb od souseda k sousedovi“. Tyto hry byly pořádány dobrovolným svazkem obcí Hořepnicko a jednalo se tři okrsková kola her a závěrečné finále v obci Hořepník, kterých se dohromady zúčastnilo devět obcí z okolí Hořepníku. Hlavní smysl her spočíval ve sblížení a poznání jednotlivých obcí a uskutečnění společné zábavy pro široké okolí, což se dozajista povedlo.

## 7. 1 Analýza obce Hořepník

Nyní představím obec Hořepník z pohledu socioekonomické charakteristiky, která se bude zabývat obyvatelstvem, technickou infrastrukturou obce, vybaveností obce Hořepník a dostupnými službami v obci. K 31. prosinci 2014 bylo v obci Hořepník evidováno 636 obyvatel (www.risy.cz). Pro konkrétnější analýzu obyvatelstva však využiji data SLDB 2011, kdy byl evidován stav obyvatel 615, což je rozdíl 21 obyvatel. Tento rozdíl nepovažuji za natolik velký, i vzhledem k mnohaletým vývojovým trendům obyvatelstva obce Hořepník, aby došlo ke zkreslení údajů.

### *1) Obyvatelstvo*

Na území obce Hořepník, včetně jeho místních částí, bylo v roce 2011 trvale hlášeno 615 osob k trvalému pobytu. Strukturu obyvatelstva dle věku a pohlaví zobrazuje následující tab. č. 10:

**Tab. č. 10: Struktura obyvatelstva dle pohlaví a věku**

| | | Celkem | Muži | Ženy |
|---|---|---|---|---|
| **Obyvatelstvo celkem** | | 615 | 304 | 311 |
| **Z toho ve věku** | 0 - 14 | 79 | 43 | 36 |
| | 15 - 19 | 54 | 23 | 31 |
| | 20 - 29 | 76 | 43 | 33 |
| | 30 - 39 | 75 | 36 | 39 |
| | 40 - 49 | 91 | 46 | 45 |
| | 50 - 59 | 83 | 44 | 39 |
| | 60 - 64 | 48 | 22 | 26 |
| | 65 - 69 | 43 | 23 | 20 |
| | 70 - 79 | 50 | 21 | 29 |
| | 80 a více let | 10 | - | 10 |

*Zdroj:ČSÚ, SLBD 2011, kód PU- SLDB- 3.*

Jak je možné vidět z přehledu tabulky, celkové zastoupení mužů (304) je poměrně vyrovnáno s populací žen v obci (311). Nejpočetnější věkovou skupinu tvoří občané ve věkové skupině 40 – 49 let, nejméně početnými věkovými skupinami jsou pak překvapivě skupiny nad 64 let. Vzhledem k celonárodnímu

trendu stárnutí populace a převahy osob v důchodovém věku (65+) nad skupinou mladistvých do 20ti let, se zde naštěstí neprojevuje, což je velké pozitivum a zajisté také silná stránka obce pro její budoucí rozvoj. Pokud se jedná o celostátní trendy vývoje populace, pak i zde si můžeme povšimnout, že platí vyšší naděje dožití u žen nežli u mužů; v obyvatelstvu nad 70 let převažují ženy (29:21) a ve věkové kategorii 80+ jsou pouze ženy.

***Migrace obyvatelstva***

Co se týče pohybu obyvatelstva, z hlediska přirozeného přírůstku i migrace je dlouhodobý trend přírůstku obyvatel, většinou v řádu jednotek. Obyvatelé migrují z obce, avšak každoročně se také obdobný počet obyvatel přistěhuje, takže se stav obyvatel nijak výrazně nemění a nedochází k postupné migraci obyvatel z obce do měst. Pro ukázku jsem vybrala data pohybu obyvatelstva obce Hořepník za rok 2014:

**Tab. č. 11: Pohyb obyvatelstva**

| | Přírůstek obyvatelstva | | | Saldo migrace | | | Přírůstek/ úbytek |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **Živě narození** | **Zemřelí** | **Přirozený přírůstek** | **Přistěhovalí** | **Vystěhovalí** | **Saldo migrace** | |
| Celkem | 5 | 6 | -1 | 26 | 12 | 14 | 13 |
| Muži | 4 | 3 | 1 | 10 | 7 | 3 | 4 |
| Ženy | 1 | 3 | -2 | 16 | 5 | 11 | 9 |

*Zdroj: www.risy.cz*

## 2) *Ekonomická aktivita obyvatelstva*

Ekonomicky aktivní zaměstnané obyvatele tvoří v obci Hořepník 75% zaměstnanci, dále pak osoby pracující na vlastní účet (11%) a také menší část ekonomicky aktivních zaměstnaných obyvatel (4%), kterou tvoří zaměstnavatelé. V absolutních číslech se jedná o 260 zaměstnaných osob. Oproti tomu stojí taktéž početná skupina 302 ekonomicky neaktivních obyvatel, které tvoří převážně nepracující důchodci (150), mládež do 15 let a nepracující studenti (107), viz následující tabulka:

**Tab. č. 12: Ekonomická aktivita obyvatel obce Hořepník**

| | | | Celkem | Muži | Ženy |
|---|---|---|---|---|---|
| **Ekonomicky aktivní celkem** | | | 284 | 161 | 123 |
| **v tom** | zaměstnaní | | 260 | 149 | 111 |
| | z toho podle postavení v zaměstnání | zaměstnanci | 198 | 108 | 90 |
| | | zaměstnavatelé | 11 | 9 | 2 |
| | | pracující na vlastní účet | 29 | 22 | 7 |
| | ze zaměstnaných | pracující důchodci | 7 | 3 | 4 |
| | | ženy na mateřské dovolené | 4 | - | 4 |
| | nezaměstnaní | | 24 | 12 | 12 |
| **Ekonomicky neaktivní celkem** | | | 302 | 129 | 173 |
| **z toho** | nepracující důchodci | | 150 | 56 | 94 |
| | žáci, studenti, učni | | 107 | 52 | 55 |
| **Osoby s nezjištěnou ekonomickou aktivitou** | | | 29 | 14 | 15 |

*Zdroj:ČSÚ, SLBD 2011, kód PU- SLDB- 6.*

### *3) Vybavenost obce*

Z pohledu technické vybavenosti má obec Hořepník k dispozici vlastní veřejný vodovod, kanalizaci a čističku odpadních vod. Co se týče dopravy, obec není napojena na železniční síť, tudíž se zde využívá pouze silniční doprava a nachází se zde jak zastávka linky místního významu, tak i zastávka dálkové linky. Nejčastější dopravní autobusové spojení je do města Pelhřimov, Pacov, Humpolec, Tábor a městyse Lukavec. Také zde jezdí přímé dálkové spoje na Prahu, které jsou méně četné. Obec Hořepník i její místní části jsou také součástí několika cyklistických tras.

Z hlediska občanské vybavenosti nalezneme přímo v místní části Hořepník kromě devítileté Základní školy také Mateřskou školu, zdravotní středisko s ordinací praktického lékaře pro dospělé a dětského lékaře, kteří jsou zde k dispozici dvakrát do týdne. Dále se v obci nachází knihovna, pošta, kinosál, kulturní sál, restaurační zařízení, letní parket (letní amfiteátr), hřbitov, posilovna, hřiště a tenisový kurt, který se v zimních měsících vždy promění na veřejné kluziště. V Hořepníku se také vyskytují dva obchody se smíšeným zbožím, obchod pro dům a zahradu a kadeřnictví. Obec také nabízí možnost ubytování ve dvou apartmánech a možnost bydlení v nově vybudovaném domě se sociálními byty.

***SWOT analýza obce Hořepník***

**Tab. č. 13: SWOT analýza**

| S | W |
|---|---|
| Aktualizovaný územní plán | Záplavové území |
| Zastavitelné plochy pro bydlení | Zhoršená dostupnost obce s rozšířenou působností |
| Zastavitelné plochy pro výrobu | Dopravní obslužnost (zejména víkendy, svátky, prázdniny) |
| Existence zdravotního střediska | Nedostatek pracovních příležitostí |
| Společenský a kulturní život | Nevyužívané prostory na zdravotním středisku |
| NATURA 2000 | Nízký počet žáků ZŠ – nízká atraktivita ZŠ |
| Vybavenost obce | Počet podnikatelů |
| Nabídka sportovních možností | Využití kinosálu a posilovny |
| **O** | **T** |
| Rozvoj drobného podnikání | Snižování předproduktivní složky obyvatel |
| Častější dopravní spojení | Stárnutí obyvatelstva |
| Využití zdravotního střediska | Odliv kvalifikované pracovní síly |
| Mladé rodiny s dětmi | Odchod lékařů |

# 8 Analýza hospodaření obce

V následující části diplomové práce se zaměřím na analýzu hospodaření obce Hořepník a budu se věnovat zejména tomu, jak efektivně obec sestavuje rozpočet, do jaké míry ho plní a jaký je jeho dopad na hospodaření a rozvoj obce. Současně se také budu zabývat tím, do jaké míry byly jednotlivé rozpočty ovlivněny změnami v rozpočtovém určení daní. Pro analýzu hospodaření obce Hořepník jsem si zvolila období let 2007 až 2014, které jednotlivě představím

z hlediska schváleného rozpočtu, rozpočtu po změnách a skutečnosti. Příjmy budou členěny dle druhového třídění a výdaje naopak pro lepší názornost podle členění odvětvového.

## 8.1 Analýza celkových příjmů

Nejdříve se zaměřím na analýzu příjmů, kde představím skutečné celkové příjmy v letech 2007 až 2014, následně plnění rozpočtu z hlediska příjmů a dále analýzu příjmů dle jejich struktury. Následující tabulka a graf představují skutečné celkové příjmy obce Hořepník ve sledovaném období. Je zde patrné, že příjmy obce začaly narůstat od roku 2010 a největší příjmy obec měla v roce 2014, kdy se oproti roku 2007 více než zdvojnásobily.

**Tab. č. 14: Celkové příjmy obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč)**

| | **2007** | **2008** | **2009** | **2010** |
|---|---|---|---|---|
| **Celkové příjmy** | 8 629,70 | 8 695,97 | 8 765,45 | 10 489,17 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Celkové příjmy** | 10 153,44 | 13 209,09 | 11 573,13 | 18 701,00 |

*Zdroj: Závěrečný účet obce Hořepník 2007 – 2014 po konsolidaci.*

**Graf č. 1: Celkové příjmy obce Hořepník (v tis. Kč)**

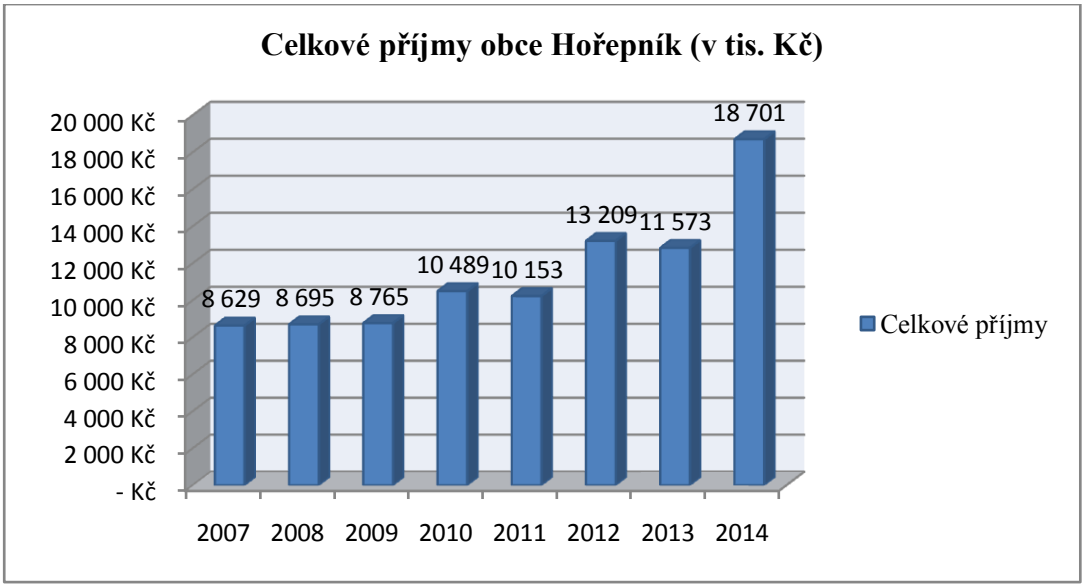


*Zdroj: Vlastní zpracování dle závěrečných účtů 2007 – 2014 po konsolidaci.*

### 8. 1. 1 Analýza plnění rozpočtových příjmů

Jak již bylo popsáno v kapitole o rozpočtu obce, každá samospráva má povinnost sestavovat plán svého rozpočtu na následující kalendářní rok, který musí být schválen zastupitelstvem. V průběhu kalendářního roku dochází k odchýlení od plánovaného rozpočtu, protože je ovlivňován aktuálním vývojem příjmů a výdajů, konkretizací daných finančních částek či nenadálými skutečnostmi. Pak tedy dochází k úpravě plánovaného rozpočtu neboli k rozpočtovým opatřením. Po takovéto úpravě plánovaného rozpočtu dostaneme rozpočet po změnách. Skutečný rozpočet je zjistitelný až po skončení daného rozpočtového období, a pro získání přehledu o míře plnění rozpočtu a schopnosti odhadu budoucích příjmů a výdajů samosprávy, se porovnává právě se schváleným rozpočtem a s rozpočtem po změnách.

**Tab. č. 15: Plnění rozpočtových příjmů 2007 – 2014 (v tis. Kč)**

| | **2007** | **2008** | **2009** | **2010** |
|---|---|---|---|---|
| **Schválený rozpočet** | 6 649,40 | 7 307,10 | 6 622,80 | 8 870 |
| **Rozpočet po změnách** | 8 650,90 | 8 696,40 | 8 765,10 | 10 489,17 |
| **Skutečnost** | 8 629,70 | 8 695,97 | 8 765,45 | 10 489,17 |
| **Plnění v %** | 99,75% | 100% | 100% | 100% |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Schválený rozpočet** | 8 790 | 8 508 | 9 093 | 9 972 |
| **Rozpočet po změnách** | 10 153,44 | 13 209,09 | 11 573,13 | 18 701 |
| **Skutečnost** | 10 153,44 | 13 209,09 | 11 573,13 | 18 701 |
| **Plnění v %** | 100% | 100% | 100% | 100% |

*Zdroj: Závěrečný účet obce Hořepník 2007 – 2014 po konsolidaci.*

Z uvedené tabulky vyplývá, že představitelé obce jsou schopni velice dobře plánovat rozpočtové příjmy, protože skutečné plnění rozpočtu je v podobné výši jako rozpočet po změnách. K tomuto faktu samozřejmě přispívá i velikost a působnost obce, protože u větších obcí se hůře odhadují jednotlivé položky rozpočtu. Pro srovnání uvádím město Pelhřimov, jenž je obcí s rozšířenou působností, pod kterou spadá i obec Hořepník. Město Pelhřimov má ve sledovaném období výraznější rozdíly mezi schváleným rozpočtem, rozpočtem po změnách a

skutečností. Míra plnění rozpočtových příjmů se pohybuje okolo 200%, což poukazuje na fakt, že stanovení přesné výše rozpočtových příjmů je s vyšší působností obce více obtížné.

Neobvyklé rozdíly mezi plánovanými a skutečnými příjmy se objevují v roce 2012, 2013 a 2014, kdy došlo k nejvýraznějšímu rozdílu, který činil 8 729tis. Kč. Důvod tohoto rozdílu jistě nalezneme v analýze struktury rozpočtových příjmů.

### 8.1.2 Struktura rozpočtových příjmů

Rozpočtové příjmy je možné členit dle rozpočtové skladby. Obec Hořepník využívá druhové členění rozpočtu, které dělí vlastní příjmy obcí a měst na čtyři základní třídy. Mezi tyto třídy patří Třída 1 – Daňové příjmy, Třída 2 – Nedaňové příjmy, následně Třída 3 – Kapitálové příjmy a poslední třídou je Třída 4 – Přijaté dotace.

Struktura a výše celkových příjmů se odvíjí jednak podle počtu obyvatel obce, rozsahu působnosti a svěřených kompetencí a za druhé se odvíjí i od výše dotací, které mohou mít značný podíl v celkových příjmech. Kromě dotací mohou být také v celkových příjmech rozpočtu zavádějící finanční převody z rozpočtových účtů obce.

Nejvýznamnější složkou vlastních příjmů obce Hořepník ve sledovaném období jsou příjmy daňové. V roce 2008 byl u daňových příjmů výrazný nárůst o více jak 800 000Kč. Toto navýšení příjmů způsobila změna rozpočtového určení daní, platná od roku 2008, kdy se změnil podíl na sdílených daní z 20,59% na 21,4%, zahrnutí dalších kritérií a zavedení nových přepočítávacích koeficientů. V roce 2009 však příjmy ze sdílených daní opět poklesly, stejně tak i v roce 2012, kdy se na výsledném poklesu odrazilo snížení podílu na výnosu DPH z původních 21,4% na 19,93% z důvodu plánované penzijní reformy. Výrazný nárůst daňových příjmů přinesl také rok 2013, kdy se navýšil koeficient postupných přechodů z 1,0640 na 1,0700, nově se do výpočtu zahrnuje i počet žáků, podíl na DPH se zvýšil na 20,83%, DPFO ze závislé činnosti stoupla z dosavadních 21,4% na

22,87% a z původních 21,4% vzrostla také DPFO z podnikání a DPPO na 23,58%. Tyto změny způsobily nárůst daňových příjmů u obce Hořepník o 2 200 000Kč, což je téměř polovina příjmů z roku 2007.

Druhé nejvyšší příjmy pro obec tvoří příjmy nedaňové. U nedaňových příjmů došlo k opačnému trendu vývoje oproti daňovým příjmům. Od roku 2007 až od roku 2011docházelo ke snižování nedaňových příjmů. V roce 2011 se zvýšil podíl nedaňových příjmů o více jak 600 000 Kč a od tohoto roku se stále navyšuje. Konkrétní důvod tohoto navýšení bude zjištěn v analýze nedaňových příjmů.

Kapitálové příjmy obce Hořepník se v průběhu let vyvíjejí poměrně konstantně, první navýšení zaznamenal rozpočet obce v roce 2010, což bylo způsobeno nárůstem prodeje obecních pozemků, který se v následujících letech stále navyšuje, a proto dále rostou i kapitálové příjmy. Poslední složkou příjmů jsou přijaté dotace, které mají až do roku 2011 spíše konstantní tendenci. Největší nárůst přijatých dotací byl v roce 2014, kdy přijaté dotace dosáhly výše 7 726 000Kč a zároveň tak tvořily nejvyšší příjmovou položku rozpočtu obce.

**Tab. č. 16: Struktura rozpočtových příjmů 2007 – 2014 (v tis. Kč)**

| | **2007** | **2008** | **2009** | **2010** |
|---|---|---|---|---|
| **Daňové příjmy** | 4 998,77 | 5 834,06 | 5 227,36 | 5 909,36 |
| **Nedaňové příjmy** | 2 179,52 | 1 595,48 | 1 927,74 | 1 854,21 |
| **Kapitálové příjmy** | 121,92 | 199 | 165,92 | 702,72 |
| **Přijaté dotace** | 1 329,49 | 1 067,43 | 1 444,43 | 2 022,88 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Daňové příjmy** | 5 631,07 | 5 570,84 | 7 478,95 | 7 574,00 |
| **Nedaňové příjmy** | 2 491,94 | 2 815,06 | 2 770,11 | 3 299,00 |
| **Kapitálové příjmy** | 504,90 | 185,53 | 169,41 | 102,00 |
| **Přijaté dotace** | 1 525,53 | 4 637,66 | 1 154 670 | 7 726,00 |

*Zdroj: Závěrečný účet obce Hořepník 2007 – 2014 po konsolidaci.*

#### *8.1.2.1 Daňové příjmy*

Daňové příjmy územním samosprávným celkům zaručuje zákon č. 243/2000Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům. Konkrétní výši podílu na výnosu některých sdílených daní se určuje podle rozpočtového určení daní. Tímto stát zaručuje samosprávě finanční prostředky, které mají sloužit pro její samostatné hospodaření a rozvoj (viz teorie fiskálního federalismu). Daňové příjmy tvoří u obce Hořepník největší položku rozpočtových příjmů, proto se nyní zaměřím na jejich vývoj ve sledovaném období.

Druhové členění rozpočtu člení daňové příjmy do 7 seskupení položek. Obec Hořepník využívá pouze 4 z těchto seskupení a to konkrétně seskupení položek:

- 11 – Daně z příjmů, zisků a kapitálových výnosů,
- 12 - Vnitřní daně ze zboží a služeb,
- 13 – Poplatky a daně z vybraných činností a služeb,
- 15 – Daně z majetku.

Největší finanční objem v daňových příjmech zastupuje seskupení položek 11 – Daně z příjmů, zisků a kapitálových výnosů, které tvoří daně fyzických a právnických osob. Tato položka daňových příjmů přímo reagovala na změnu rozpočtového určení daní, jak již bylo zmíněno v analýze struktury celkových příjmů. První změna ve sledovaném období nastala v roce 2008, největší změnu přinesl pak následně rok 2013. V obou případech se obci navýšili příjmy, v závislosti na změnách RUD.

Seskupení položek 12 – Obecné daně ze zboží a služeb v tuzemsku, neboli podíl na DPH tvoří druhou nejvyšší položku daňových příjmů. V průběhu let má toto seskupení položek zvyšující se tendenci, až na lehký pokles v roce 2012, kdy došlo ke snížení podílu na DPH z 21,4% na 19,93%. Od roku 2007 do roku 2014 se příjmy obce Hořepník za tuto položku navýšily přibližně o 80%.

Majetkové daně tvoří menší část daňových příjmů obce Hořepník, avšak jejich výše není v rozpočtu zanedbatelná. Majetkové daně zaznamenaly v roce 2010 radikální nárůst, a to o téměř 70% oproti předchozím třem rokům. Nejmenší podíl v daňových příjmech obce zastupuje seskupení položek 13 - Poplatky a daně z vybraných činností a služeb, které mají spíše konstantní vývoj. Z hlediska plnění rozpočtu daňových příjmů se představitelům obce podařilo naplnit rozpočet po změnách na 100%.

**Tab.č.17: Daňové příjmy obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč)**

| | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|---|---|---|---|---|
| **Seskupení položek 11** | 2 363,90 | 2 727,85 | 2 119,36 | 2 279,04 |
| **Seskupení položek 12** | 1 689,03 | 2 153,94 | 2 163,58 | 2 320,22 |
| **Seskupení položek 13** | 386,90 | 387,33 | 398,52 | 392,34 |
| **Seskupení položek 15** | 558,94 | 564,94 | 545,90 | 917,760 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Seskupení položek 11** | 2 256,77 | 2 305,12 | 3 112,02 | 3 134,06 |
| **Seskupení položek 12** | 2 125,49 | 2 097,96 | 3 017,07 | 3 031,87 |
| **Seskupení položek 13** | 374,620 | 380,36 | 445,39 | 458,04 |
| **Seskupení položek 15** | 874,19 | 787,40 | 904,47 | 950,03 |

*Zdroj: Závěrečný účet obce Hořepník 2007 – 2014 po konsolidaci.*

### *8.1.2.2 Nedaňové příjmy*

Pro rozlišení nedaňových příjmů využívá obec Hořepník taktéž druhové členění rozpočtu, a to konkrétně seskupení položek:

- 21 - Příjmy z vlastní činnosti a odvody přebytků organizací s přímým vztahem,
- 22 – Přijaté sankční platby a vratky transferů,
- 23 - Příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy,
- 24 - Přijaté splátky půjčených prostředků.

Mezi největší nedaňové příjmy patří příjmy seskupení položek 21, konkrétněji příjmy z vlastní činnosti (seskupení položek 211), příjmy z pronájmu majetku (213) a výnosy z finančního majetku (214). Součástí těchto položek je například výtěžek za prodej dřeva z obecního lesa, ze vstupného, prodeje výrobků na různých

kulturních akcích, výtěžek za vodné a stočné či za poskytování komunálních služeb. Nemalý podíl zde také tvoří příjmy za pronájem obecního majetku, kam reálně spadá pronájem obecních bytů (cca 90.000Kč), pronájem kulturního sálu, prostor restauračního zařízení nebo pronájmy pozemků pro zemědělskou činnost. V podstatě se jedná o ty příjmové položky, jejichž výši může sama obec ovlivňovat tím, jak je schopna hospodařit se svým majetkem.

Druhou nejvyšší položkou nedaňových příjmů tvoří seskupení položek 24. Vysoký podíl této položky tvoří splátky půjček od veřejných rozpočtů územní úrovně, od obcí, od obecně prospěšných společností, ale řadí se sem také splátky půjček od obyvatelstva. Neobvyklý nárůst nedaňových příjmů – seskupení položek 23 – ostatní nedaňové příjmy, v roce 2013 způsobily pojistné náhrady ve výši 300 000 Kč. Ty obec Hořepník obdržela z pojištění, na úhradu škod v kulturním sále, způsobené havárií rozvodů vody.

**Tab.č.18: Nedaňové příjmy obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč)**

| | **2007** | **2008** | **2009** | **2010** |
|---|---|---|---|---|
| **Seskupení položek 21** | 1 707,48 | 1 460,39 | 1 883,83 | 1 845,21 |
| **Seskupení položek 22** | 4,65 | 1,00 | 0,00 | 2,00 |
| **Seskupení položek 23** | 55, 89 | 2,15 | 2,00 | 1,00 |
| **Seskupení položek 24** | 411,50 | 131,94 | 41,91 | 6,00 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Seskupení položek 21** | 4 348,79 | 2 413,14 | 1 780,89 | 2 659,80 |
| **Seskupení položek 22** | 2,00 | 3,00 | 0,00 | 2,00 |
| **Seskupení položek 23** | 86,20 | 0,00 | 309,22 | 57,20 |
| **Seskupení položek 24** | 3,00 | 398,92 | 680,00 | 580,00 |

*Zdroj: Závěrečný účet obce Hořepník 2007 – 2014 po konsolidaci.*

### *8.1.2.3 Kapitálové příjmy*

Kapitálové příjmy tvoří vůbec nejmenší položku v celkových rozpočtových příjmech. Druhové členění rozlišuje tyto příjmy pouze na dva typy seskupení položek, a to na seskupení položek 31 – Příjmy z prodeje investičního majetku a ostatní investiční příjmy a seskupení položek 32 – Příjmy z prodeje akcií a majetkových podílů. Obec Hořepník využívá ve svém financování pouze seskupení položek 31, které je tvořeno kapitálovými příjmy z prodeje pozemků (311) a

přijatými příspěvky na pořízení dlouhodobého majetku (312), kdy se reálně jedná o příspěvky na individuální bytovou výstavbu od občanů. Jednotlivé položky kapitálových příjmů se v průběhu analyzovaného období vyvíjejí poměrně nepravidelně, a je proto i obtížné jejich výši odhadnout, což dokazují i plánované rozpočty z let 2008, 2011, 2012, 2013 a 2014 kdy kapitálové příjmy jsou plánované jako nulové.

**Tab.č.19: Kapitálové příjmy obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč)**

| | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|---|---|---|---|---|
| **Seskupení položek 311** | 96,92 | 79,00 | 140,92 | 366,22 |
| **Seskupení položek 312** | 25,00 | 120,00 | 25,00 | 336,50 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Seskupení položek 311** | 317,90 | 21,53 | 25,02 | 23,06 |
| **Seskupení položek 312** | 187,00 | 164,00 | 144,39 | 78,94 |

*Zdroj: Závěrečný účet obce Hořepník 2007 – 2014 po konsolidaci.*

### *8.1.2.4 Přijaté dotace*

Poslední příjmovou položkou v rozpočtu dle druhového členění je Třída 4 – Přijaté dotace. Ty se dělí na Seskupení položek 41 – Neinvestiční přijaté transfery a Seskupení položek 42 – Investiční přijaté transfery. Mezi neinvestiční transfery patří přijaté neinvestiční finanční prostředky od veřejných rozpočtů ústřední úrovně, územní úrovně, neinvestiční dotace ze zahraničí nebo převody z vlastních fondů.

Vývoj neinvestičních přijatých dotací (41) má v průběhu pozorovaného období více méně konstantní vývoj bez větších výkyvů. Neobvyklé navýšení je zřetelné až v roce 2014, kdy namísto průměrné hodnoty okolo 1 mil. Kč se neinvestiční transfery pohybují okolo 4,5mil. Kč. Toto navýšení způsobil převod finančních prostředků z rozpočtových účtů obce ve výši 3 875 501Kč na účet zřízený za účelem splátky úvěrů investic z předchozích let a reálné neinvestiční dotace tedy činily 1 473 817Kč. Další změnou, kterou bych ráda vytyčila, je úbytek finančních neinvestičních prostředků v roce 2013 a 2014 přibližně o částku 200 000Kč oproti předchozím rokům. V celkovém souhrnu seskupení 41 není tato změna patrná na první pohled, což je způsobeno navýšením jiných položek, ale při

bližší analýze položek zjistíme, že se jedná o příspěvek 220 - 250 000Kč, které až do roku 2012 posílaly obce jako dotaci na školné. To se však díky novele RUD od roku 2013 změnilo, a od tohoto roku již obce dotaci obci se školským zařízením neposílají, neboť je tato částku zahrnuta do výpočtu sdílených daní, kde se skutečně projevila (viz podkapitola 8.1.2.1 Analýza daňových příjmů). Mezi neinvestiční transfery obce Hořepník se obvykle řadí přijaté prostředky na vnitřní správu a školství, dotace od úřadu práce na veřejně prospěšné práce, příspěvky na správu SDH Hořepník či dotace na volby.

**Tab. č. 20: Přijaté dotace obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč)**

| | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|---|---|---|---|---|
| **Seskupení položek 41** | 957,56 | 816,43 | 1 110,43 | 1 711,88 |
| **Seskupení položek 42** | 371,93 | 251,00 | 334,00 | 311,00 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Seskupení položek 41** | 1 350,53 | 1 606,16 | 1 045,67 | 4 449,89 |
| **Seskupení položek 42** | 175,00 | 3 031,50 | 109,00 | 3 276,115 |

*Zdroj: Závěrečný účet obce Hořepník 2007 – 2014 po konsolidaci.*

Investiční dotace v rozpočtu obce Hořepník plynou většinou z krajského rozpočtu Vysočiny a také ze státního rozpočtu. V prvních čtyřech sledovaných letech je výše investičních dotací obdobná, nicméně jejich struktura je zcela odlišná, proto nyní přiblížím i konkrétní výši a účel jednotlivých investičních transferů obce Hořepník od roku 2007 do roku 2014.

Pro rok 2007 obec obdržela od kraje částku ve výši 140 000Kč na opravu komunikací a chodníků, a zbylých 231 930Kč ze státního fondu životního prostředí jako doplatek na solární panely Základní školy, které byly nakoupeny v roce 2006. V následujícím roce (2008) tvořili investiční dotace v rozpočtu o 120 000Kč méně. Tento rok totiž Hořepník získal pouze jednu dotaci od kraje ve výši 251 000Kč za účelem opravy pozemních komunikací.

V roce 2009 se jednalo o finanční prostředky na výstavbu technické infrastruktury u stavebních parcel, kdy příspěvek z fondu Ministerstva pro místní rozvoj činil 200 000Kč, a zbylých 134 000Kč dotoval kraj Vysočina. Dotace na rok 2010 od kraje ve výši 311 000Kč tvořila částka 200 000Kč na rekonstrukci WC v Mateřské škole, a zbylých 111 000Kč na výstavbu technické infrastruktury u stavebních parcel.

Součástí investičních přijatých dotací v roce 2011 byla dotace od kraje ve výši 175 000Kč, z čehož 150 000 tvořila dotace na rekonstrukci výdejny jídel v Mateřské škole a 25 000Kč bylo určeno na oplocení sportovního areálu Základní školy. V roce 2012 došlo k výraznému nárůstu investičních dotací, který byl druhým největším v průběhu sledovaných let. V tomto roce Hořepník realizoval několik důležitých a nákladných projektů. Na tyto projekty přispěl dotacemi fond Ministerstva pro místní rozvoj ve výši 2 750 000Kč na vybudování domu s obecními a sociálními byty a fond kraje Vysočina, jenž dotoval částkou 107 000 Kč vybudování chodníků podél pozemní komunikace Pod Zámkem a 174 500Kč územní plán obce.

V roce 2013 získala obec vůbec nejnižší dotace, investičního charakteru, a tyto dotace pocházely z fondu kraje Vysočiny, který přispěl částkou 109 000Kč na vybudování chodníků podél pozemní komunikace Pod Zámkem (tento projekt byl rozdělen na dva úseky po dobu dvou let, kdy se jednalo také o opravu místní pozemní komunikace a modernizaci technické infrastruktury v daných úsecích). Následující rok 2014 zaznamenal z hlediska přijatých investičních transferů nejvyšší příjem od roku 2007, a to v celkové výši 3 276 115Kč. Nejvyšší podíl na této částce měla dotace od Ministerstva Životního prostředí na bezdrátový rozhlas ve výši 1 554 682Kč. Druhou nejvyšší dotaci obdržela obec od Ministerstva pro místní rozvoj – 743 825Kč na opravy pozemních komunikací. Od Státního zemědělského intervenčního fondu získala obec příjem 600 000Kč na výměnu oken Základní školy a výměnu střešní krytiny tělocvičny ZŠ. Fond kraje Vysočina přispěl celkovou částkou 268 708Kč – z toho 221 708Kč na opravu střechy a výměnu kotle v MŠ a 47 000Kč na životní prostředí ZŠ (obnova zeleně u ZŠ). Poslední obdrženou investiční dotací byla dotace od Ministerstva Životního prostředí na povodňový plán ve výši 108 900Kč.

## 8.2 Analýza celkových výdajů

Výše a struktura rozpočtových výdajů je důležitým indikátorem pro hodnocení hospodaření s obecním rozpočtem. Z toho jakým způsobem dokáže obec využít své příjmy k profinancování výdajů, je možné sledovat efektivitu

hospodaření s rozpočtem. Při porovnání celkových výdajů s celkovými rozpočtovými příjmy získáme obraz o celkovém rozpočtu obce, tedy o tom, zda je rozpočet vyrovnaný, přebytkový či schodkový.

Celkové výdaje obce Hořepník mají ve sledovaném období rostoucí trend. Nejvyšších výdajů v celkové výši 19 650 000Kč dosáhl rozpočet v roce 2014, což reálně znamená nárůst o více jak 2,5 násobku výdajů roku 2007.

**Tab. č. 21: Celkové rozpočtové výdaje obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč)**

| | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|---|---|---|---|---|
| **Celkové výdaje** | 7 210,52 | 9 043,28 | 8 019,65 | 10 608,16 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Celkové výdaje** | 10 471,87 | 12 742,75 | 18 588,84 | 19 650,00 |

*Zdroj: Závěrečný účet obce Hořepník 2007 – 2014 po konsolidaci.*

**Graf č. 2: Celkové výdaje obce Hořepník (v tis. Kč)**

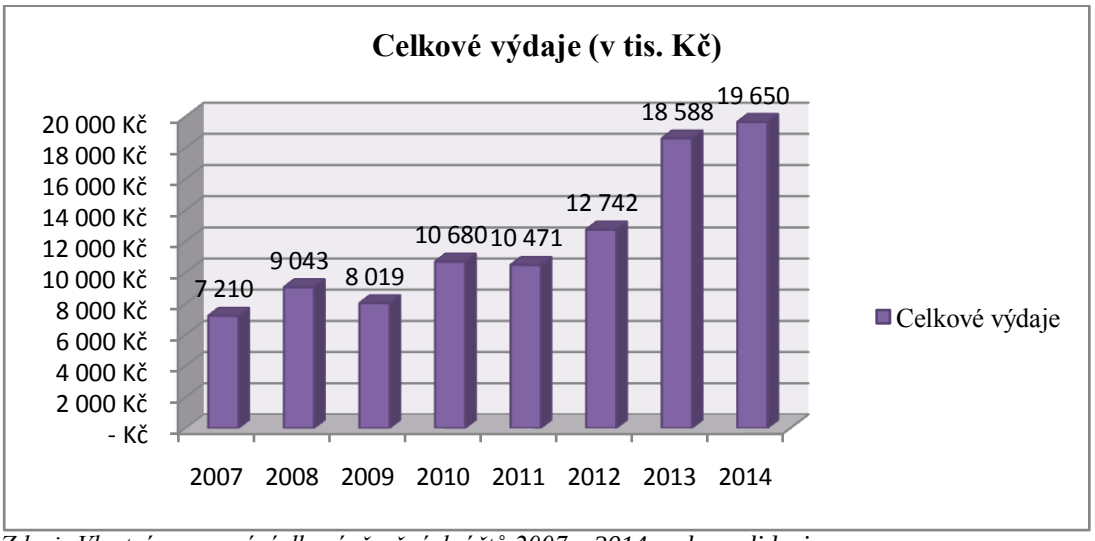


*Zdroj: Vlastní zpracování dle závěrečných účtů 2007 – 2014 po konsolidaci.*

### 8.2.1 Analýza plnění rozpočtových výdajů

Obdobně jako u analýzy plnění rozpočtových příjmů nedochází ani u plnění rozpočtových výdajů k většímu odchýlení skutečného rozpočtu od upraveného rozpočtu po změnách. Odchýlení od upraveného rozpočtu se ve skutečnosti projevilo pouze v řádu desetin procent, což je opravdu v celkovém souhrnu

zanedbatelná částka, a proto lze opětovně konstatovat, že představitelé obce jsou schopni reagovat na změny v rozpočtu s velmi přesným odhadem a plánem budoucích výdajů.

Jak je vidět z následující tabulky, analyzující plnění rozpočtových příjmů, k výraznějším rozdílům mezi schváleným a závěrečným rozpočtem docházelo v posledních třech letech. V průběhu roku 2008 došlo k rozpočtovým opatřením, které zvýšily původní návrh výdajů přibližně o 3 800 000Kč, což není rozhodně v tomto rozpočtu zanedbatelná částka, jelikož se jedná o navýšení jedné třetiny plánovaných výdajů. Mnohem větší je pak rozdíl v následujícím roce 2013, kdy prvotní plán výdajů odhadoval částku 9 903 000Kč, která se v průběhu rozpočtového roku navýšila téměř o 9 500 000Kč, tedy skoro o 100% než bylo na začátku období plánováno. Největší rozdíl mezi prvotním plánem výdajů a skutečným rozpočtem nastal v roce 2014 a činil okolo 9 860 000Kč. Tento rozdíl mohl být hypoteticky způsoben tím, že představitelé obce v prvotním plánu výdajů nezahrnuli vysoké investiční výdaje, z důvodu nepotvrzených očekávaných dotací na jednotlivé projekty. Zda je tato hypotéza pravdivá, objasní následující analýza struktury výdajů.

**Tab. č. 22: Analýza plnění rozpočtových výdajů obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč)**

| | **2007** | **2008** | **2009** | **2010** |
|---|---|---|---|---|
| **Schválený rozpočet** | 6 222,00 | 7 973,70 | 7 472,90 | 8 770,00 |
| **Rozpočet po změnách** | 7 200,60 | 9 043,90 | 8 020,10 | 10 489,00 |
| **Skutečnost** | 7 210,52 | 9 043,28 | 8 019,65 | 10 608,16 |
| **Plnění v %** | 100,14% | 99,99% | 99,99% | 101,14% |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Schválený rozpočet** | 8 790,00 | 8 908,00 | 9 093,00 | 9 717,00 |
| **Rozpočet po změnách** | 10 225,00 | 12 772,00 | 19 847,00 | 19 650,00 |
| **Skutečnost** | 10 471,87 | 12 742,75 | 18 588,84 | 19 648,98 |
| **Plnění v %** | 102,41% | 99,77% | 93,51% | 99,99% |

*Zdroj: Vlastní zpracování dle závěrečných účtů 2007 – 2014 po konsolidaci.*

### 8.2.2 Struktura rozpočtových výdajů

Druhové členění rozpočtu rozlišuje výdaje na dvě základní skupiny – Třída 5 – Běžné výdaje a Třída 6 – Kapitálové výdaje. V podstatě se jedná o rozdělení neinvestičních výdajů na běžný provoz obce a investičních neboli kapitálových výdajů, které byly profinancovány například za účelem pořízení dlouhodobého majetku (v částce nad 60.000 Kč; nižší částka se řadí do Třídy 5) či majetkových podílů.

**Tab. č. 23: Struktura rozpočtových výdajů obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč)**

| | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|---|---|---|---|---|
| **Běžné výdaje** | 5 984,29 | 7 114,48 | 7 036,00 | 8 120,83 |
| **Kapitálové výdaje** | 1 226,23 | 1 928,80 | 983,65 | 2 487,33 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Běžné výdaje** | 8 368,33 | 9 111,28 | 10 250,52 | 15 108,51 |
| **Kapitálové výdaje** | 2 103,54 | 3 631,47 | 8 338,32 | 4 540,47 |

*Zdroj: Vlastní zpracování dle závěrečných účtů 2007 – 2014 po konsolidaci.*

Z tabulky přehledu struktury výdajů v jednotlivých letech vyplývá, že běžné výdaje několika násobně převyšují výdaje kapitálové. Oba dva druhy výdajů mají zvyšující se tendence. U běžných výdajů jsou tyto tendence známkou zvyšujících se výdajů na běžný provoz, což bylo i předmětem pro novely RUD. Druhým faktorem způsobujícím růst běžných výdajů je péče o stávající majetek. Kapitálové výdaje také v průběhu let rostly, což poukazuje na snahu obce rozšiřovat svůj majetek. Jaké konkrétní položky ovlivňují celkové nárůsty běžných i kapitálových výdajů, se dozvíme z analýzy jednotlivých druhů výdajů.

#### *8.2.2.1 Analýza běžných výdajů*

Pro podrobnější analýzu výdajů jsem se rozhodla využít odvětvové třídění rozpočtu, protože ho považuji za výstižnější. To člení výdaje na 6 skupin:

- Skupina 1 – Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství,
- Skupina 2 – Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství,

- Skupina 3 – Služby pro obyvatelstvo,
- Skupina 4 – Sociální věci a politika zaměstnanosti,
- Skupina 5 – Bezpečnost státu a právní ochrana,
- Skupina 6 – Všeobecná veřejná správa a služby.

**Tab. č. 24: Struktura běžných výdajů obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč)**

| | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|---|---|---|---|---|
| **Skupina 1** | 304,08 | 405,06 | 387,41 | 285,58 |
| **Skupina 2** | 1 009,91 | 1 499,90 | 1 406,71 | 1 431,72 |
| **Skupina 3** | 2 496,58 | 3 255,55 | 3 274,18 | 4 107,65 |
| **Skupina 4** | 0,00 | 30,00 | 28,00 | 4,55 |
| **Skupina 5** | 81,94 | 192,48 | 158,71 | 150,71 |
| **Skupina 6** | 2 091,78 | 1 731,49 | 1 780,99 | 2 140,62 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Skupina 1** | 282,03 | 312,52 | 248,21 | 291,85 |
| **Skupina 2** | 2 331,43 | 1 562,03 | 1 909,57 | 3 074,57 |
| **Skupina 3** | 3 832,44 | 5 001,22 | 5 108,35 | 8 786,71 |
| **Skupina 4** | 10,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 |
| **Skupina 5** | 297,67 | 173,58 | 293,78 | 201,15 |
| **Skupina 6** | 1 614,76 | 2 061,93 | 2 690,61 | 2 754,23 |

*Zdroj: Vlastní zpracování dle závěrečných účtů 2007 – 2014 po konsolidaci.*

První skupina výdajů patří odvětví zemědělství, lesní hospodářství a rybářství, z čehož v pozorovaných letech obec Hořepník financovala pouze výdaje na lesní hospodářství, jakožto samotný vlastník lesů. Výdaje skupiny se vyvíjejí relativně konstantně a pokaždé jsou tvořeny dvěma skupinami položek. První z těchto výdajových položek tvoří Správa lesního hospodářství, která se pohybuje okolo 25 000Kč, což je mzda tzv. lesního hospodáře. Zbylé výdaje představuje položka Podpora ostatních produkčních činností, pod níž si lze představit běžné výdaje spojené s péčí o les. Spadají sem například výdaje na zalesňování, ochrana dřevin před škůdci, nákup pohonných hmot potřebných při práci v lese a zejména největší výdajovou položku tvoří těžební činnost.

Výdaje skupiny 2 - Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství, spolu s výdajovou skupinou 3 tvoří největší výdajové položky. U výdajové skupiny 2 využívá obec už mnohem více podrobnějšího členění. Zejména jde o financování pitné vody, odvádění a čištění odpadních vod, výdaje spojené s pozemní

komunikací – údržba silnic a výdaje na provoz veřejné silniční dopravy a výdaje na ubytování a stravování. Z uvedené tabulky je vidět, že k vysokému nárůstu této skupiny výdajů došlo v roce 2011, kdy toto zvýšení bylo způsobeno zejména částkou 783 260 Kč na opravu pozemních komunikací v místní části Březina a dále výdaji spojené s pořízením technologie na úpravu pitné vody. Druhé zvýšení výdajů pro odvětví průmyslu nastalo v roce 2013, kdy proběhla další etapa opravy pozemních komunikací v místní části Hořepník a bylo zapotřebí investovat do opravy čerpadel pro místní ČOV. V roce 2014 výdajová skupina 2 zaznamenala meziroční nárůst o cca 43 tisíc Kč, jimiž obec zaplatila opravu ČOV. Obecně se však skupina výdajů pro průmysl obdobně jako první skupina, udržuje na stejné úrovni bez větších výkyvů.

Třetí a zároveň největší a nejrozsáhlejší skupinou běžných výdajů je Skupina 3 – Služby pro obyvatelstvo. Do této skupiny se řadí výdajové položky Vzdělávání, Kultura, církve a sdělovací prostředky, Tělovýchova zájmová činnost, Zdravotnictví, Bydlení, komunální služby a územní rozvoj a Ochrana životního prostředí. Tato skupina výdajů má v průběhu sledovaného období rostoucí tendence. Nejnižší běžné výdaje na Služby pro obyvatelstvo byly v roce 2007, nejvyšší pak v letech 2012,2013 a 2014.

Meziroční zvýšení výdajů v roce 2008 o 758 970Kč bylo způsobeno především navýšením položky Ochrana životního prostředí – Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň, jež narostla oproti předchozímu roku o 371 600Kč. Tato částka sloužila pro vypracování projektové dokumentace a služby s tím spojené na projekt nového parku na náměstí a revitalizaci zeleně v místní části Vítovice. Podstatnou část navýšení výdajů tvořila také položka Tělovýchova a zájmová činnost s nárůstem 242 040Kč, které sloužily na rekonstrukci sportovních kabin na hřišti.

Běžné výdaje v roce 2009 mají obdobnou výši jako v předešlém roce, avšak při bližší analýze rozpočtu jsem zjistila, že struktura a výše výdajů jednotlivých položek jsou odlišné. Namísto zmíněných výdajů roku 2008 se zde objevilo profinancování částky 400 430Kč na Bydlení, služby a územní rozvoj. Tuto částku obec Hořepník vynaložila na nové osvětlení v místní části Březina. Zbývající nárůst výdajů tvořil výkup pozemků pro stavbu rodinných domů a nákup nových židlí a stolů do kulturního sálu.

V roce 2010 došlo u běžných výdajů skupiny 3 také ke značnému nárůstu. Meziroční nárůst ve výši 833 470 Kč způsobilo navýšení výdajů položky Vzdělávání, která se navýšila o cca 950 000 Kč. Z této částky byla financována rekonstrukce WC a sociálního zařízení v Mateřské škole, které je vzhledem k náročným požadavkům poměrně vysokým výdajem, který tvořil téměř polovinu zmíněné částky. Další výdaje na vzdělávání jsou v podstatě neinvestičními transfery od kraje, které obec pouze přeposílá na vlastní účet Základní a Mateřské školy. Tyto transfery objevují se v běžných výdajích až do roku 2014 (i následují) a jedná se například o dotace na sportovní akce, počítačovou gramotnost, vybavení moderními informačními technologiemi aj.

V roce 2011 a 2012 se u běžných výdajů třetí skupiny objevuje v položce Zdravotnictví částka 100 000 Kč,na místo obvyklé nuly. Zde se jednalo o výměnu oken zdravotního střediska. V roce 2012 se opětovně výdaje zvýšily, a to díky výdajům na zpracování územního plánu a pořízení nového osvětlení v hodnotě cca 480 000 Kč v části obce, kde proběhla předchozí rok oprava pozemní komunikace. Nového osvětlení se obec dočkala také v roce 2013, v souvislosti s další etapou oprav pozemních komunikací. Největší běžné výdaje za sledované období tvořila skupina 3 v roce 2014. V tomto roce byla financována proměna místního rozhlasu na bezdrátový přenos, výměna oken a střešní krytiny ZŠ v přibližné výši 2 498 000 Kč, oprava střechy a výměna kotle v MŠ 198 617 Kč.

Celkově vůbec nejnižší běžné výdaje má obec Hořepník na Skupinu 4 – Sociální věci a politika zaměstnanosti. V této skupině obec občas financuje výdajovou položku Osobní asistence, pečovatelská služba a podpora samostatného bydlení, a konkrétně se jedná o příspěvky na samostatné bydlení sociálně slabým občanům.

Druhou výdajovou skupinou s nízkými výdaji je Skupina 5 - Bezpečnost státu a právní ochrana. U této skupiny výdajů obec využívá zejména položku Požární ochrana v souvislosti se sborem dobrovolných hasičů, kteří tvoří okrsek SDH Hořepník, jenž je pomocnou výjezdní skupinou pro profesionální hasiče okresu. Převážná většina výdajů této skupiny byla profinancována za účelem nákupu a oprav požární techniky. V roce 2010 se k výdajům přidala částka na krizové řízení ve výši 1 700 Kč, v souvislosti s povodní. Další povodeň přišla

v roce 2013, kdy dosáhla 3. stupně povodňové aktivity a v této souvislosti obec vydala spolu s vypracováním krizového plánu na krizové řízení částku 128 543 Kč (z toho 108 900 Kč byla dotace od MŽP na povodňový plán).

Poslední skupinu běžných výdajů tvoří Všeobecná veřejná správa a služby. Tato skupina se pohybuje v rozmezí 1 731 000 – 2 754 0000 Kč. Do této skupiny se řadí například výdaje spojené s činností místní správy, volbami a pojištěním a nejvyšší položku tvoří výdaje na činnost místní správy.

#### *8.2.2.1 Analýza kapitálových výdajů*

Pro analýzu kapitálových výdajů jsem si zvolila druhové členění, které rozlišuje investiční výdaje na Seskupení položek 61 – Investiční nákupy a související výdaje a Seskupení položek 63 – Investiční transfery.

Investiční nákupy a související výdaje se v průběhu sledovaných let pohybovaly mezi 983 650 Kč až 8 338 320 Kč. Nejčastější účel těchto výdajů je výkup pozemků a jejich příprava na stavební parcely, včetně investic do technické infrastruktury s tím spojenou.

První znatelnější nárůst seskupení položek 61 byl v roce 2008, kdy obec investovala 274 410 Kč na ČOV a 206 260 Kč na systém úpravy pitné vody. V roce 2010 a 2011 pak navýšily rozpočet zejména investice na podporu individuální výstavby, tedy na vybavení stavebních parcel technickou infrastrukturou ve výši 2 030 000 Kč v roce 2010, a částkou 974 360 Kč v roce 2011. Znatelný meziroční nárůst o 1,5mil Kč v roce 2012 činily investice do bytového hospodářství. Konkrétně se jednalo o financování výstavby obecních a sociálních bytů, na které obec získala investiční dotace. Investice roku 2013 zahrnovaly opětovně především financování výstavby obecních a sociálních bytů ve výši 5 461 080 Kč, dále výdaje na zřízení víceúčelového hřiště ve výši 1 089 930 Kč a nákup lesní techniky v hodnotě 98 954 Kč. V roce 2014 obec vykoupila pozemky pro individuální výstavbu v celkové výši 3 750 000 Kč.

**Tab. č. 25 : Kapitálové výdaje obce Hořepník 2007 – 2014 (v tis. Kč)**

| | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|---|---|---|---|---|
| **Seskupení položek 61** | 1 226,23 | 1 878,80 | 983,65 | 2 487,33 |
| **Seskupení položek 63** | 41,00 | 50,00 | 48,00 | 52,00 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Seskupení položek 61** | 2 103,54 | 3 631,47 | 8 338,32 | 4 540,00 |
| **Seskupení položek 63** | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 |

*Zdroj: Vlastní zpracování dle závěrečných účtů 2007 – 2014 po konsolidaci.*

Investiční transfery měla obec Hořepník pouze v letech 2007 až 2010, kdy se jednalo financování věcných břemen společnosti EON.

## 8.3 Výsledek hospodaření a financování

Nyní představím výsledek hospodaření a financování obce Hořepník, který vychází z předešlých analýz rozpočtu. Na základě dat celkových příjmů a výdajů získám výsledek hospodaření za jednotlivé roky. Z toho výsledku lze následně vyvodit financování, které je součástí rozpočtové skladby jako Třída 8 – Financování. Tato rozpočtová třída zahrnuje finanční prostředky, které vznikly přebytkem rozpočtového hospodaření či jako schodek rozpočtu, vyjadřující schopnost či potřebu financování. Pro výpočet financování existuje základní rovnice rozpočtové skladby, porovnávající skutečně vyinkasované příjmy a skutečně profinancované výdaje, kterou jsem uvedla již v teoretické části této práce. Rovnice pro výpočet potřeby financování je následující:

**Příjmy – Výdaje = Přebytek (+) / Schodek (-) =**

**= minus (schopnost) / plus (potřeba)FINANCOVÁNÍ**

Obec Hořepník dosáhla největšího přebytku hospodaření v roce 2007 a to ve výši 1 419,18tis. Kč. V následujících sedmi letech dosáhla přebytku už pouze dvakrát, jinak byl rozpočet schodkový. Nejvyšší schodek rozpočtu byl v roce 2013 ve výši 7 015,71tis. Kč, který byl zapříčiněn vysokými náklady na financování výstavby nových obecních a sociálních bytů a obec splácela úvěr na tento záměr. Pro vyrovnání rozpočtového schodku využila obec v oblasti Financování peněžních prostředků na bankovních účtech a úhradu splátek dlouhodobých půjček.

U rozpočtu obce Hořepník není potřeba položky konsolidovat, protože obec využívá pouze Základní účet a neprovádí tedy převody mezi vlastními fondy.

**Tab. č. 26: Výsledek hospodaření a financování obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč)**

| | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|---|---|---|---|---|
| **Daňové příjmy** | 4 998,77 | 5 834,06 | 5 227,36 | 5 909,36 |
| **Nedaňové příjmy** | 2 179,52 | 1 595,48 | 1 927,14 | 1 854,21 |
| **Kapitálové příjmy** | 121,92 | 199,00 | 165,92 | 702,72 |
| **Přijaté dotace** | 1 329,49 | 1 067,43 | 1 444,43 | 2 022,88 |
| **Celkové příjmy** | 8 629,70 | 8 695,97 | 8 765,45 | 10 489,17 |
| **Běžné výdaje** | 5 984,29 | 7 114,48 | 7 036,00 | 8 120,83 |
| **Kapitálové výdaje** | 1 226,23 | 1 928,80 | 983,65 | 2 487,33 |
| **Celkové výdaje** | 7 210,52 | 9 043,28 | 8 019,65 | 10 608,16 |
| **Výsledek hospodaření** | 1 419,18 | -347,31 | 745,80 | -118,99 |
| **Změna stavu krátkodobých prostředků na bankovních účtech** | -995,05 | 680,21 | -595,98 | 718,99 |
| **Uhrazené splátky dlouhodobých přijatých půjčených prostředků** | -424,14 | -332,92 | -149,90 | -600,00 |
| **Financování (Třída 8)** | -1 419,19 | 347,29 | -745,88 | 118,99 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Daňové příjmy** | 5 631,07 | 5 570,84 | 7 478,95 | 7 574,00 |
| **Nedaňové příjmy** | 2 491,94 | 2 815,06 | 2 770,11 | 3 299,00 |
| **Kapitálové příjmy** | 504,90 | 185,53 | 169,41 | 102,00 |
| **Přijaté dotace** | 1 525,53 | 4 637,66 | 1 154 670 | 7 726,00 |
| **Celkové příjmy** | 10 153,44 | 13 209,09 | 11 573,13 | 18 701 |
| **Běžné výdaje** | 8 368,33 | 9 111,28 | 10 250,52 | 15 108,51 |
| **Kapitálové výdaje** | 2 103,54 | 3 631,47 | 8 338,32 | 4 540,47 |
| **Celkové výdaje** | 10 471,87 | 12 742,75 | 18 588,84 | 19 648,98 |
| **Výsledek hospodaření** | -318,43 | 466,34 | -7 015,71 | -947,98 |
| **Změna stavu krátkodobých prostředků na bankovních účtech** | 318,39 | -466,36 | 817,35 | 245,82 |
| **Uhrazené splátky dlouhodobých přijatých půjčených prostředků** | 0,00 | 0,00 | 6 198,34 | 702,16 |
| **Financování (Třída 8)** | 318,43 | -466,36 | 7 015,69 | 947,98 |

*Zdroj: Vlastní zpracování dle závěrečných účtů 2007 – 2014 po konsolidaci.*

# 9 FA(M)A hospodaření obce

Pro zhodnocení hospodaření obce lze také využít několik propočtových ukazatelů dle metody FAMA. V této diplomové práci bych ráda představila několik zajímavých ukazatelů týkající se finanční analýzy. Majetkovou analýzou se zabývat v této práci nebudu, protože oceňování obecního majetku je poměrně rozsáhlá problematika, která by sama o sobě vystačila na samostatnou diplomovou práci.

Nyní představím výsledky za jednotlivé ukazatele. Ukazateli, které jsem pro analýzu zvolila, jsou rozpočtové ukazatele týkající se příjmů (míra soběstačnosti, daňové příjmy na obyvatele, celkové příjmy na obyvatele, vlastní příjmy na obyvatele a míra závislosti na neopakovatelných příjmech), rozpočtové ukazatele týkající se výdajů – investiční podíl, celkové výdaje na obyvatele, ukazatele týkající se příjmů a výdajů zároveň – míra krytí běžných výdajů, hrubá úspora, čistá úspora, a také rozpočtové ukazatele dluhové služby.

***Rozpočtové ukazatele týkající se příjmů***

***1) Míra soběstačnosti***

Míra soběstačnosti vyjadřuje podíl vlastních příjmů v celkových příjmech. Z uvedené tabulky vyplývá, že vlastní příjmy tvoří přibližně 20% celkových příjmů. U obce Hořepník je míra soběstačnosti silně ovlivněna prodejem pozemků a také přijatými dotacemi. To dokazuje snížení míry soběstačnosti v roce 2012 a 2014, kdy se navýšili přijaté dotace na rekonstrukci ZŠ a MŠ a také na opravu pozemních komunikací a v roce 2013, kdy se výrazně snížili příjmy za poskytování služeb a výrobků. Výsledné míry soběstačnosti bych zhodnotila jako vyhovující, protože více jak polovinu příjmů (55 - 60%) tvoří příjmy daňové a tento poměr je dostačující.

**Tab. č. 27: Míra soběstačnosti obce Hořepník 2007-2014 (v Kč)**

| | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|---|---|---|---|---|
| **Příjmy z vlastní činnosti** | 1 697 850 | 1 449 190 | 1 875 970 | 1 840 480 |
| **Celkové příjmy** | 8 629 700 | 8 695 970 | 8 765 450 | 10 489 170 |
| **Míra soběstačnosti (%)** | 19,67% | 16,66% | 21,40% | 17,54% |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Příjmy z vlastní činnosti** | 2 398 790 | 2 411 440 | 1 777 830 | 2 659 800 |
| **Celkové příjmy** | 10 153 440 | 13 209 090 | 11 573 130 | 18 701 000 |
| **Míra soběstačnosti (%)** | 23,62% | 18,25% | 15,36% | 14,22% |

*Zdroj: Vlastní zpracování.*

### *2) Daňové příjmy na obyvatele*

Daňové příjmy na obyvatele ukazují míru daňové vytíženosti na 1 obyvatele. Vypočítají se jako podíl celkových daňových příjmů na počtu obyvatel. Tyto příjmy jsou do jisté míry pravidelnými příjmy, které může obec využít na krytí běžných provozních výdajů. V následující tabulce je zřetelně vidět, jak se navýšili daňové příjmy v přepočtu na 1 obyvatele v souvislosti s novelou RUD 2008 a následně pak od roku 2013, kdy se do příjmů promítl příspěvek na školství, dříve poskytovaný jako nedaňový transfer od územních celků.

**Tab. č. 28: Daňové příjmy na obyvatele obce Hořepník 2007-2014 (v Kč)**

| | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|---|---|---|---|---|
| **Daňové příjmy celkem** | 4 998 770 | 5 834 060 | 5 227 360 | 5 909 360 |
| **Počet obyvatel** | 632 | 633 | 644 | 621 |
| **Daňové příjmy/obyvatele** | 7 909 | 9 217 | 8 117 | 9 516 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Daňové příjmy celkem** | 5 631 070 | 5 570 840 | 7 478 952 | 7 574,00 |
| **Počet obyvatel** | 615 | 613 | 625 | 636 |
| **Daňové příjmy/obyvatele** | 9 156 | 9 073 | 11 966 | 11 909 |

*Zdroj: Vlastní zpracování.*

### *3) Celkové rozpočtové příjmy na obyvatele (v Kč)*

Tento ukazatel vyjadřuje podíl celkových příjmů a počtu obyvatel a udává tak celkovou finanční sílu municipality. Nevýhodou tohoto ukazatele je to, že zahrnuje vnější finanční zdroje, tedy úvěry, dotace a neinvestiční transfery od územních celků či státu.

Celkové příjmy na obyvatele se v obci Hořepník v prvních třech sledovaných letech pohybovaly okolo 13 600Kč/na obyvatele, a od roku 2011měly vzrůstající tendenci. Tu způsobilo právě zahrnutí cizích zdrojů, jejichž výše také rok od roku vzrůstala. Výše a vývoj celkových příjmů na obyvatele je na optimální úrovni, a pokud je porovnáme s daňovými příjmy na obyvatele, je jasně vidět, že právě daňové příjmy tvoří hlavní část příjmů.

**Tab. č. 29: Celkové rozpočtové příjmy na obyvatele obce Hořepník 2007-2014 (v Kč)**

| | **2007** | **2008** | **2009** | **2010** |
|---|---|---|---|---|
| **Celkové příjmy** | 8 629 700 | 8 695 970 | 8 765 450 | 10 489 170 |
| **Počet obyvatel** | 632 | 633 | 644 | 621 |
| **Celkové příjmy/ obyvatele** | 13 655 | 13 738 | 13 611 | 16 891 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Celkové příjmy** | 10 153 440 | 13 209 090 | 11 573 130 | 18 701 000 |
| **Počet obyvatel** | 615 | 613 | 625 | 636 |
| **Celkové příjmy/ obyvatele** | 16 510 | 21 548 | 18 517 | 29 404 |

*Zdroj: Vlastní zpracování.*

### *4) Vlastní příjmy na obyvatele (v Kč)*

Vlastní příjmy na obyvatele jsou v podstatě celkové příjmy na obyvatele očištěné od vnějších finančních zdrojů. Tento ukazatel má větší vypovídající schopnost, díky tomu, že zahrnuje pouze vlastní příjmy, takže nedochází ke zkreslení výsledků nepravidelnými příjmy v podobě dotací či úvěrů. Z tohoto důvodu je také ukazatelem vhodnějším pro srovnání jednotlivých obcí mezi sebou.

Vlastní příjmy na obyvatele v obci Hořepník se ve sledovaném období pohybují v rozmezí 11 – 17 000 Kč. Nejnižší vlastní příjmy na obyvatele měla obec v roce 2009 a následně i 2007, kdy se pohybovaly pod hranicí 12 000 Kč na obyvatele. Naopak nejvyšší vlastní příjmy na obyvatele byly v roce 2013 a 2014,

kdy byl také největší nárůst těchto příjmů za sledované roky. Toto navýšení způsobila opět reforma rozpočtového určení daní, platná od roku 2013.

**Tab. č. 30: Vlastní příjmy na obyvatele obce Hořepník 2007-2014 (v Kč)**

| | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|---|---|---|---|---|
| **Vlastní příjmy** | 7 300 210 | 7 628 540 | 7 321 020 | 8 466 290 |
| **Počet obyvatel** | 632 | 633 | 644 | 621 |
| **Vlastní příjmy/ obyvatele** | 11 550 | 12 051 | 11 368 | 13 633 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Vlastní příjmy** | 8 627 910 | 8 571 430 | 10 418 466 | 10 975 000 |
| **Počet obyvatel** | 615 | 613 | 625 | 636 |
| **Vlastní příjmy/ obyvatele** | 14 029 | 13 983 | 16 670 | 17 256 |

*Zdroj: Vlastní zpracování.*

### *5) Míra závislosti na neopakovatelných příjmech (v %)*

Neopakovatelné příjmy tvoří rozdíl mezi celkovými a běžně se opakujícími příjmy a jsou to ty příjmy, které se nemusí v následujících letech opakovat a které většinou slouží k profinancování ojedinělých a zároveň většinou i poměrně vysokých výdajů. Míra závislosti na neopakovatelných příjmech se vypočítá následovně: [1- (Běžně se opakující příjmy / Příjmy celkem)]*100 = (%). Jejich výše a vývoj ve sledovaném období zobrazuje následující tabulka:

**Tab. č. 31: Míra závislosti na neopakovatelných příjmech obce Hořepník 2007-2014 (v %)**

| | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|---|---|---|---|---|
| **Běžně se opakující příjmy** | 7 415 800 | 8 099 680 | 8 213 760 | 9 461 720 |
| **Celkové příjmy** | 8 629 700 | 8 695 970 | 8 765 450 | 10 489 170 |
| **Míra závislosti** | 14,07% | 6,85% | 6,29% | 9,80% |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Běžně se opakující příjmy** | 9 380 390 | 9 588 440 | 10 302 452 | 10 238 250 |
| **Celkové příjmy** | 10 153 440 | 13 209 090 | 11 573 130 | 18 701 000 |
| **Míra závislosti** | 7,61% | 27,41% | 10,97% | 45,25% |

*Zdroj: Vlastní zpracování.*

Míra závislosti na neopakovatelných příjmech pohybuje mezi 6,28% a 45,25%. Radikální změnu míry závislosti na neopakovatelných příjmech v roce 2012 a 2014 ovlivnily právě dotace na neobvyklé výdaje v podobě vybudování

domu se sociálními a obecními byty, oprava pozemních komunikace, dotace na bezdrátový rozhlas a zejména dotace na rekonstrukci MŠ a ZŠ. Mimo tyto výkyvy se dá běžná míra závislosti na neopakovatelných příjmech obce Hořepník označit za velmi nízkou, což je pozitivní výsledek, pokud obec nezapomíná kromě běžného provozu financovat také investice do budoucího rozvoje. Zda je tento výsledek pozitivní či negativní, ukáže následující ukazatel investičního podílu.

***Rozpočtové ukazatele týkající se výdajů***

***6) Investiční podíl (%)***

Tento ukazatel vyjadřuje podíl kapitálových výdajů na celkových výdajích a z jeho výsledků lze usuzovat, do jaké míry daná municipalita investuje do svého rozvoje a reprodukce majetku. Při zdravém rozvoji by se hodnota investičního podílu měla pohybovat nad 25%. To je signalizací, že obec vynakládá dostatek kapitálových výdajů na svůj rozvoj. Výsledek pod 20% obecně znamená, že investiční výdaje nejsou na takové úrovni, aby se obecní majetek nějakým způsobem zhodnocoval a rozvíjel. Avšak je zapotřebí nahlížet na tyto výsledky jako na celek alespoň ve střednědobém horizontu 3-5 let, protože realizace většího investičního projektu v jednom roce může způsobit velký pokles investičních výdajů v roce dalším. Jednotlivé investiční podíly obce Hořepník v letech 2007 až 2014 zobrazuje následující tabulka:

**Tab. č. 32: Investiční podíl obce Hořepník 2007-2014 (v %)**

| | **2007** | **2008** | **2009** | **2010** |
|---|---|---|---|---|
| **Investiční výdaje** | 1 226 230 | 1 928 800 | 983 650 | 2 487 330 |
| **Celkové výdaje** | 7 210 520 | 9 043 280 | 8 019 650 | 10 608 160 |
| **Investiční podíl** | 17,01% | 21,33% | 12,27% | 23,45% |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Investiční výdaje** | 2 103 540 | 6 631 470 | 8 338 318 | 4 540 000 |
| **Celkové výdaje** | 10 471 870 | 12 742 750 | 18 588 835 | 19 650 000 |
| **Investiční podíl** | 20,01% | 52,04% | 44,86% | 23,10% |

*Zdroj: Vlastní zpracování.*

Nejmenší investiční podíly měla obec Hořepník v letech 2007 a 2009, kdy se nacházely pod hranicí 20%. V roce 2007 však byl tento nízký poměr investic způsoben také tím, že v předchozím roce 2006 obec měla vyšší investiční výdaje na

solární panely Základní školy. Naopak nejvyšší výdaje do investic obec vydala v letech 2012 a 2013, kdy se realizovala výstavba domu se sociálními a startovacími byty a také se realizoval projekt víceúčelového hřiště. Mimo zmíněné a odůvodněné výkyvy se investiční podíl pohybuje nad 20%, což je dobrá známka toho, že obec Hořepník svůj majetek neustále rozvíjí a zhodnocuje. Tento výsledek bych s ohledem na velikost obce Hořepník označila za výborný.

***7) Celkové výdaje na obyvatele (v Kč)***

Celkové výdaje v přepočtu na jednoho obyvatele mají v obci Hořepník v průběhu sledovaného období stoupající trend. První vysoký meziroční nárůst zaznamenal rok 2012, kdy došlo k navýšení běžných i kapitálových výdajů, a vůbec nejvyšší meziroční nárůst přinesl rok 2013. Celkové výdaje na obyvatele v jednotlivých letech představuje následující tabulka.

**Tab. č. 32: Celkové výdaje na obyvatele obce Hořepník 2007-2014 (v Kč)**

| | **2007** | **2008** | **2009** | **2010** |
|---|---|---|---|---|
| **Celkové výdaje** | 7 210 520 | 9 043 280 | 8 019 650 | 10 608 160 |
| **Počet obyvatel** | 632 | 633 | 644 | 621 |
| **Celkové výdaje na obyvatele** | 11 409 | 14 286 | 12 453 | 17 082 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Celkové výdaje** | 10 471 870 | 12 742 750 | 18 588 835 | 19 650 000 |
| **Počet obyvatel** | 615 | 613 | 625 | 636 |
| **Celkové výdaje na obyvatele** | 17 027 | 20 788 | 29 742 | 30 896 |

*Zdroj: Vlastní zpracování.*

Pro zajímavost ještě uvádím srovnání celkových výdajů a celkových příjmů v letech 2007 – 2014. Příjmy a výdaje na obyvatele se pohybují v obdobné výši, rozdíl mezi těmito položkami se pohybuje do 2 000Kč na obyvatele. V průběhu analyzovaných let však většinou došlo k přesahu výdajů nad příjmy, což jistě není pro hospodaření s rozpočtem dobré. Pochopitelné to je v letech, kdy došlo k velkým investicím, které se opakují jednou za mnoho let (např. nová střecha pro MŠ), jako například v roce 2013 a 2014. V celkovém porovnání příjmů a výdajů je však tento rozdíl značný a obec ho musí vykrývat buď vlastními rezervami z minulých let, čímž se připravuje o finanční zdroje, které by mohla investovat, nebo musí tento schodek hradit pomocí vnějších zdrojů. Doporučením jak

předcházet této nevítané bilanci je snažit se zvýšit příjmy obce, zejména pak vlastní příjmy, které může obec nejvíce ovlivnit.

**Tab. č. 33: Celkové příjmy a celkové výdaje na obyvatele obce Hořepník 2007-2014 (v Kč)**

| | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|---|---|---|---|---|
| **Celkové příjmy na obyv.** | 13 655 | 13 738 | 13 611 | 16 981 |
| **Celkové výdaje na obyv.** | 11 409 | 14 286 | 12 453 | 17 082 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Celkové příjmy na obyv.** | 16 510 | 21 548 | 18 517 | 29 404 |
| **Celkové výdaje na obyv.** | 17 027 | 20 788 | 29 742 | 30 896 |

*Zdroj: Vlastní zpracování.*

**Graf č. 3: Porovnání celkových příjmů a výdajů na obyvatele**

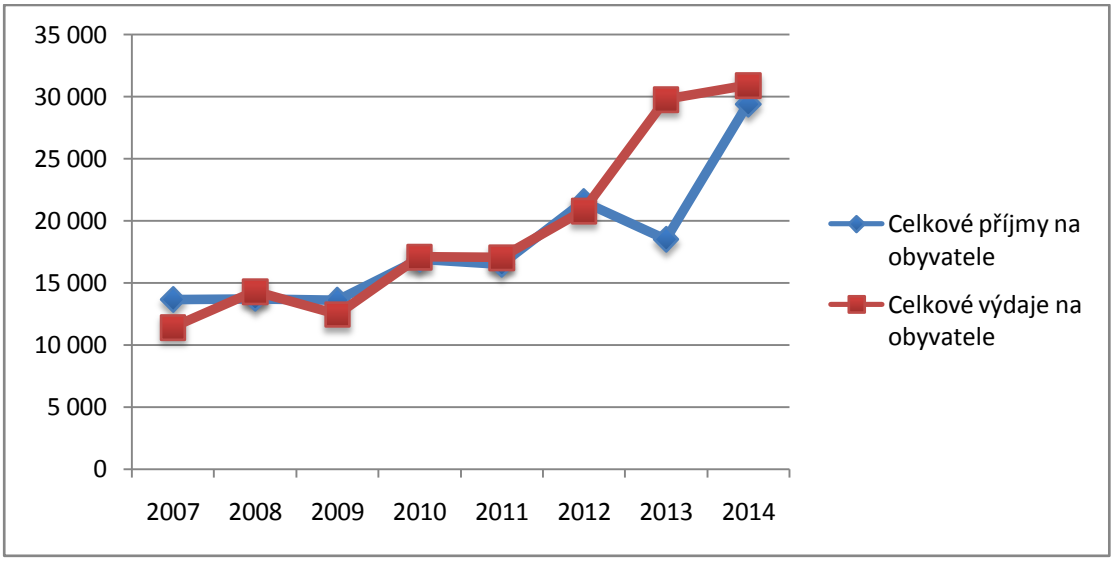


*Zdroj: Vlastní zpracování.*

***Rozpočtové ukazatele týkající se příjmů a výdajů zároveň***

***8) Míra krytí běžných výdajů (%)***

Míra krytí běžných výdajů se vypočítá jako podíl běžných výdajů na běžně se opakujících příjmech. Výsledný koeficient nám pak říká, kolik procent z běžných příjmů obec profinancuje v běžných výdajích. Standardně by se tento koeficient neměl dostat nad hranici 100%, ovšem při nenadálých událostech, jako je například povodeň může obecní rozpočet tuto hranici lehce přesáhnout. Míru krytí běžných výdajů v obci Hořepník znázorňuje následující tabulka.

**Tab. č. 34: Míra krytí běžných výdajů obce Hořepník 2007-2014 (v Kč)**

| | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|---|---|---|---|---|
| **Běžné výdaje** | 5 984 290 | 7 114 480 | 7 036 000 | 8 120 830 |
| **Běžně se opakující příjmy** | 7 415 800 | 8 099 680 | 8 213 760 | 9 461 720 |
| **Míra krytí běžných výdajů** | 80,70% | 87,84% | 85,66% | 85,83% |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Běžné výdaje** | 8 368 330 | 9 111 280 | 10 250 517 | 15 110 000 |
| **Běžně se opakující příjmy** | 9 380 390 | 9 588 440 | 10 302 452 | 10 238 250 |
| **Míra krytí běžných výdajů** | 89,21% | 95,02% | 99,50% | 147,58% |

*Zdroj: Vlastní zpracování.*

Míra krytí běžných výdajů z běžných příjmů je v jednotlivých letech, s výjimkou roku 2014, ve standardních mezích, tedy pod 100%. To opět potvrzuje předešlé výsledky, že představitelé obce umí efektivně plánovat rozpočet a také realizovat jednotlivé položky rozpočtu dle plánu. Výkyv v roce 2014, kdy běžné výdaje převýšily běžné příjmy o přibližně 50%, způsobily výdaje na rekonstrukci střechy MŠ a ZŠ.

### *9) Hrubá úspora (v Kč)*

Hrubá úspora je rozdílná částka mezi celkovými příjmy a běžnými výdaji. Výsledná hodnota tedy udává, jakou výši z příjmů obec neprofinancovala na běžné výdaje například na provoz a opravu majetku, a které může využít na investice. Nevýhodou tohoto ukazatele je zahrnutí celkových příjmů, tedy i externích zdrojů, které mohou být určeny například právě na opravu majetku, např. na opravu pozemních komunikací.

**Tab. č. 35: Hrubá úspora obce Hořepník 2007-2014 (v Kč)**

| | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|---|---|---|---|---|
| **Běžné výdaje** | 5 984 290 | 7 114 480 | 7 036 000 | 8 120 830 |
| **Celkové příjmy** | 8 629 700 | 8 695 970 | 8 765 450 | 10 489 170 |
| **Hrubá úspora** | 2 645 410 | 1 581 490 | 1 729 450 | 2 368 340 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Běžné výdaje** | 8 368 330 | 9 111 280 | 10 250 517 | 15 110 000 |
| **Celkové příjmy** | 10 153 440 | 13 209 090 | 11 573 130 | 18 701 000 |
| **Hrubá úspora** | 1 785 110 | 4 097 810 | 1 322 613 | 3 591 000 |

Hrubá úspora se v daných letech pohybuje v rozmezí 1 322 tis. – 4 097 tis. Kč. Nejvyšší hrubá úspora byla v letech 2012 a 2014, kdy obec získala vůbec nejvyšší dotace. Ve výpočtu ukazatele se však projevují úvěry, takže vypovídající schopnost není tak přesná, jako u ukazatele čisté úspory.

***10) Čistá úspora (v Kč)***

Ukazatel čisté úspory je tedy hrubá úspora očištěná od vnějších zdrojů financování. Výpočet čisté úspory je následující: Celkové příjmy- Běžné výdaje- Splátky úvěrů a půjček. Získaný výsledek nám pak říká, kolik skutečně obec daný rok ušetřila finančních prostředků, které má k dispozici na investování. Výsledky jednotlivých let představuje následující tabulka:

**Tab. č. 36: Čistá úspora obce Hořepník 2007-2014 (v Kč)**

| | **2007** | **2008** | **2009** | **2010** |
|---|---|---|---|---|
| **Hrubá úspora** | 2 645 410 | 1 581 490 | 1 729 450 | 2 368 340 |
| **Splátky úvěrů a půjček** | 424 140 | 332 920 | 149 900 | 600 000 |
| **Čistá úspora** | 2 221 270 | 1 248 570 | 1 579 550 | 1 768 340 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Hrubá úspora** | 1 785 110 | 4 097 810 | 1 322 613 | 3 591 000 |
| **Splátky úvěrů a půjček** | 0 | 0 | 264 063 | 702 160 |
| **Čistá úspora** | 1 785 110 | 4 097 810 | 1 058 550 | 2 888 840 |

*Zdroj: Vlastní zpracování.*

Nejnižší čisté úspory dosáhla obec Hořepník v roce 2008 a naopak nejvyšší v roce 2012. Tento výsledek ovlivňují vysoké příjmy v podobě investičních dotací, které byly v roce 2012 a 2014 nejvyšší. Protože výše splátek úvěrů a půjček není natolik vysoká, aby došlo k výraznějšímu zkreslení mezi hrubou a čistou úsporou, rozdíl mezi hrubou a čistou úsporou obce Hořepník není nijak markantní, jak tomu může být například u měst.

Při porovnání s kapitálovými výdaji je vidět, že obec většinu čisté úspory opravdu zase investuje. Pokud nastane případ, kdy kapitálové výdaje převyšují čistou úsporu, pak musí obec využít své prostředky z přebytku minulých let nebo využít vnější zdroje financování v podobě úvěrů a půjček.

**Tab. č. 37: Kapitálové výdaje obce Hořepník 2007-2014 (v Kč)**

| | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|---|---|---|---|---|
| **Kapitálové výdaje** | 1 226 230 | 1 928 800 | 983 650 | 2 487 330 |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Kapitálové výdaje** | 2 103 540 | 3 631 470 | 8 338 320 | 4 540 470 |

*Zdroj: Vlastní zpracování dle závěrečných účtů 2007 – 2014 po konsolidaci.*

### *11) Relativní dluhová služba*

Ukazatel relativní dluhové služby stanovilo Ministerstvo Financí jako podíl dluhové služby a dluhové základny. Dluhovou službu tvoří celkové roční splátky a dluhovou základnou jsou běžně se opakující příjmy, protože se předpokládá, že právě z nich obce hradí dané úvěry. Výslednou míru zadlužení obce Hořepník v období 2007 – 2014 ukazuje následující tabulka:

**Tab. č. 38: Relativní dluhová služba obce Hořepník 2007-2014 (v %)**

| | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 |
|---|---|---|---|---|
| **Celkové roční splátky** | 424 140 | 332 920 | 149 900 | 600 000 |
| **Běžně se opakující příjmy** | 7 415 800 | 8 099 680 | 8 213 760 | 9 461 720 |
| **Zadlužení obce** | 5,72% | 4,11% | 1,82% | 6,34% |
| | **2011** | **2012** | **2013** | **2014** |
| **Celkové roční splátky** | 0 | 0 | 264 063 | 702 160 |
| **Běžně se opakující příjmy** | 9 380 390 | 9 588 440 | 10 302 452 | 10 238 250 |
| **Zadlužení obce** | 0% | 0% | 2,56% | 6,86% |

*Zdroj: Vlastní zpracování.*

Co se týče jednotlivých splátek, je z tabulky patrné, že v roce 2010 obec splácela nový úvěr, jehož účelem bylo financování výdajů na víceúčelové hřiště. Stejně tak i v letech 2013 a 2014, kdy si vzala úvěr na financování zateplení a výměnu oken v Mateřské a Základní škole, realizované v roce 2015. Ukazatel zadlužení je velmi nízký a nepředstavuje tedy pro hospodaření obce v následujících letech riziko. Výsledek relativní dluhové služby je velmi dobrý, což je pozitivní zpráva pro obec, zejména pokud plánuje v následujících letech využít úvěr na realizaci nějaké investice či projektu.

# 10 Shrnutí analýzy hospodaření a financování

Největší podíl na příjmech obecního rozpočtu měli ve všech sledovaných letech příjmy daňové, které tvoří v průměru sledovaného období 60% celkových příjmů. V daňových příjmech obce Hořepník jsou zřetelné změny v letech 2008, 2012 a 2013, které vyvolaly jednotlivé novely rozpočtového určení daní. Druhou největší skupinou příjmů jsou pro obec Hořepník příjmy nedaňové s 20% podílem v celkových příjmech. Zbylé příjmy jsou tvořeny přijatými dotacemi a také kapitálovými příjmy, které jsou vůbec nejnižší příjmovou položkou.

Z hlediska výdajů tvoří největší část běžné výdaje s 80% podílem na celkových výdajích. Zbývajících 20% rozpočtových výdajů tvoří pak výdaje kapitálové. Co se týče plánování a plnění rozpočtu, je obec velice dobře schopna předpovídat své příjmy a výdaje a plnit rozpočet po změnách. To dokazují i velice nepatrné odchylky v plnění, které se pohybují v rozmezí +/- 1%.

Ačkoli rozpočet obce Hořepník byl v letech 2008,2010,2011,2013 a 2014 schodkový, většinu schodku byla obec schopna sama vyrovnat díky vlastním úsporám z minulých let, což je velice pozitivní. I z analýzy hospodaření a financování dle ukazatelů metody FAMA vyplynulo, že financování a hospodaření obce je na velmi dobré úrovni. Obec má dostačující míru soběstačnosti, která se pohybuje v rozmezí 16% - 24%. Optimální míra soběstačnosti obcí by se měla pohybovat okolo 20%, což vychází z toho, že přibližně 60% příjmů samosprávy by měla tvořit příjmy daňové, 20% vlastní příjmy a zbylých 20% pak přijaté dotace.

Závislost na finančních prostředcích z dotací vyjadřuje ukazatel míry závislosti na neopakovatelných příjmech, který se běžně pohybuje u obce Hořepník do 10%. Výjimku tvořily roky 2012 a 2014 kdy obec získala dotace na vybudování obecních a sociálních bytů, a také na rekonstrukci ZŠ a MŠ.

Pokud se zaměříme na podíl investic v rozpočtu, pak lze opět konstatovat, že je obec dobrým hospodářem, který investuje do svého rozvoje. Optimální míra investic by se opět měla pohybovat mezi 20 až 30%, což Hořepník naplnil a v letech 2012 a 2013 dosáhl svého maxima v řádu 50% podílu, kdy obec investovala do zmíněného budování bytů. V souvislosti s investicemi jsem se také

zaměřila na ukazatel relativní dluhové služby. Ta dosáhla nejvýše 6,86% v roce 2014, což je velice zdařilý výsledek, opětovně dokazující výbornou schopnost zastupitelů při plánování financování rozpočtu. Z výsledků provedených analýz financování a hospodaření obce Hořepník je nyní potřeba, jak jsem slibovala už v první části diplomové práce, reflektovat tyto výsledky do závěrečné analýzy SWOT.

**Tab. č. 38: Analýza SWOT**

| S | W |
|---|---|
| Aktualizovaný územní plán | Záplavové území |
| Zastavitelné plochy pro bydlení | Zhoršená dostupnost obce s rozšířenou působností |
| Zastavitelné plochy pro výrobu | Dopravní obslužnost (zejména víkendy, svátky, prázdniny) |
| Existence zdravotního střediska | Nedostatek pracovních příležitostí |
| Nově zrekonstruovaná školská zařízení | Úbytek stavebních parcel, do budoucna hrozící nedostatek |
| Společenský a kulturní život | Nevyužití stavebních parcel a objektů v Březině a Mašovicích |
| NATURA 2000 | Nízký počet žáků ZŠ – nízká atraktivita ZŠ |
| Vybavenost obce | Počet podnikatelů |
| Opravené pozemní komunikace | Omezené interní finanční zdroje obce pro realizaci větších projektů |
| Nízká dluhová služba | Nízká atraktivita místních částí Březina a Mašovice |
| Vytváření finančních rezerv | Nevyužívané prostory na zdravotním středisku |
| Investice do rozvoje obce | Využití kinosálu a posilovny |
| Naplněná kapacita MŠ | Dopravní dostupnost Mašovic |
| Nabídka startovacích a sociálních bytů | NATURA 2000 |
| Nabídka sportovních možností | Absence sociální infrastruktury pro seniory |

| | |
|---|---|
| Atraktivita obce pro mladé rodiny | Kvalitní půdní fond |
| Moderní vybavení školy a školky | Nízký rozvoj občanské vybavenosti |
| Nabídka prostor k podnikání | Zhoršená dopravní dostupnost v zimě (omezené možnosti údržby silnic – řeka Trnávka) |
| Kvalitní půdní fond | |
| Podnikání obce | |
| **O** | **T** |
| Rozvoj drobného podnikání | Snižování předproduktivní složky obyvatel |
| Častější dopravní spojení | Stárnutí obyvatelstva |
| Využití zdravotního střediska | Odliv kvalifikované pracovní síly |
| Mladé rodiny s dětmi | Odchod lékařů |
| Rozšíření podnikatelské činnosti obce | Odchod učitelů |
| Nabídka prostor k podnikání | Migrace obyvatelstva do měst |
| Využití dotací | Zánik ZŠ z důvodu nízkého počtu žáků |
| Naplnění kapacity ZŠ | Zánik MŠ z důvodu nízkého počtu žáků |
| Zvýšení atraktivity ZŠ | Nízký zájem o letní koncerty – zrušení parketu |
| Zvýšení atraktivity místních částí Mašovice a Březina | Zrušení obchodů se smíšeným zbožím |

*Zdroj: Vlastní zpracování.*

Po vyhodnocení výsledků analýzy hospodaření a financování obce Hořepník je zřejmé, že obec většinu svých příjmů vydá na běžné výdaje a na financování větších projektů potřebuje úvěry. Do budoucna by tedy obec měla navýšit své vlastní příjmy. Pro navýšení příjmů v krátkodobém časovém horizontu by zastupitelstvo mohlo uvážit navýšení místních poplatků a zejména pak na daň z nemovitosti, která je v současné době v obci stanovena na koeficientu 1. V tomto směru je však potřeba, aby zastupitelstvo postupovalo poměrně opatrně a přiměřeně, protože jak vyplynulo i z dotazníkového šetření, tak 68% respondentů označilo výši místních poplatků za optimální, a pouze 5% by nevadilo mírné navýšení. Ačkoli se v současné době místní poplatky pohybují pouze ve výši nákladů (např. vodné a stočné), nepřiměřené navýšení by mohlo mít za následek snížení atraktivity obce k bydlení a podnikání. V rámci problematiky místních poplatků a snížené atraktivity místních částí Březina a Mašovice navrhuji, aby se

pro zvýšení atraktivity k bydlení v místních částech Březina a Mašovice snížila sazba místních poplatků obecně závaznou vyhláškou, a to přibližně o 20%.

Další možností navýšení vlastních příjmů je zaměřit se na méně využívané prostory – konkrétně například posilovnu či nevyužitou ordinaci po na zdravotním středisku, které by bylo vhodnější nabídnout jako nebytové prostory k drobnému podnikání, což by ocenily i občané, jak vyplynulo z dotazníkového šetření.

V krátkodobém horizontu by také obec mohla vybudovat garáže, které by pronajímala občanům. Tuto možnost by zajisté ocenili zejména lidé bydlící v bytových domech a v nových obecních bytech, kde není příliš velký prostor pro parkování osobních aut, který by odpovídal požadavkům současné doby (tzn. průměrně na jednu bytovou jednotku připadají dvě osobní auta, které jsou nezbytně nutné k dojížďce za zaměstnáním, většině občanů totiž nevystačuje k dopravě četnost autobusových spojení).

Z dlouhodobějšího hlediska navrhuji realizovat projekt výstavby bytů pro seniory. Tento návrh považuji za přínosný, jelikož si myslím, že se obec v posledních letech zaměřovala na zvýšení atraktivity obce pro mladou generaci (rekonstrukce MŠ, ZŠ, výstavba startovacích bytů pro mladé, vybudování víceúčelového hřiště, vybudování dětského hřiště v roce 2015) a bylo by tedy vhodné se také zaměřit na podporu kvalitního života seniorů, a to nejen místních občanů, ale i dalších seniorů z okolních obcí. Tento návrh představím podrobněji v následující kapitole.

# 11 Návrh projektu

Spolu s přibývajícím věkem se snižují celkové finanční a fyzické možnosti starších osob na údržbu svých domů, i když jsou po zdravotní stránce v dobrém stavu a nepotřebují denní lékařskou péči. A právě této skupině obyvatel by obec mohla nabídnout možnost bydlení v bytech vybudovaných právě pro seniory.

Pro vybudování zmíněného bydlení osobně navrhuji využít objekt fary, který by byl svou rozlohou a umístěním pro tento záměr velmi ideálním místem. Farnost patří v současné době římskokatolické církvi v Červené Řečici (u Pelhřimova), která jej nijak aktivně nevyužívá a ani neopravuje, tudíž je stavba v chátrajícím stavu a již dlouhá léta je „ostudou“ obce, ačkoli ta ji nevlastní. Pro názornost přikládám fotografii fary:

**Obr. č. 3: Objekt farnosti v obci Hořepník**

*Zdroj: Vlastní fotografie.*

Tento objekt se spolu s vlastní zahradou rozkládá na výměře 929 $m^2$, z čehož je přibližně 150 $m^2$ prostor zahrady a již v minulosti byl využíván jako bytové prostory. Jeho umístění je pro starší občany naprosto ideální, protože se nachází v přímé blízkosti dvou obchodů se smíšeným zbožím (jeden z nich je možno vidět na fotografii), zdravotnímu středisku, poště i autobusovým zastávkám. Pro představu uvádím fotografii leteckého snímku:

**Obr. 4: Objekt farnosti v obci Hořepník, letecký snímek**

*Zdroj:Mapy.cz ,dostupné z:* [http://mapy.cz/zakladni?vlastni-body&x=15.1066176&y=49.5132521&z=19&box=1&base=ophoto&ut=Nov%C3%BD%20bod&uc=95yyLxUiBs&ud=N%C3%A1m.%20Prof.%20Bechyn%C4%9B%2052%2C%20Ho%C5%99epn%C3%ADk%2C%20394%2021%2C%20okres%20Pelh%C5%99imov](http://mapy.cz/zakladni?vlastni-body&x=15.1066176&y=49.5132521&z=19&box=1&base=ophoto&ut=Nov%C3%BD%20bod&uc=95yyLxUiBs&ud=N%C3%A1m.%20Prof.%20Bechyn%C4%9B%2052%2C%20Ho%C5%99epn%C3%ADk%2C%20394%2021%2C%20okres%20Pelh%C5%99imov)

.

Obec by zde mohla vytvořit celkem dvanáct bytových jednotek s vlastním sociálním zařízením o průměrné velikosti bytové jednotky 40 $m^2$. Zdůrazňuji slovo průměrné velikosti, protože některé by byly určeny pro jednotlivce (navrhuji sedm bytů) a zbývajících pět bytů pro páry, podle čeho by se i odvozovala velikost jednotlivých bytových prostor. Z nadstandardního vybavení by bylo potřeba umožnit obyvatelům pouze bezbariérový přístup do druhého patra. Zbylé nevyužité prostory by se mohli pak využít například jako pracovní dílna, prostory pro úschovu nářadí či jako společenská místnost s krbem. Výhodou tohoto objektu je rozhodně přilehlá zahrada, kterou by obyvatelé mohli využít nejen pro relaxaci ale také pro zahrádkaření.

Co se týče samotné realizace projektu, považuji vzhledem k rozpočtu obce zahájit rekonstrukci nejdříve v roce 2019 a to z toho důvodu, že obec bude mít možnost v roce 2016 doplatit úvěr z roku 2015 na zateplení ZŠ a MŠ a po dobu alespoň dvou následujících let nezatěžovat rozpočet schodkem ale vytvářet rezervy do následujících let. Z hlediska financování tohoto projektu budu vycházet z čísel,

která se týkala rekonstrukce domu pro startovací a sociální byty (celkem 9 bytů, budova byla taktéž odkoupena obcí, celková výměra 825m$^2$), realizovaná v roce 2013. Tato rekonstrukce stála celkově přibližně 10.000.000 Kč, z čehož 27,5% (tedy 2.750.000Kč) získala obec jako dotaci. Ze zbývajících 7.250.000Kč obec proinvestovala 6.000.000Kč z vlastních zdrojů a 1.250.000Kč financovala pomocí úvěru, který byla schopna umořit během následujících dvou let. Předpokládané náklady na odkoupení budovy farnosti a rekonstrukci bych odhadla na částku 13.500.000Kč. Pokud by se obci opětovně podařilo získat na vybudování bytů dotaci jako u předchozího příkladu ve výši 27,5%, pak by tato dotace mohla činit 3.712.500 a obci by zbývaly náklady ve výši 9.787.500Kč. Kdyby i nyní obec Hořepník byla schopna financovat 6.000.000Kč z vlastních rezerv, čekal by ji úvěr na částku 3.787.500Kč, který by byla schopna umořit nejdéle do čtyř následujících let. Při úvaze, že průměrný nájem bytů by se pohyboval okolo 5.500Kč měsíčně, pak při obsazenosti všech dvanácti bytů by obec získala do svého rozpočtu roční příjem 792.000Kč, což je navýšení o polovinu její současné čisté roční úspory.

***Shrnutí návrhu z hlediska trojimperaktivu projektu***

***CO?***

Hlavním záměrem projektu je vybudování 12 bytových jednotek pro seniory v objektu Fary. Průměrná velikost bytové jednotky by se odvíjela podle toho, zda by se jednalo o byt určený dvojicím či jednotlivcům, průměrně by se jednalo o velikost bytu přibližně 40m$^2$.

***KDY?***

Časový rámec projektu lze rozdělit následovně:

- Přípravná fáze: rok 2018- 2019
- Realizační fáze: rok 2020 – 07/2021
- Provozní fáze: po dokončení projektu, tj. od 08/2021

***ZA KOLIK?***

Předpokládané celkové náklady: 13.500.000Kč, z toho:

- dotace ve výši 3.712.500
- vlastní náklady, splatné z vlastních rezerv: 6.000.000Kč
- úvěr ve výši 3.787.500Kč, předpokládané umoření úvěru: do 4 let.

# Závěr

Cílem této práce bylo na základě provedené analýzy rozpočtu obce Hořepník objektivně zhodnotit efektivitu hospodaření a financování v letech 2007-2014 a navrhnout doporučení vedoucí k odstranění problematických oblastí rozpočtu obce.

Tuto práci jsem rozdělila na dva větší celky. V první části jsem se zabývala vysvětlením nejdůležitějších souvislostí, pojmů a náležitostí spojených s hospodařením samospráv v České republice. V této části jsem tedy představila dosavadní vývoj veřejné správy v ČR, charakteristiku obce, její působnost a orgány obce, což jsou nedílné součásti hospodaření s rozpočtem samosprávy. Dále jsem se zaměřila na problematiku hospodaření a financování obcí, neodmyslitelně spojené s teorií Fiskálního federalismu, rozpočtovým určením daní v ČR a také s rozpočtovým procesem a rozpočtovou skladbou. Pro analýzu hospodaření a financování rozpočtu lze také využít jako jednu z metod metodu FAMA, kterou jsem také nastínila v první části a následně použila při analýze v druhé části práce.

V druhé části mé diplomové práce jsem aplikovala získané teoretické poznatky na reálném příkladu obce Hořepník. Nejprve jsem představila obec Hořepník z pohledu socioekonomické charakteristiky a vybavenosti obce a následně jsem provedla analýzu rozpočtu obce v letech 2007-2014. Zabývala jsem se celkovým rozpočtem, strukturou příjmů a výdajů, plněním rozpočtu a také změnami způsobenými novelami rozpočtového určení daní. Nakonec jsem také použila jednotlivé ukazatele metody FAMA, na jejichž výsledcích lze také vyvodit mnoho informací o hospodaření a financování obce.

Obec má za sebou investování do větších projektů, jakými byl například výstavba čističky odpadních vod, celková rekonstrukce a modernizace Mateřské a Základní školy, nově opravené pozemní komunikace i v místní části Březina a Mašovice, přičemž se modernizovala i technická infrastruktura a v neposlední řadě také realizovala výstavbu startovacích a sociálních bytů. V roce 2015 se také obec zaměřila na zateplení Mateřské a Základní školy s využitím dotace Zelená úsporám, což bylo zajisté dalším dobrým krokem nejen k šetření nákladů

spojených s vytápěním v následujících letech, ale také vedoucí ke snížení ekologické zátěže obce. Realizace těchto větších a finančně náročnějších projektů jsou rozhodně velké pozitivum, které obci pro následující roky umožňuje opět spořit úspory, rozšiřovat svůj majetek nebo se zaměřit například na podporu podnikání. Osobně si myslím, že by obec měla i nadále pokračovat v realizaci obdobných projektů, které ji zvýší atraktivitu, uspoří budoucí výdaje na provoz či navýší vlastní příjmy. Díky nízkému podílu relativní dluhové služby si může obec bez problémů vzít na realizaci takových projektů bankovní úvěr.

Dle mého názoru by se v dalších letech měla obec pokusit vyřešit ubývající počet obyvatel a nízkou atraktivitu místních částí Mašovice (2 trvale žijící obyvatelé) a Březina (12 trvale žijících obyvatel). Obě tyto části nabízejí velký potenciál pro stavební parcely, na rozdíl od samotné části Hořepník, kde bude přibližně za pět let problematické získat nezastavěnou stavební parcelu. Jako doporučení pro navýšení atraktivity těchto částí navrhuji zmíněné opatření týkající se místních poplatků.

Celkově však mohu konstatovat, že obec Hořepník je velmi dobrým hospodářem, který umí pracovat se svým rozpočtem a pečovat o svůj rozvoj. Rozhodně umí pro své obyvatele vytvořit dobré podmínky pro život, ať už svou vybaveností či nabídkou společenského života. Tímto považuji cíl mé diplomové práce za splněný a pevně věřím, že v následujících letech dojde ke skutečné realizaci minimálně jednoho ze zmíněných návrhů vedoucích ke zvýšení vlastních příjmů rozpočtu obce Hořepník.

# Seznam použité literatury

***Monografie***

[1] BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 250 s. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4.

[2] MUSGRAVE, Richard A a Peggy B MUSGRAVE. *Public finance in theory and practice*. 5th ed. New York: McGraw-Hill Book Co., c1989, xvi, 627 p. ISBN 0070441286.

[3] NETOLICKÝ, Martin. *Vztahy mezi články rozpočtové soustavy*. Vyd. 1. Brno: Tribun EU s.r.o., 2010. 264 s. ISBN 978-80-7399-978-0.

[4] PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ Jaroslav a JETMAR Marek. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 485 s. ISBN 978-807-3579-364.

[5] a) PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 587 s. ISBN 978-807-3576-141.

[6] b) PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 642 s. ISBN 978-80-7357-698-1.

[7] PROVAZNÍKOVÁ, Romana, SEDLÁČKOVÁ Olga. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2011, 304 s. ISBN 978-80-247-6373-6.

[8] TOTH, Petr. *Financování obcí - sociálně ekonomický rozvoj systému: výstup z projektu GAČR 402/03/1235*. Praha: Oeconomica, 2005, 326 s. ISBN 80-245-0957-1.

[9] WOKOUN, René, Pavel MATES a Jaroslava KADEŘÁBKOVÁ. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 474 s. Monografie (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-738-0304-9.

***Legislativa***

[10] Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

[11] Zákon č. 367/1990 Sb., Zákon České národní rady o obcích (obecní zřízení)

[12] Zákon č. 347/1997 Sb., Ústavní zákon o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

[13] Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

[14] Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

[15] Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

[16] Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)

[17] Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

[18] Vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě

[19] Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní) [online]. Sněmovní tisk 435/0, Vládní návrh zákona o rozpočtovém určení daní – EU, 2000 [cit. 14.7.2015]. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=435&CT1=0>.

[20] Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní) [online]. Sněmovní tisk 295/0, část č. 1/4, 2000 [cit. 20.7.2015]. Dostupné na:< http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=295&CT1=0>.

***Odborné články***

[21] TESAŘ, Luděk. Dnešní rozdělení daní je špatné [online]. dvs.cz, 18. května 2000 [cit. 15. června 2015]. Dostupné na < http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=47853>.

[22] BLAŽEK, Jiří. Nahradíme jeden „extrém“ druhým? Obec & finance: odborné periodikum pro ekonomické otázky obcí a měst, 2000, roč. 5, č. 2, s. 23.

[23] *Návrh novely rozpočtového určení daní – nový model sdílených daní*. Obec & finance: odborné periodikum pro ekonomické otázky obcí a měst. Praha: Triada, 2011, roč. 16, č. 3. ISSN 1211-4189.

***Ostatní informační zdroje***

[24] Ministerstvo vnitra České republiky. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: http://www.mvcr.cz/clanek/verejnopravni-smlouvy-159710.aspx

[25] RISY.cz: Regionální informační servis [online]. [cit. 2015-09-24]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?Zuj=547948>

[26] Český statistický úřad: Veřejná databáze. *Vše o území: Hořepník (okres Pelhřimov)* [online]. 2011 [cit. 2015-09-27]. Dostupné z: https://vdb2.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31288&u=__VUZEMI__43__547948#

[27] Mapy.cz: Objekt fary, letecký snímek [online]. [cit. 2015-11-20]. Dostupné z: *http://mapy.cz/zakladni?vlastni-body&x=15.1066176&y=49.5132521&z=19&box=1&base=ophoto&ut=Nov%C3%BD%20bod&uc=95yyLxUiBs&ud=N%C3%A1m.%20Prof.%20Bechyn%C4%9B%2052%2C%20Ho%C5%99epn%C3%ADk%2C%20394%2021%2C%20okres%20Pelh%C5%99imov*

# Seznam obrázků, tabulek a grafů

**strana**

***Obrázky***

Obr. č. 1: Členění veřejné správy ČR 18

Obr. č. 2: Současný model fiskálního federalismu v ČR 35

Obr. č. 3: Objekt farnosti v obci Hořepník 90

Obr. 4: Objekt farnosti v obci Hořepník, letecký snímek 91

***Tabulky***

Tab. č. 1: Počet členů zastupitelstva obce 26

Tab. č. 2: Koeficienty velikostní kategorie obce 2000 – 2007 38

Tab. č. 3: Srovnání daňových příjmů podle RUD v roce 2006 a 2007 39

Tab. č. 4: Koeficienty postupných přechodů a násobky postupných přechodů od r. 2008 41

Tab. č. 5: Srovnání daňových příjmů dle RUD v letech 2007 - 2009 41

Tab. č. 6: Srovnání daňových příjmů statutárních měst v roce 2010 42

Tab. č. 7: Koeficienty postupných přechodů a násobky postupných přechodů od r. 2013 32

Tab. č. 8: Druhové třídění 43

Tab. č. 9: Základní ukazatelé FAMA 47

Tab. č. 10: Struktura obyvatelstva dle pohlaví a věku 53

Tab. č. 11: Pohyb obyvatelstva 54

Tab. č. 12: Ekonomická aktivita obyvatel obce Hořepník 55

Tab. č. 13: SWOT analýza 56

Tab. č. 14: Celkové příjmy obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč) 57

Tab. č. 15: Plnění rozpočtových příjmů 2007 – 2014 (v tis. Kč) 58

Tab. č. 16: Struktura rozpočtových příjmů 2007 – 2014 (v tis. Kč) 60

Tab.č.17: Daňové příjmy obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč) 62

Tab.č.18: Nedaňové příjmy obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč) 63

Tab.č.19: Kapitálové příjmy obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč) 64

Tab. č. 20: Přijaté dotace obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč) 65

Tab. č. 21: Celkové rozpočtové výdaje obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč) 67

Tab. č. 22: Analýza plnění rozpočtových výdajů obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč) 68

Tab. č. 23: Struktura rozpočtových výdajů obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč) 69

Tab. č. 24: Struktura běžných výdajů obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč) 70

Tab. č. 25 : Kapitálové výdaje obce Hořepník 2007 – 2014 (v tis. Kč) 74

Tab. č. 26: Výsledek hospodaření a financování obce Hořepník 2007-2014 (v tis. Kč) 75

Tab. č. 27: Míra soběstačnosti obce Hořepník 2007-2014 (v Kč) 76

Tab. č. 28: Daňové příjmy na obyvatele obce Hořepník 2007-2014 (v Kč) 77

Tab. č. 29: Celkové rozpočtové příjmy na obyvatele obce Hořepník 2007-2014 (v Kč) 78

Tab. č. 30: Vlastní příjmy na obyvatele obce Hořepník 2007-2014 (v Kč) 79

Tab. č. 31: Míra závislosti na neopakovatelných příjmech obce Hořepník 2007-2014 (v %) 79

Tab. č. 32: Investiční podíl obce Hořepník 2007-2014 (v %) 80

Tab. č. 32: Celkové výdaje na obyvatele obce Hořepník 2007-2014 (v Kč) 81

Tab. č. 33: Celkové příjmy a celkové výdaje na obyvatele obce Hořepník 2007-2014 (v Kč) 82

Tab. č. 34: Míra krytí běžných výdajů obce Hořepník 2007-2014 (v Kč) 83

Tab. č. 35: Hrubá úspora obce Hořepník 2007-2014 (v Kč) 83

Tab. č. 36: Čistá úspora obce Hořepník 2007-2014 (v Kč) 84

Tab. č. 37: Kapitálové výdaje obce Hořepník 2007-2014 (v Kč) 85

Tab. č. 38: Analýza SWOT 87

***Grafy***

Graf č. 1: Celkové příjmy obce Hořepník (v tis. Kč) 57

Graf č. 2: Celkové výdaje obce Hořepník (v tis. Kč) 67

Graf č. 3: Porovnání celkových příjmů a výdajů na obyvatele 82

**Příloha č. 1: Rozhovor se starostou obce Hořepník**
*– panem Vladimírem Kotýnkem*

**1) Co byste označil za silnou stránku obce Hořepník?**

Jako silnou stránku obce bych označil především bohatý kulturně-společenský život. Obec pořádá mnoho akcí – rockové koncerty během léta, pohádkový les pro děti, školní ples, maškarní ples, masopustní průvod, různorodé akce jako Klobása Vysočiny, Kop Vysočiny, Hry bez hranic, rybářské soutěže a také akce v období adventu- Peklo, vánoční trhy či vánoční koncerty. Hlavní přínosem těchto akcí je to, že se obec nespí na vavřínech, každý si může najít „to své“ a je příjemné vidět své občany, že se rádi takových akcí zúčastňující, ať už aktivně či pasivně. Důležité je, že spolu udržují kontakty a neustále pěstují jakousi soudržnost mezi sebou, což se třeba v městech (i v mnohých obcích) dnes už bohužel nevidí. Silnou stránku také nalézám v entuziasmu všech členů obce, kteří se podílejí na rozhodování o obci a nenechají se odradit nemístnou kritikou a dělají věci pro obec s velkou dávkou vlastního nadšení, protože je to baví, ne protože je to jejich povinnost.

**2) A naopak, co vidíte jako slabou stránku?**

Slabých stránek vidím několik. Tou největší je jednoznačně nedostatek pracovních příležitostí, nejen přímo v obci Hořepník, ale i v nejbližších městech. To samozřejmě dost snižuje atraktivitu obce pro bydlení.

Za druhou slabou stránku bych označil dostupnost stavebních parcel. V tomto směru už jsme na pokraji možností, a ačkoli stále máme zájemce o stavební parcely, je čím dál těžší takový prostor získat. Jsme limitováni mnoha faktory – jednak okolní kvalitní zemědělskou půdou, dále záplavovou oblastí podél řeky Trnávky a v neposlední řadě také dvěma hřbitovy.

Dalším negativem je dlouhodobý pokles počtu žáků Základní školy. Dlouhodobě by byl takový stav neudržitelný, výdaje spojené s provozem ZŠ tvoří největší položku. V tomto směru se obec snaží udržet mladé občany nabídkou právě kulturních a společenských akcí, nově vybudovanými obecními byty, které mají sloužit především jako startovací byty pro mladé a celkovým zkvalitněním školských zařízení v obci. V posledních let probíhají rekonstrukce Mateřské i

Základní školy, u obou došlo k opravě střechy, výměny oken, v letošním roce 2015 proběhlo zateplení obou budov a také jsme rekonstruovali sociální zařízení u MŠ i ZŠ. V neposlední řadě se snažíme zkvalitnit i prostředí výuky, což se nám daří díky podpoře z EU – např. škola tak získala vybavení interaktivními tabulemi, dataprojektory, tablety do výuky, příspěvek na pořízení nových knižních titulů do školní knihovny či například možnost pro žáky 2. stupně týdenní pobyt v Anglii s výukou a ubytováním v rodinách, kde žáci si žáci platili pouze obědy, takže náklady byly i nižší než týdenní školní pobyt na horách.

Naštěstí se začíná blýskat na lepší časy, loni a v letošním roce 2015 jsme zcela naplnili kapacitu Mateřské školy (pozn. 2 třídy, celková kapacita 35 dětí).

**3) Pociťuje obec také trend posledních let - migraci obyvatel z obce do měst?**

V tomto směru si troufám říci, že ani ne. Většinou je to tak padesát na padesát, kdy se třeba deset obyvatel v roce odstěhuje, ale v zápětí se zase jedenáct přistěhuje. Takže naštěstí se nás tato problematika nijak zásadně ještě nedotýká a našim cílem je, aby to tak zůstalo i v následujících letech.

**4) Označil byste nějakou investici v posledních letech za zbytečnou, nebo méně potřebnou?**

Osobně si nemyslím, že bychom financovali jakýkoli nepotřebný projekt. Ačkoli mezi občany se vždy na něco najde kritika, nikdy nelze vyhovět všem, pokud budou na výdaje obecního rozpočtu hledět hlavně z pohledu vlastního prospěchu. V posledních letech slýcháme zejména kritiku na to, proč se opravovaly pozemní komunikace a proč se investuje do oprav Základní školy, když by bylo lepší ji zavřít a neudělá se například revitalizace parku na náměstí. Oni se trochu zapomínají na výdaje podívat z pohledu hospodáře. Přece Vy když budete vlastníkem, také si nejdříve opravíte střechu nad hlavou, aby Vám nezatýkalo do domu, pak stavbu zateplíte a až někdy na konec budete řešit rozbitý chodník a úpravu zahrady. Já osobně tedy neshledávám žádnou z investic za nadbytečnou, snažíme se opravdu s čistým svědomím hospodařit tak, aby obec dostala nějakou přidanou hodnotu a nezůstal jí jen nulové rezervy a rozpadající se budovy.

**5) Dle Vašeho názoru, jak se daří obci hospodařit s rozpočtem a čerpat dotace z Evropské unie?**

Myslím si, že co se týče hospodaření s rozpočtem, tak jsme schopni si ve velké míře vytvářet vlastní finanční rezervy, které pak využíváme na vyrovnání schodku. Horší je to u realizace finančně náročnějších projektů, jakým bylo například financování čističky odpadních vod, oprava střechy u školy a školky, zateplení školy a školky nebo výstavba obecních bytů. U těchto investic jsme pak závislí na úvěrech, které se nám relativně daří splácet v krátkodobém horizontu, či právě na dotacích z Evropské unie. K čerpání dotací bych řekl jen tolik, že vždy to může být lepší, ale i horší. Pokud porovnám naši zdařilost v čerpání s obdobnými obcemi v okolí, pak patříme jednoznačně mezi jedny z mála obcí, který se to celkem daří. Ale jak říkám, vždy se dá něco zlepšovat a určitě i my máme v čerpání dotačních titulů nějaké ty mezery.

**6) Ovlivnila rozpočet obce Hořepník nějak novela rozpočtového určení daní, zejména v roce 2008 a 2013?**

Určitě ano, v roce 2008 jsme, myslím, získali díky novému systému rozdělování daní asi 400.000Kč navíc, což v porovnání s tím, kolik jsme dostávali doposud, byla poměrně slušná částka navíc. V roce 2013 bylo navýšení příjmů ještě příjemnější, daný rok si rozpočet přilepšil cca o 700.000Kč. A nevadilo by nám, kdyby se příjmy z rozpočtového určení daní opět navýšili.

**7) A na závěr, jaké má do budoucnosti obec plány s rozpočtem?**

V letošním roce (2015) máme v plánu vybudovat dětské hřiště u sportovního hřiště, už máme schválené dotace, takže podle plánu bychom během září realizovali tento projekt. V dalších dvou letech budeme splácet úvěr na zateplení školky a školy, které jsme dělali letos. A jinak žádné větší plány prozatím nemáme, ale určitě budeme rádi za nějaké podněty a návrhy, ať už od občanů z dotazníků nebo od Vás.

**Příloha č. 2: Dotazníkové šetření**

***2.1 Metodika průzkumu***

Jako součást analýzy hospodaření obce Hořepník jsem si zvolila dotazníkové šetření, jehož cílem je zjistit, do jaké míry jsou občané obeznámeni s rozpočtem obce a jaký je jejich názor na hospodaření obce Hořepník. Respondenti byli seznámeni s tím, že dotazník je schválen starostou obce a místním zastupitelstvem, je zcela anonymní a slouží pro zlepšení podmínek v jejich obci. Respondenti byli také v úvodu dotazníku seznámeni s tím, že mají možnost dotazník vyplnit také v elektronické podobně.

Obec Hořepník má včetně místních částí přibližně 636 obyvatel (stav k 31. prosinci 2014, zdroj: RISY.cz). Celkově bylo rozdáno 440 dotazníků, tedy do každé domácnosti minimálně jeden, a možnost vyplnit elektronický dotazník, která nebyla početně omezena. Na vyplnění dotazníků měli respondenti celkem 11 dní, elektronické dotazníky bylo možné vyplnit ještě o den déle. Z celkového počtu rozdaných dotazníků se vrátilo 190 vyplněných, celková návratnost činila přibližně 30%. Vzhledem k návratnosti nemůže být tento vzorek respondentů považován za reprezentativní, ačkoli pokud se zaměříme na strukturu obyvatelstva obce a odečteme obyvatelstvo mladší 18 let, myslím si, že návratnost byla zdařilá.

Dotazník byl rozdělen na několik částí a celkem obsahoval 27 otázek. První okruh otázek byl zaměřen na zjištění celkového povědomí obyvatel o rozpočtu obce Hořepník, další část se zabývala míněním občanů o vybavenosti a službách v obci a poslední soubor otázek byl zaměřen na problematiku hospodaření obce. Dotazník byl strukturovaný s nabídkou odpovědí, čtyřmi polouzavřenými otázkami a dvěma otevřenými otázkami, které byly využity k projevu názorů, připomínek a podnětů ke zlepšení, což považuji za velký klad. Představitelé obce měli možnost vyjádřit se ke struktuře a obsahu otázek, čehož také částečně využili. Celé znění dotazníku je součástí této práce jako příloha č.3.

Všichni respondenti, kteří odpověděli, jsou občany žijícími přímo v obci Hořepník, z místních částí bohužel nikdo dotazník nevyplnil. Stejně tak všechny respondenty spojuje to, že nikdo z nich není členem místního zastupitelstva. Z demografického pohledu odpovídaly více ženy (120) než muži (70), nejčastější

věková kategorie byla 30 – 49 let (89 respondentů), druhou nejčastější věkovou kategorií byla pak skupina nad 65 let (51 respondentů). Svůj názor však vyjádřily všechny věkové kategorie nad 18 let a nejpočetnější skupinu z hlediska ekonomické aktivity tvořili lidé v zaměstnaneckém poměru.

### *2.2 Cíl průzkumu*

Účelem dotazníkového šetření bylo získat názor obyvatel obce Hořepník a jeho místních částí na hospodaření obce a také jejich podněty vedoucí ke zkvalitnění služeb v obci. Cílem průzkumu bylo také ověřit hypotézu, že každý jednotlivec bude považovat za pozitivní oblasti rozpočtu pouze ty, které přinášejí nějaký prospěch právě jemu a naopak (např. rodiče dětí školou povinných budou považovat za přínos rekonstrukci základní školy, a například skupina 65+ přítomnost lékaře v obci či dopravní obslužnost).

### *2.3 Výsledky dotazníkového šetření*

Nyní představím výsledky prvního okruhu otázek, který měl za úkol zmapovat všeobecné povědomí a zájem občanů o rozpočet obce.

**Graf č. 1: Vyhodnocení první otázky dotazníkového šetření**

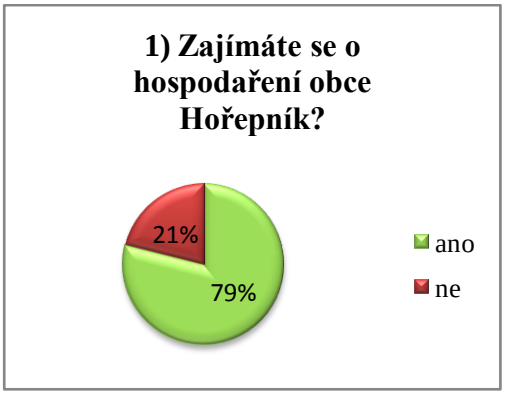

**Graf č. 2: Vyhodnocení druhé otázky dotazníkového šetření**

**Graf č. 3: Vyhodnocení třetí otázky dotazníkového šetření**

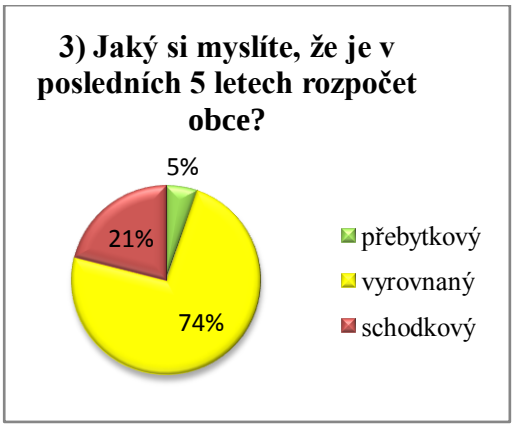


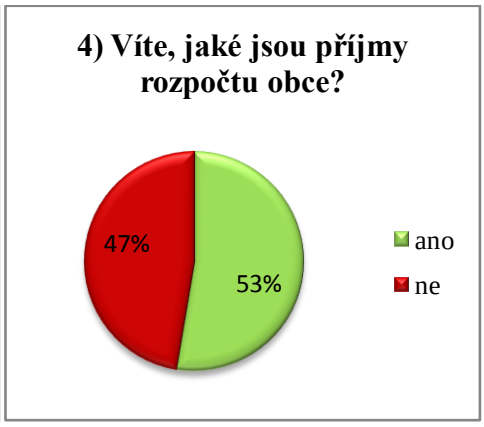


**Graf č. 4: Vyhodnocení čtvrté otázky dotazníkového šetření**

**Graf č. 5: Vyhodnocení páté otázky dotazníkového šetření**

**Graf č. 6: Vyhodnocení šesté otázky dotazníkového šetření**

V první otázce týkající zájmu občanů o hospodaření obce uvedlo 79% respondentů, že se zajímá o hospodaření obce, z čehož byla nejpočetnější věková skupina 30-49 let (47%). U následující otázky, která se zaměřila více na konkretizaci povědomí o rozpočtu, vyplynulo, že přehled o struktuře a výši rozpočtu má pouze 39% z dotázaných, z čehož 36% tvořila opět věková skupina 30 - 49 let. Následně na otázky zda znají výši příjmů a výdajů odpovědělo 53% dotázaných, že ano. Důvodem rozdílnosti výsledků v porovnání s druhou otázkou mohlo být například malé povědomí o struktuře rozpočtu, a proto se respondenti přiklonili spíše k negativnímu tvrzení. Možnost připomínkování tvorby rozpočtu a závěrečného účtu využívá z dotázaného vzorku pouze 5%, konkrétněji muži ve věku 30 - 49let.

**Graf č. 7: Vyhodnocení sedmé otázky dotazníkového šetření**

**Graf č. 8: Vyhodnocení osmé otázky dotazníkového šetření**

Méně než polovina dotázaných, přesněji 37%, zaujímá názor, že rozpočet obce má některé zbytečné výdaje či investice. Nejčastější odpovědí čeho se konkrétně týkaly, odpovědělo 27 respondentů Základní a Mateřská škola, překvapivě s největším zastoupením žen ve věku 30 – 49 let. Za další zbytečné investice označilo 15 lidí opravy pozemních komunikací, kde převládali naopak muži ve věku 30 -49 let. Další konkretizace se týkali víceúčelového hřiště, provozu letního parketu a brigádníků o prázdninách.

**Graf č. 9: Vyhodnocení deváté otázky dotazníkového šetření**

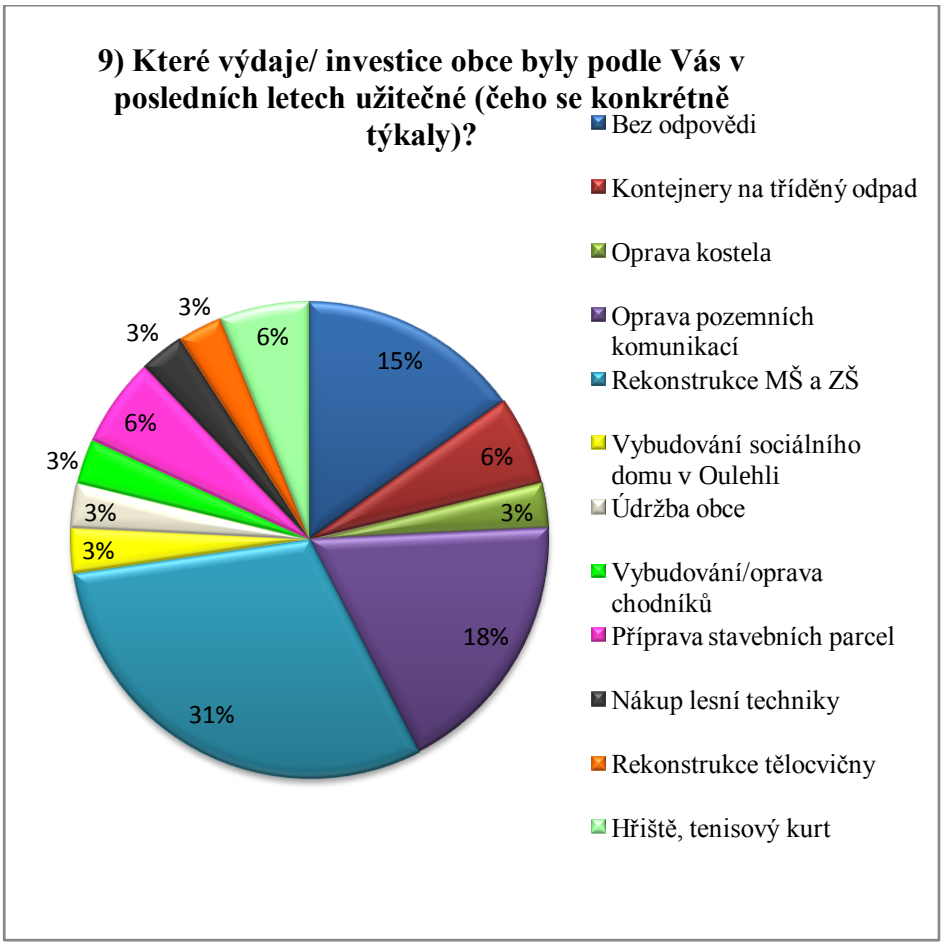


Za užitečný výdaj v posledních letech označila třetina respondentů rekonstrukci mateřské a základní školy (31%). Z dané třetiny tvořili největší podíl obyvatelé ve věku 65+ (42 respondentů), avšak i zbývající věkové kategorie dali této investici svůj hlas a zastoupeny byly všechny věkové kategorie nad 18 let. Z tohoto výsledku a výsledku předešlé otázky tedy vyplývá, že není zcela pravdivá hypotéza o tom, že občané označí za užitečné výdaje/investice hlavně ty, ze kterých měli vlastní prospěch. Jako druhý nejvíce oceněný užitečný výdaj s 18% podílem získala oprava pozemních komunikací a chodníků. Mezi výdaje, které občané považují za prospěšné se také dále zařadila příprava stavebních parcel, oprava hřiště a vybudování víceúčelového hřiště s tenisovým kurtem, vybudování sociálního domu v Oulehli (obecní a sociální byty), nově zřízené místo s kontejnery na tříděný odpad či například oprava kostela, údržba obce a nákup lesní techniky.

**Graf č. 10: Vyhodnocení desáté otázky dotazníkového šetření**

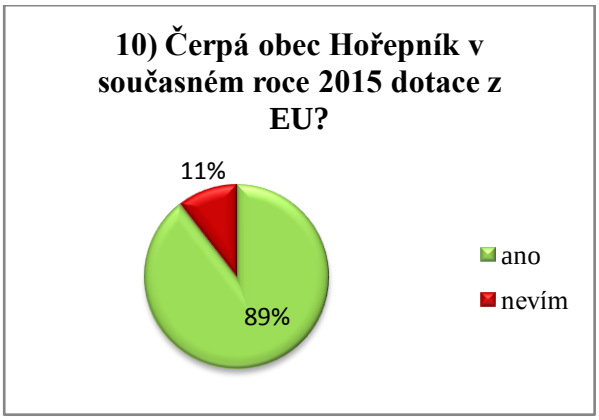


Na tuto otázku dokázalo 89% respondentů odpovědět správně, což osobně přisuzuji k faktu, že v roce 2015 probíhalo v obci Hořepník zateplení školy a školky, které by si obec ze svého rozpočtu nemohla dovolit, a respondenti si nejspíše také propojili tuto opravu s možnostmi dotačních titulů.

**Graf č. 11: Vyhodnocení jedenácté otázky dotazníkového šetření**

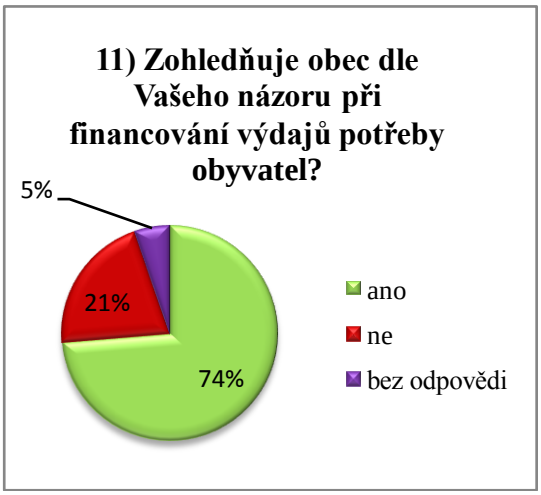

**Graf č. 12: Vyhodnocení dvanácté otázky dotazníkového šetření**

Jedenáctá a dvanáctá otázka se zaměřovala na získání názoru občanu na práci zastupitelů obce a dalších členů obecního úřadu, kteří se podílejí na rozhodování o dění v obci. Výsledek znázorněný v grafu ukazuje, že většina dotázaných zastává názor, že obec skutečně zohledňuje jejich potřeby při finančních záměrech a také více jak polovina respondentů je spokojena s prací zastupitelů. Jedna pětina respondentů však zastává zcela opačný názor v obou otázkách.

**Graf č. 13: Vyhodnocení třinácté otázky dotazníkového šetření**

**Graf č. 14: Vyhodnocení čtrnácté otázky dotazníkového šetření**

Třináctá a čtrnáctá otázka byla zacílena na spokojenost občanů s kulturním vyžitím a možnostmi trávení volného času v obci Hořepník. Kulturní vyžití v obci označilo 40% respondentů za nedostačující, z čehož 34% tvořili občané ve věku 18-29 let. Spíše nespokojena s kulturním vyžitím pak byla hned následující věková skupina 30 – 49 let. Možnosti využití volného času v obci dopadly v průzkumu o dost lépe. Jako nedostačující je považuje pouze 11% dotázaných, které tvořila pouze skupina občanů od 18 do 29 let.

**Graf č. 15: Vyhodnocení patnácté otázky dotazníkového šetření**

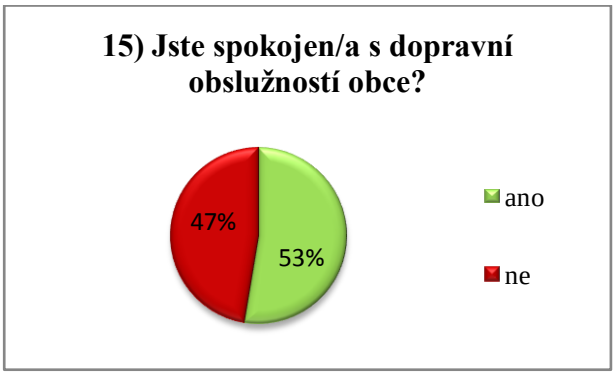


I patnáctá otázka se týkala názoru obyvatel obce Hořepník na možnosti, které obec svým občanům nabízí. Konkrétně se jednalo o spokojenost s dopravní obslužností obce. Výsledek této otázky je poměrně vyrovnaný, dá se říci, že přibližně polovina dotázaných je spokojena a druhá polovina je naopak nespokojena. Ti respondenti, kteří vyjádřili nespokojenost s dopravní obslužností, měli možnost se v následujících dvou otázkách také vyjádřit k tomu, které

konkrétní dopravní spojení jim chybí a zda by byly pro navýšení četnosti autobusových spojů, přestože by to znamenalo doplácení těchto spojů z rozpočtu obce.

**Graf č. 16: Vyhodnocení patnácté otázky dotazníkového šetření**

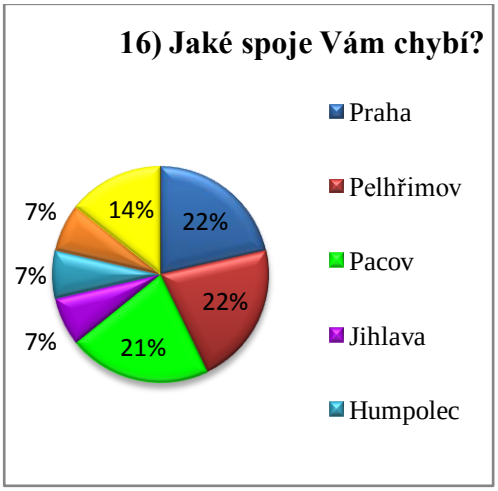

**Graf č. 17: Vyhodnocení sedmnácté otázky dotazníkového šetření**

Pro navýšení dopravních spojení, které by obec musela dotovat ze svého rozpočtu, už bylo pouze 61 obyvatel, z čehož je 43 obyvatel ve věku nad 65 let. Tento výsledek tedy potvrzuje hypotézu, že starší občané mají většinou problém s osobní dopravou a uvítali by četnější spojení hromadné dopravy při dojížďce za službami do měst.

**Graf č. 18: Vyhodnocení osmnácté otázky dotazníkového šetření**

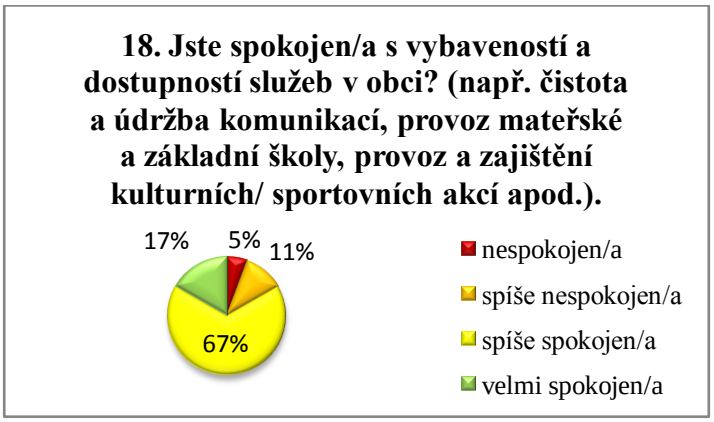


Celkové hodnocení vybavenosti obce a nabízených služeb, jakými je například provoz školy a školky, fungování zdravotního střediska nebo i údržba

obce a stav pozemních komunikací dopadlo u dotázaných velice kladně. Naprosto spokojena je 67% obyvatel a dalších 17% uvedlo, že je spíše spokojeno. Dohromady tedy 86% respondentů hodnotí vybavenost a služby v obci kladně, což považuji za vynikající výsledek. Jako návrhy, co by se mohlo v obci vylepšit se objevila péče o zeleň, pořádek a čistota veřejných prostranství, provoz sběrného dvora, ordinace stomatologa a další ordinace praktického lékaře, oprava pozemních komunikací a v neposlední řadě navýšení atraktivity školy, aby přilákala více dětí a škola tak mohla být i nadále zachována.

**Graf č. 19: Vyhodnocení devatenácté otázky dotazníkového šetření**

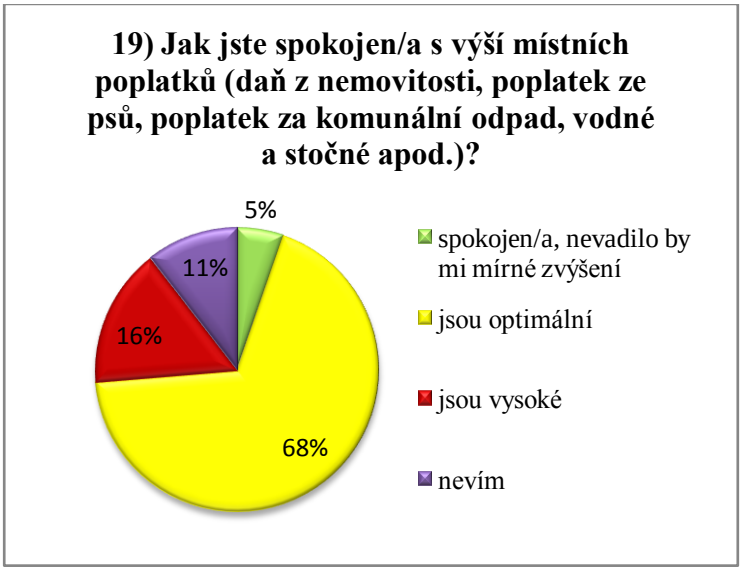


Většina z dotázaných občanů na otázku týkající se místních poplatků uvedla, že jsou spokojeni se současnou výší. Celkem 68% považuje poplatky za optimální, a dokonce se našli mezi respondenty i ti, kterým by nevadilo mírné zvýšení. Navýšení poplatků by nevadilo zejména věkové skupině 30 – 49 let a naopak za vysoké je považují věkové skupiny nad 50 let.

**Graf č. 20: Vyhodnocení dvacáté otázky dotazníkového šetření**

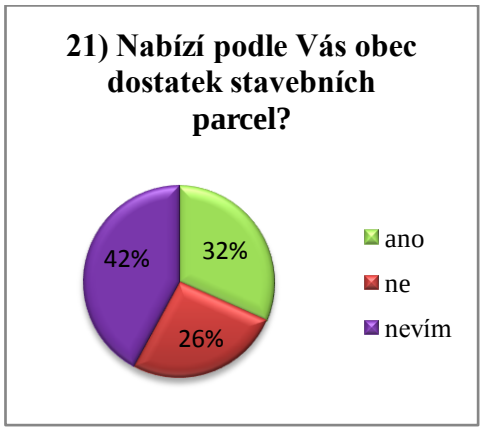


**Graf č. 21: Vyhodnocení jednadvacáté otázky dotazníkového šetření**

V závěrečných otázkách měli respondenti možnost vyjádřit se k tomu, co si myslí o hospodaření obce. Jedna z těchto otázek se tedy týkala na využívání obecního majetku. Ten považuje 37% respondentů za dostatečně využívaný a pouze 10% je opačného názoru. Více jak polovina dotázaných označila možnost, že neví. Následující otázka měla za úkol zmapovat názor občanů na stavební parcely. Zda obec nabízí dostatek parcel, neví 42% dotázaných, většinou tvořených věkovými skupinami 18 – 29 let a 65+, což je i logické. Negativní stanovisko zaujalo 26% dotázaných, všichni věkové kategorie 30 - 49 let a 32% respondentů (různorodé věkové skupiny) si myslí, že obec nabízí dostatek stavebních parcel.

**Graf č. 22: Vyhodnocení dvaadvacáté otázky dotazníkového šetření**

Jedna z posledních otázek se týkala vytváření podmínek pro podnikání. Jak vyplývá z výsledků šetření, o tuto problematiku se zajímá pouze malá část obyvatel. Názor, že obec nevytváří vhodné podmínky pro podnikání, zastává 49

dotázaných, z čehož jsou všichni v zaměstnaneckém poměru a z toho 32 osob ve věku 30 – 49 let a 17 ve věku 50 – 64 let. Kladně na danou otázku odpovědělo celkem 9 osob, z toho 7 soukromých podnikatelů.

**Graf č. 23: Vyhodnocení třiadvacáté otázky dotazníkového šetření**

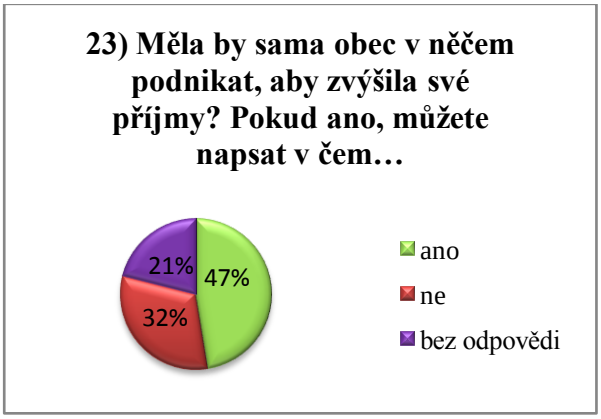


Předposlední otázka zjišťovala názor občanů na podnikání samotné obce. Téměř polovina dotázaných si myslí, že by obec podnikat měla, aby navýšila své příjmy. Návrhy, které respondenti uvedli, jsou technické služby, dopravní služby a práce v lese.

Poslední otázkou dotazníkového šetření pak byla otevřená otázka na to, co by mohla obec zlepšit a do čeho by měla investovat. Jako návrhy se zde objevily zlepšení dopravní obslužnosti obce, parcely pro bydlení a pro podnikání, oprava pozemních komunikací a chodníků (pozn. autorky: poslední etapa je plánována na rok 2016), revitalizace zeleně na náměstí či nabídka nebytových prostor k podnikání.

**Příloha č. 3: Dotazník**

# Dotazník – Hospodaření obce Hořepník

*Vážení občané Hořepníka a místních částí,*

*chtěla bych vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí mé diplomové práce. Dotazník je zcela anonymní a jeho výsledky budou předány místnímu zastupitelstvu, které jej může využít ke zkvalitnění služeb v obci. Vyplněný dotazník můžete odevzdat do určené schránky v budově obecního úřadu či do schránky v obchodě pana Zenáhlíka, a to do 17. 9. 2015. Dotazník je také možné vyplnit přes webovou stránku:*

*https://hospodareni-obce-horepnik.vyplnto.cz/*

*Předem vám děkuji za váš čas a spolupráci, Braunová Adéla.*

**1. Zajímáte se o hospodaření obce Hořepník?**

☐ ano ☐ ne

**2. Je Vám známa struktura a výše rozpočtu obce?**

☐ ano ☐ ne

→ *Jaký si myslíte, že je v posledních 5 letech rozpočet obce Hořepník?*

☐ přebytkový ☐ vyrovnaný ☐ schodkový

**3. Víte, jaké jsou příjmy rozpočtu obce?**

☐ ano ☐ ne

**4. Víte, jaké jsou výdaje obce, příp. i jejich výše?**

☐ ano ☐ ne

**5. Využíváte jako občan možnosti připomínkování tvorby obecního rozpočtu?**

☐ ano ☐ ne

**6. Využíváte jako občan připomínkování závěrečného účtu obce?**

☐ ano ☐ ne

**7. Jak byste zhodnotil/a hospodaření obce?**

☐ velmi dobré ☐ spíše dobré ☐ průměrné ☐ spíše špatné ☐ špatné

**8. Má obec podle Vás zbytečné výdaje/ investice? Pokud ano, které to jsou, příp. do čeho byste je investovali raději?**

☐ ano ☐ ne

**9. Které výdaje/ investice obce byly podle Vás v posledních letech užitečné (čeho se konkrétně týkaly)?**

**10. Čerpá obec Hořepník v současném roce 2015 dotace z EU?**

☐ ano ☐ ne

**11. Zohledňuje obec dle Vašeho názoru při financování výdajů potřeby obyvatel?**

☐ ano ☐ ne

**12. Jste spokojen/a s prací zastupitelů?**

☐ ano ☐ je mi to jedno ☐ ne

**13. Jak jste spokojen/a s kulturním vyžitím v obci?**

☐ velmi spokojen/a ☐ spíše spokojen/a ☐ spíše nespokojen/a ☐ nespokojen/a

**14. Jak hodnotíte možnosti využití volného času v obci Hořepník?**

☐ velmi spokojen/a ☐ spíše spokojen/a ☐ spíše nespokojen/a ☐ nespokojen/a

**15. Jste spokojen/a s dopravní obslužností obce?**

☐ ano ☐ ne → *Jaké spoje Vám chybí? :*

→ *Byl/a byste pro navýšení autobusových spojení, i přesto, že by to znamenalo doplácení těchto spojů z obecního rozpočtu?*

☐ ano ☐ ne

**16. Jste spokojen/a s vybaveností a dostupností služeb v obci? (např. čistota a údržba komunikací, provoz mateřské a základní školy, provoz a zajištění kulturních/ sportovních akcí apod.)**

☐ nespokojen/a ☐ spíše nespokojen/a ☐ spíše spokojen/a ☐ velmi spokojen/a

*Co by se dalo podle Vás vylepšit? :*

**17. Jak jste spokojen/a s výší místních poplatků (daň z nemovitosti, poplatek ze psů, poplatek za komunální odpad, vodné a stočné apod.)?**

☐ spokojen/a , nevadilo by mi mírné zvýšení ☐ jsou optimální ☐ jsou vysoké ☐ nevím

**18. Myslíte si, že obec dostatečně využívá svůj majetek?**

☐ ano ☐ ne ☐ nevím

**19. Nabízí podle Vás obec dostatek stavebních parcel?**

☐ ano ☐ ne ☐ nevím

**20. Myslíte si, že obec vytváří vhodné podmínky pro podnikání?**

☐ ano ☐ ne ☐ nevím

**21. Měla by sama obec v něčem podnikat, aby zvýšila své příjmy? Pokud ano, můžete napsat v čem…**

☐ ano ☐ ne

**22. Co by mohla obec zlepšit, do čeho by měla investovat?**

**23. Jaké je Vaše pohlaví?**

☐ muž ☐ žena

**24. Do které věkové kategorie patříte?**

☐ do 18 let ☐ 18-29 ☐ 30-49 ☐ 50 - 64 ☐ 65 a více

**25. Rozdělení dle ekonomické aktivity:**

☐ studující ☐ zaměstnanec ☐ soukromý podnikatel ☐ v domácnosti (např. mateřská dovolená) ☐ nezaměstnaný ☐ v důchodu

**26. Jste:**

☐ přímo z obce Hořepník ☐ z místní části obce Hořepník (Březina, Mašovice, Vítovice)

**27. Jste zastupitel/ka obce?**

☐ ano ☐ ne

## Evidence výpůjček

Prohlášení:

Dávám svolení k půjčování této diplomové práce. Uživatel potvrzuje svým podpisem, že bude tuto práci řádně citovat v seznamu použité literatury.

V Praze, 4. ledna 2016.

Bc. Adéla Braunová _____

| Jméno | Katedra / Pracoviště | Datum | Podpis |
|---|---|---|---|
| | | | |
| | | | |
| | | | |
| | | | |
| | | | |
| | | | |
| | | | |
| | | | |
| | | | |
| | | | |
| | | | |
| | | | |
| | | | |
| | | | |
| | | | |
| | | | |